

ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
Факултети муносибатҳои байналхалқӣ
Кафедраи минтақашиносии хориҷӣ

УДК:

ББК:

Х -

Рақами қайди давлатии мавзӯ

№

Тасдиқ мекунам

Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор

_____ Хушвахтзода Қ.Х.

«_____» _____ с. 2020

ҲИСОБОТ

оид ба корҳои илмӣ-тадқиқотӣ дар мавзӯи

«ОСИЁИ МАРКАЗӢ ДАР НИЗОМИ МУНОСИБАТҲОИ
БАЙНАЛХАЛҚӢИ МУОСИР»

БАРОИ СОЛҲОИ 2016-2020

(ҳисоботи ҷамъбасти)

Рохбари мавзӯи илмӣ:

н.и.т., дотсент

Розиқов Ф.М.

«_____» _____ соли 2020

Мудирӣ кафедраи минтақашиносии

хориҷӣ н.и.т., дотсент

Розиқов Ф.М.

«_____» _____ соли 2020

ДУШАНБЕ – 2020

РЎЙХАТИ ИЦРОКУНАНДАГОН:

Мудири кафедраи минтақашиносии
н.и.т., дотсент

Розиқов Ф.М. хориҷӣ

1. д.и.т., профессор

Олимов М.

2. н.и.т., дотсент

Шарипов А.Н.

3. н.и.т., дотсент

Розиқов Ф.

4. н.и.т., дотсент

Ёров А.Ш.

5. н.и.т., дотсент

Мамадазимов А.

6. ассистент, муаллими калон

Пайвандов Х.Б.

7. ассистент

Файзуллоев К.С.

8. ассистент

Шарипов С.С.

Назоратчии меъёр, н.и.и.,

Абдуллозода Р.А.

РЕФЕРАТ

Ҳисобот 168 саҳифа, рӯйхати корҳои нашгардида 221 номгуй.

Мафҳумҳои асосӣ: нақши Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ, таҳаввули нақши минтақаҳо дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ, раванди минтақагарой, муносибатҳои байниминтақавӣ, ҳамгироии иқтисодии минтақавӣ, муносибатҳои байналхалқии муосир, масоили мубрами Шарқи муосир, низоми муосири минтақавӣ, ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналхалқӣ, манофеи геополитики кишварҳои минтақа, бархурди кишварҳои абарқудрат дар минтақаҳои геополитикӣ, ҳамкориҳои кишварҳои абарқудрат дар ҳалли масоили мубрами минтақа ва ҷаҳон, манфиатҳои миллӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар минтақа, муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои минтақа, масоили субботи минтақавӣ, сиёсати хориҷӣ, масоили муҳоҷират, амнияти миллӣ, таҳдидот ва мушкилоти минтақавӣ, созмонҳои минтақавӣ ва амнияти минтақавӣ.

Объекти тадқиқот: Масоили мубрами масоили минтақавӣ ва самтгирии сиёсати минтақавии хориҷии кишварҳои Осиёи Марказӣ, ки дар ҷаҳорчубаи он асосҳои назариявӣ ва амалии равандҳои минтақагарой ва ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналхалқии муосир, равобити Тоҷикистон бо кишварҳои ҳамҷавори Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ дар оғози асри XXI, Тоҷикистон дар низоми минтақавии муносибатҳои байналмилалӣ, масоили амнияти минтақавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хусусиятҳои он дар шароити таҳаввулоти низоми минтақавии муносибатҳои байналхалқӣ, масоили таъмини суботи минтақавӣ дар стратегияи сиёсати хориҷии кишварҳои Осиёи Марказӣ, проблемаи сарҳад дар равобити байнидавлатҳои Осиёи Марказӣ, ҷойгоҳи қазияи Афғонистон дар низоми минтақавии Осиёи Марказӣ, Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Русия дар самти таъмини амнияти минтақавӣ ва мубориза алайҳи терроризм, омили исломӣ дар низоми минтақавӣ, дипломатияи шохроҳи Абрешим ва сиёсати “қувваи нарм”-и ҚМЧ, Осиёи Ҷанубӣ дар низоми муносибатҳои байналхалқӣ, Ҳамкориҳои Ҷумҳурии

Тоҷикистон бо кишварҳои ОҚШ, муносибатҳои дучонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Қазоқистон.

Мақсади тадқиқот омӯзиши асосҳои назариявӣ ва амалии минтақашиносӣ ва ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналхалқии муосир, проблемаҳо ва дурнамои равандҳои минтақавӣ дар охири асри XX ибтидои асри XXI, ташаққули нақши минтақҳо дар замони муосир, хусусиятҳои таҳаввули равандҳои минтақавӣ дар замони муосир, ташаққул ва таҳаввули созмонҳои минтақавӣ ва байналхалқӣ дар замони муосир, пажӯҳиши равандҳои минтақагарой, вазъи кунуни ва таҳлилу омӯзиши равобити Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Ислонии Эрон дар даври истиқлолият, Хусусиятҳои равобити Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон, Ҷумҳурии Ислонии Покистон, Ҳиндустон дар замони муосир; хусусиятҳои хоси ташаққули низомии нави минтақавӣ дар замони муосир ва мақоми Тоҷикистон дар он, ташаққули самтҳои минтақавии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушкилот ва дурнамои ташаққули равобити дучонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои минтақа, масъалаи амну-субот дар сиёсати минтақавии Тоҷикистон; омӯзиши масъалаи таъмини амнияти иттилоотӣ ва хусусиятҳои он дар шароити таносухи ҷомеа, омилҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таъмини амнияти миллӣ, масоили таъмини суботи минтақавӣ дар стратегияи сиёсати хориҷии кишварҳои абарқудрат дар Осиёи Марказӣ, мавқеи Осиёи Марказӣ дар низомии мановфеи геополитикии Федератсияи Россия ва робитаҳои он бо Ҷумҳурии Тоҷикистон, дипломатияи шохроҳи Абрезими Ҷумҳурии мардумии Чин, Иёлоти Муттаҳидаи Амрико, таҳлил ва омӯзиши равобити байнидавлатӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон бо сохторҳои минтақавӣ, самтҳои асосии ва масъалаҳои афзалиятноки ҳамкорӣҳои дучонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ва омӯзиши муносибатҳои Тоҷикистон бо Қазоқистон таҳлили самтҳо ва дурнамои рушди равобити Тоҷикистон дар доираи сохторҳои минтақавӣ, омӯзиш ва таҳлили ҳамҷонибаи ҳамкорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи

Марказӣ дар мубориза алайҳи ифротгароии сиёсӣ, нақши ташаббусҳои байналмиллалии Тоҷикистон дар мубориза алайҳи терроризм ва ифротгароии сиёсӣ.

Навгони илмӣ тадқиқот аз он иборат аст, ки омӯзиши мавзӯҳои интихобшуда сирф ба фаъолияти гуногунсамтаи кафедра ва сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон алоқамандӣ дорад. Аз тараф дигар, шумори ками донишмандони ватанӣ доир ба баъзе аз масъалаҳои нишондодашуда пажӯҳиш илмӣ кардаанд, аммо то имрӯз пурра тадқиқоти комил оиди онҳо анҷом дода нашудааст. Илова бар ин, самти илмӣ кафедра тамоми масъалаҳои хислати минтақавӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ, иҷтимоӣ, геополитикӣ, проблемавӣ, стратегӣ, таърихӣ ва таҳаввулотии ҳам Осиёи Марказӣ ва ҳам минтақаҳои дуру наздики стратегиро дар бар мегирад, ки дар асоси ҷамъоварӣ, таҳлил ва баррасии маводҳои мавҷудаи ватаниву хориҷӣ омӯхта шуда барои тарҳрезӣ ва омода намудани пешниҳодот ба мақомотҳои давлатӣ васеъ истифода бурда мешаванд.

Натиҷа: Дар натиҷаи фаъолияти илмӣ-тадқиқотӣ оид ба мавзуоти пешбинишуда корҳои зиёде аз қабili дифои рисолаи номзадӣ, барои дифоъ омода намудани рисолаи докторӣ ва рисолаи номзадӣ, навиштани китобҳои дарсӣ, монографияҳо, воситаҳои таълимӣ, мақолаҳои илмӣ тақризшаванда, мақолаҳои публисистӣ, фишурдаҳо, маводи тадрисӣ, омода намудани мутахассисони соҳаи ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналхалқӣ ба анҷом расонида шуданд.

Соҳаи истифода: Тадқиқоти илмӣ дар давоми омӯзиши корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ин тадриси фанҳои ихтисосӣ, курсҳои махсус, инчунин таҳия ва ҳимояи корҳои курсӣ, рисолаҳои хатмӣ донишҷӯён, рисолаҳои магистрӣ, навиштани рисолаҳои магистрӣ ва докторӣ тарҳрезӣ ва пешниҳоди номаҳои таҳлилӣ ба мақомоти дахлдори ҳокимияти иҷроияи ватанӣ ва доираи мутахассисони ватаниву хориҷӣ васеъ истифода бурдан мумкин аст.

РЕФЕРАТ

Отчет 178 страниц, список публикаций 221 наименований.

Основные понятия: роль Центральной Азии в новой системе международных отношений, эволюция роли регионов в новой системе международных отношений, региональный процесс, межрегиональные отношения, региональная экономическая интеграция, современные международные отношения, современные проблемы современного Востока, современная региональная система, региональные аспекты международных отношений, геополитические интересы стран региона, противостояние сверхдержав в геополитических регионах, сотрудничество сверхдержав в решении региональных и мировых проблем, национальные интересы Республики Таджикистан в регионе, отношения Таджикистана со странами, региональная стабильность, внешняя политика, региональные вызовы, региональные организации и региональная безопасность.

Объектом исследования является актуальные вопросы региональной проблематики и ориентации региональной внешней политики стран Центральной Азии, в рамках которой рассматриваются теоретические и практические основы региональных процессов и региональных аспектов современных международных отношений, отношений Таджикистана с соседними странами Центральной и Южной Азии в начале XXI века, Таджикистан в региональной системе международных отношений, вопросы региональной безопасности Республики Таджикистан и ее особенности в контексте эволюции региональной системы международных отношений, вопросы региональной стабильности вопросы региональной стабильности во внешнеполитической стратегии Центральной Азии, пограничные вопросы в Центральной Азии, роль Афганистана в региональной системе Центральной Азии, сотрудничество Республики Таджикистан с Российской Федерацией в обеспечении региональной безопасности и борьбе с терроризмом, исламский

фактор в региональной системе, дипломатия Шелкового пути и политика КНР, Южной Азии в международных отношениях, Сотрудничество Республики Таджикистан с Организацией по безопасности и сотрудничеству в Европе, двусторонние отношения между Республикой Таджикистан и Казахстаном.

Цель исследования – изучение теоретических и практических основ регионоведения и региональных аспектов современных международных отношений, проблем и преспектив региональных процессов конца XX – начало XXI веков, формирование роли регионов в современности, эволюции региональных процессов в современном мире, становление и эволюция региональных и международных организаций в современном мире, изучение региональных процессов, современное состояние и анализ отношений Республики Таджикистан с Исламской Республикой Иран в период независимости Исламской Республики Афганистан, Исламской Республики Пакистан, Индия, в современном мире; особенности формирования новой региональной системы в современном мире и роль Таджикистана в ней, формирование региональных направлений внешней политики Республики Таджикистан, проблемы и перспективы формирования двусторонних отношений Республики Таджикистан со странами региона, вопросы безопасности и стабильности в региональной политике Таджикистана; изучение информационной безопасности и ее особенностей в контексте социального баланса, политических, экономических, внешних факторов Республики Таджикистан в сфере национальной безопасности, вопросов региональной стабильности во внешнеполитической стратегии самых сильных стран Центральной Азии, положения Центральной Азии в геополитических интересах Российской Федерации и отношений с Республикой Таджикистан, дипломатия Шелкового пути Китайской Народной Республики, США, анализ и изучение межгосударственных отношений Республики Таджикистан с региональными структурами, основные направления и приоритеты двустороннего сотрудничества Республики Таджикистан со странами Юго-Восточной Азии и изучение отношений Таджикистана с Казахстаном, анализ направлений и перспектив развития отношений Таджикистана в рамках региональных структур, изучение и всесторонний анализ сотрудничества Республики Таджикистан со странами Центральной Азии в борьбе с

политическим экстремизмом, роль международных инициатив Таджикистана в борьбе с терроризмом и политическим экстремизмом.

Научная новизна исследования заключается в том, что изучение выбранных тем имеет прямое отношение к многогранной деятельности ведомства и внешней политики Республики Таджикистан. С другой стороны, небольшое количество отечественных ученых провели исследования по некоторым из этих вопросов, но на сегодняшний день полностью не исследованы. Кроме того, научное направление кафедры охватывает все вопросы регионального, экономического, политического, социального, геополитического, проблемного, стратегического, исторического и эволюционного характера как Центральной Азии, так и дальних и ближних стратегических регионов, на основе сбора, анализа и обзора имеющихся материалов. Отечественные и зарубежные исследования широко используются при разработке и подготовке предложений в государственные органы.

Результат: В результате научно-исследовательской деятельности по предложенным темам проведена большая работа, такая как защита диссертации, подготовка к защите докторских и кандидатских диссертаций, написание учебников, монографий, учебных пособий, рассмотренных научных статей, публицистических статей, рефератов, учебных материалов, подготовка специалистов в области региональных аспектов международных отношений.

Область применения: научными исследованиями при изучении научно-исследовательской работы является преподавание специальных дисциплин, спецкурсов, а также разработка и защита курсовых работ, диссертаций студентов, кандидатских диссертаций, написание кандидатских и докторских диссертаций может быть широко использовано при оформлении и отправке аналитических писем в соответствующие органы отечественной исполнительной власти и ряду отечественных и зарубежных специалистов.

МУНДАРИҶА

Сарсухан	12
Фасли I. Осиёи Ҷанубӣ дар равобити минтақаӣ.....	18
Фасли II. Таърихи ташаккули ҳамкориҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии халқҳои тоҷику қазоқ дар асрҳои XVI-XX	37
Фасли III. Таҳаввули ҳамкориҳои мутақобилаи ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия дар оғози асри XXI.....	53
Фасли IV. Муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Осиё ва Аврупо, дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX.....	57
Фасли V. Дипломатияи роҳи Абрешим.....	66
Фасли VI. Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар даври истиқлолият.....	79
Фасли VII. Дипломатияи энергетикӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	90
Фасли VIII. Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Қазоқистон дар асри XXI.....	100
Хулоса.....	111
Рӯйхати корҳои анҷомдодашуда	122

САРСУХАН

Истиқлолияти давлатӣ боиси рушди заминаҳои давлатдорӣ гашта, соҳаҳои муҳими пешрафти ҷомеа сол то сол ба дараҷаи бландтари рушд ноил мегардад. Яке аз ин соҳаҳо соҳаи маориф мебошад, ки таваҷҷӯҳи бевоситаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ин соҳа ба таври назаррас мушоҳида гашта, сатҳу сифати таълиму тарбия низ қомилан беҳтару хубтар шуд ва дастоварди хонандагони муассисаҳои таълимии мамлакат сол то сол афзун гардид.

Тавре Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба рушди соҳаи маориф ва татбиқи барномаҳои ислоҳоти соҳаи маориф таваҷҷӯҳи махсус зоҳир намуда, қайд мекунад: "... дар ҷаҳони муосир кишваре ба дастовардҳои бузург ноил мегардад, ки ба баланд шудани сатҳи маърифат дар ҷомеа таваҷҷӯҳи хоса зоҳир карда, техникаву технологияи навро ба таври васеъ дар амал ҷорӣ менамояд. Зеро ҷомеае, ки дар он сатҳи маърифати мардум баланд аст, ҳаргуна рафтори эҳсосотӣ ва дасисаю иғво натиҷа намедихад".¹ Дар шароити кунунӣ илму дониш нишондиҳандаи асосии дараҷаи инкишофи ҳар як давлату миллат буда, бо раванди рушди нерӯи инсонӣ робитаи мустақим дорад².

Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни Паёми навбатии хеш ба Маҷлиси Олӣ 26.12.2019 пешниҳод намудан, ки ба хоҳири боз ҳам беҳтар ба роҳ мондани омӯзиши илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, инчунин, барои тавсеаи тафаккури техникий насли наврас солҳои 2020 - 2040 "Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф" эълон, қада шавад.

Дар пайравӣ ба сиёсати бунёдкоронаи Роҳбарияти давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон солҳои охир ҷиҳати фароҳам овардани шароити мусоиди

¹. Афғонов М. Нури ҳидоят ҷониби қуллаҳои мурод, // [Манбаи электронӣ] URL: http://jumhuriyat.tj/index.php?art_id=5788 (Санаи истифодабарӣ: 26.12.2018)

² Ифтитоҳи Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 102 барои 2400 нафар хонанда дар ду баст дар ноҳияи Шохмансур ва иштирок дар "Дарси сулҳ". 17.08.2020 09:09, <http://www.prezident.tj/node/23554>.

таълиму тарбия ва ҷавобгӯ ба бозори меҳнат тайёр кардани мутахассисон, тарбияи кадрҳои болаёқат, баланд бардоштани сатҳу сифати таълиму тарбия ва илмомӯзии насли наврас нақшаҳои мушаххасро амалӣ намуд.

Имрӯз Сарвари давлат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба вазъи ҷомеаи ҷаҳонӣ, таъсири пандемияи короновирус, тадбирҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба пешгирии паҳншавии ин бемории нави сироятӣ, иқдомҳои созандаи Роҳбарияти давлату Ҳукумати кишвар оид ба рушди соҳаи маориф, бунёди муассисаҳои нави таълимӣ, таъмини ҷойҳои нишаст барои хонандагон ва вазифаҳои оянда дар назди маорифчиён ҷиҳати беҳдошти сатҳу сифати таълиму тарбия ва ҷалби хонандагон ба донишомӯзӣ аз рузи аввали соли хониши 2020-2021 андешаронӣ намуданд¹.

Воқеияти даҳаи дуюми садаи XXI баёнгари он аст, ки рушди муносибатҳои байналмилалӣ ҳамоно дар давраи гузариш қарор дошта, низоми ҷаҳонии бисёрқутбӣ дар ҳоли ташаккул мебошад. Дар манзари геополитикии ҷаҳони муосир, дигаргуниҳои амиқи сиёсӣ иқтисодӣ сурат гирифта, боиси тағйироти муассир дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ мегарданд. Дар вазъи зудтағйир ва таҳаввулоти сареъи ҷаҳони имрӯза таъмини озодиву истиқлол, тамомияти арзӣ ва суботи сиёсӣ, амнияти сарзамин ва дар маҷмӯъ татбиқи манофеъи миллӣ аз умдатарин вазифаҳои кишвар ба шумор меравад.

Вусъати рӯзафзуни раванди ҷаҳонишавӣ ва минтақашароӣ аз муҳимтарин хусусиятҳои замони муосир доништа шуда ин раванд дар баробари мусоидат ба муносибатҳои наздики халқу кишварҳо ва ташаккули низоми фарогири равобити сиёсӣ иқтисодӣ ва илмиву фарҳангӣ миёни онҳо, ҳамзамон метавонад пайомадҳои номатлуберо, аз қабилӣ амиқтар шудани фарқи байни кишварҳои пешрафта ва ақибмонда, шиддат гирифтани фишор ба арзишҳои миллӣ ва фарҳангии халқҳо ва ғайра ба дунбол дошта бошад. Илова бар ин,

¹ Ифтиҳои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 102 барои 2400 нафар хонанда дар ду баст дар ноҳияи Шохмансур ва иштирок дар “Дарси сулҳ”. 17.08.2020 09:09, <http://www.president.tj/node/23554>

таҳти таъсири бевоситаи раванди ҷаҳонишавӣ мушкилот ва таҳдиду ҷолишҳои замони муосир низ хусусияти глобалӣ касб карда, ба омилҳои нигаронкунандаи ҷомеаи инсонӣ табдил ёфтаанд.

Воқеаҳои солҳои охири минтақа бори дигар собит сохтанд, ки Осиёи Марказӣ чун нуқтаи муҳимми рақобати геополитикӣ ва геостратегӣ аз ин равандҳо истисно нест, балки имрӯз дар ҷорраҳои бархӯрди манфиатҳои мухталиф қарор дорад.

Аз ин сабаб баҳри омӯзиши масъалаҳои мубрами рабобити байниминтақавӣ ва сиёсати минтақавии хориҷии кишварҳои минтақа кафедраи минтақашиносии хориҷии факултети муносибатҳои байналхалқӣ дар мавзӯи «Нақши Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ» корҳои илмӣ-тадқиқотии хешро тули солҳои 2016-2020 ба анҷом расонидааст.

Мубрамияти мавзӯи интихобшуда аз он иборат аст, ки пас аз баъд аз пошхӯрии Иттиҳоди Шуравӣ минтақаи Осиёи Марказӣ аз ҷиҳати сиёсӣ ба минтақаи алоҳидаи геополитикӣ, геоиктисодӣ, геофарҳангӣ табдил ёфт. Минтақа дар суръати кўтоҳтарин ба минтақаи бархурди манфиатҳои геополитикии кишварҳои абарқудрат, майдони рақобат ва муборизаи байни бозингарони аслии муносибатҳои байналхалқӣ, маркази воқеаҳои муайянкунандаи сиёсати байналхалқӣ табдил ёфт. Кишварҳои минтақа маҷбур гаштанд дар шароити басо мушкили геостратегиву геополитикӣ сиёсати хориҷии худро ба роҳ монанд. Ташаккули сиёсати хориҷии кишварҳои минтақа ва алаҳхусус ба роҳ мондани рабобити дучонибаву бисёрҷониба, нақши созмонҳои байналхалқӣ дар минтақа, сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Шарқи Наздик, Осиёи Ҷанубӣ, Шарқи Осиё, Осиёи Ҷанубу Шарқӣ нақш ва мақоми кишвар дар низоми ҷадидаи байналхалқӣ, таҳлили таҳаввули табиат ва қонуниятҳои муносибатҳои байналхалқии минтақавии муосир, таҳлил ва тадқиқи стратегияи сиёсати хориҷии Федератсияи Россия ва Ҷумҳурии Мардумии Чин дар Осиёи Марказӣ аз нуқтаи назари таъмини суботи минтақавӣ,

ҳамоҳангии равобити ин кишварҳо дар минтақа ва баръакс бархурди ин манфиатҳо, тағйир ёфтани вазъи геополитики минтақа пас аз воқеаҳои 11 сентябри 2001 дар Амрико, ҷойгоҳи Осиёи Марказӣ тамоман дигар шуда, вазъи сиёсӣ, бехатарӣ ва ҳарбии Афғонистон ба вазъи суботи минтақа нақши муассир пайдо намуд.

Бояд таъкид намуд, ки кафедраи минтақашиносии хориҷии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон маркази тайёр намудани мутахассисони баландхтисоси соҳаи минтақашиносии хориҷӣ дар Тоҷикистон ба ҳисоб меравад. Барои тайёр кардани кадрҳои баландхтисос пеш аз ҳама таълим ба омӯзиш ва тадқиқи таърих, иқтисодиёт, сиёсат, фарҳанги ватанӣ ва кишварҳои ҳамсоя, махсусан кишварҳои Осиёи Марказӣ, абарқудратҳои минтақавӣ ва минтақаҳои пешрафта карда мешавад. Дар ин росто интихоби мавзӯи илмӣ-тадқиқоти низ асоснок ҳисобида мешавад. Бар замми ин, маҳз минтақаи Осиёи Марказӣ имрӯз минтақаи аз ҷиҳати геостратегӣ, геополитикӣ ва геоиқтисодӣ муҳими байналхалқӣ эътироф шудааст. Ҳар гуна рӯйдоди минтақа дарҳол таъсирашро ба тамоми низоми ташаккулёбандаи муносибатҳои байналхалқии муосир махсусан, дар соҳаи таъмини суботи амнияти байналхалқӣ, мубориза алайҳи терроризми байналхалқӣ, гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир ва қочоқи яроқи аслиҳа, бархурдҳои байниқавмӣ ва суботи сиёсии кишварҳои ҷудогонаи минтақа ва ғайраҳо мерасонад.

«Нақши минтақаи Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ» ҳамчун мавзӯи тадқиқотӣ дар солҳои 2016-2020 ба 8 фасл мавриди тадқиқот қарор гирифт. Дар ин муддат вобаста ба зарурат ва талаботҳои замона устодону омӯзгорони ҷавон ҷалб шуда, ҳайати кафедра аз мутахассисони самтҳои фаъолияти илмии кафедра иборат гашт.

Мавзӯи интихобнамудаи кафедра мубрамияти хос дар омӯзиши асосҳои назариявӣ ва амалии минтақашиносии хориҷӣ ва ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналхалқии муосир, ташаккули назарияи минтақагарой дар

замони муосир, шаклгирии инкишофи дипломатияи муосири тоҷик, таҳлили назариявӣ ва ташаббусҳои байналмиллалӣ Тоҷикистон дар қаринаи нав, омӯзиши сиёсати минтақавӣ хориҷии кишварҳои Осиёи Марказӣ дар ҳалли масоили минтақавӣ ва умумичаҳонӣ, омӯзиши манофеи кишварҳои абарқудрат ва сиёсати пешгирӣфтаи онҳо дар минтақа, раванди ҷаҳонишавӣи падидаҳои номатлуби замони муосир, мушкилоти амнияти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иттилоотӣ дар минтақа, ҳамкорӣҳои дучониба, бисёрҷониба, дохилиминтақавӣ ва байниминтақавиро дорад.

Дар маҷмӯъ, муҳаққиқон ва омӯзгорони кафедра аз рӯи масоили зерин фаъолияти илмӣ-тадқиқотӣ хешро анҷом доданд: таърихи муносибатҳои иқтисодӣ – тичорати, ҷанбаҳои минтақавӣи муносибатҳои байналхалқӣи муосир, рабобити Тоҷикистон бо кишварҳои ҳамҷавори Шарқи Миёна ва Осиёи Ҷанубӣ, Тоҷикистон дар низомӣ навини рабобити минтақавӣ, масоили амниятӣ дар рабобити Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Русия, масоили таъминӣ суботи минтақавӣ дар стратегияи сиёсати хориҷии кишварҳои абарқудрат дар Осиёи Марказӣ, Ҳамкорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Қазоқистон, муносибатҳои дучонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ, дипломатияи роҳи Абрешим.

Тадқиқоти устодони кафедра дар иҷроиши масоили интиҳобнамуда мувофиқи нақша пурра иҷро шудааст. Тавре аз ҳисоботи устодон бармеояд, устодон дар ин давра бо дастовардҳои зиёд ноил гаштанд ва китобу манаграфияи зиёд аз ҷоп бароварданд. Ассистент Мамадазимов А.А. дар санаи 25 сентябри соли 2019 ман бомуваффақият кори илмӣ худро бо номи “Становление и развитие таджикско-американских взаимоотношений в период независимости (1991-2016 гг.)” химоя намуд. Дар нимаи дуюми соли хониш, дар санаи 7 феввали соли 2020 фармони тасдиқи кори илмӣ аз КОА Федератсияи Руссия, шаҳри Маскав дар сомона баромад. Муллимӣ калони кафедра Пайвандов Х.Б., ассистент Шарипов С.С. рисолаҳои номзадӣи худро навишта барои муҳокима ба кафедра пешниҳод намуда, аз пешдифоъ гузаштаанд, мақолаҳоро китобҳои дарсӣ ва васоити таълимӣ ҷоп карда шуда, конфронсҳои сатҳи байналхалқӣ, ҷумҳуриявӣ ва умумидонишгоҳӣ гузаронида шудаанд.

ҚИСМИ АСОСӢ

ФАСЛИ I.

Профессор, Олимов М.

Дар давоми соли таҳсили 2019 – 2020:

1. Дар бахши таълим:

- Тибқи сарбории муқарраргардида барои профессори Кафедраи минтақашиносии кишварҳои хориҷа аз рӯи предметҳои зерин дарсҳои лексионӣ ва семинарӣ гузаронида шуданд:
- Таърих ва фарҳанги минтақаҳои Осиёи Марказӣ ва Ҷанубӣ- 68с.
- Низомии иттилоотӣ ва амниятии Осиёи Марказӣ – 68 с.
- Низомҳои минтақавӣ дар ҷаҳони муосир – 68 с.
- Аврупо дар низомии байналмилалӣ муосир – 68 с.
- Ҳамгироии минтақавӣ ва байналмилалӣ – 68 с.
- Элитология ва элитаи минтақа – 72 с.
- Таърих ва методологияи омӯзиши он – 72 с.
- Масъалаҳои амният ва идораи низомӣ”(Security Issues and Conflicts Management) – 74 с.

2. Дар бахши фаъолияти илмӣ асарҳои зерин ба нашр расидаанд:

- **Монография коллективӣ:** Brain Drain vs Brain Circulation (Central Asia) (Фирори мағзҳо хилофи гардиши ақлҳо), макони нашр дар ш. Нью Йорк ИМА (Нашрияти “НОВА сайенс паблишерс”), декабри 2020, дар ҳаҷми 344 саҳифа. - Published by NOVA Science Publishers Inc. New York, 2020, ISBN: 978-1-53618-755-7, 344 pp. (Сармуҳаррир бо ҳамкории Юрген Гроуте ва Бехруз Гарлегӣ)
- **Мақолаи илмӣ** “Проблемаҳои мубодилаи фирори марзҳо ба гардиши ақлҳо дар кишварҳои Осиёи Марказӣ” дар маҷаллаи “Паёми” Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба забони русӣ //- “Проблемы преобразования “утечки мозгов” в циркуляцию умов в странах Центральной Азии” – в “Вестнике Таджикского

национального университета”, 2020, №1, Душанбе, ISSN 2074-1847, стр. 54-63, 309 стр. – www.vestnik-tnu.com

- **Мақолаи илмӣ дар шакли гузориши муфассал:** “*Фирори мағзҳо ва табдили он ба гардиши ақлҳо дар Осиёи Марказӣ*” аз натиҷаи кори Симпозиуми Байналмилалӣ илмӣ дар ДМТ бо ҳамкориҳои Муассисаи илмӣ Гуфтугӯи Тамаддунҳо (кишвари Олмон) 25-27 ноябри с.2019, бо гузориши муфассал ва пешниҳоди тавсияҳо (дар ҳаммуаллифӣ бо д-р Юрген Гунтер ва д-р Бехруз Гарлегӣ) дар 64 саҳ.-// “*Turning braindrain into brain circulation in Central Asia*” -2020-Report of proceedings list of participants and policy recommendations-International Symposium organised by Tajik National University and Dialogue of Civilizations Research Institute, Dushanbe 25-27 November 2019, DOC, Berlin, 2020. 64 pp.pdf

-**Мақолаи илмӣ** “*Трансформатсияи ҳувиёт дар муҳоҷират: мансубияти этникӣ ва динӣ (дар мисоли муҳоҷирати меҳнатии тоҷикон дар Русия (дар ҳаммуаллифӣ бо С.К.Олимова) дар маҷаллаи “Паёми ДД Томск, ФР” ба забони русӣ // Трансформация идентичности в миграции: этничность и религия (на примере таджикской трудовой миграции в России), - // «Вестник Томского государственного университета. История. Научный журнал», №59, Томск, 2019, с. 158-166, 220 стр.*

-**Мақолаи илмӣ дастаҷамона дар асоси тадқиқоти лоиҳавӣ байналмилалӣ ба забони англисӣ:** - *Методологияи тадқиқот дар давраи гузариш дар байни ҷавонони Кавказ ва Осиёи Марказӣ (Озарбойҷон, Гурҷистон ва Тоҷикистон) (дар захираи интернетӣ)- 98 саҳ. // Methodology of the TEW-CCA Youth Transition Survey in Tajikistan. - In: M. Gebel, I. Badurashvili, S. Olimova and R. Sattarov (eds.) Methodological report on TEW-CCA Youth Transition Surveys in Azerbaijan, Georgia and Tajikistan, TEW-CCA Working Paper No. 3. Bamberg: University of Bamberg / Germany, 2019, pp. 83-98. 98 pp.*

<https://www.doi.org/10.13140/RG.2.2.35995.11049;> <http://www.tew-cca.de/academic-publications/working-papers/> (интернет -ресурс)

-Мақолаи илмӣ “Таҳлили тафсирии давраи гузариши ҷавонон дар Тоҷикистон, 70 саҳ. // ”*Descriptive analyses of youth transitions in Tajikistan.* TEW-CCA Working Paper No. 4.3. Bamberg: TEW-CCA Project, University of Bamberg., -70 pp.,<http://www.tew-cca.de/academic-publications/working-papers/>

-Мақолаи илмӣ “Таҳлили сифатии давраи гузариши ҷавонон дар Тоҷикистон”, 51 саҳ. // *Qualitative analysis of TEW-CCA semi-structured interviews on youth NEET in Tajikistan.*- TEW-CCA Working Paper No. 6.4. Bamberg: TEW-CCA Project, University of Bamberg. 2019, - 51 pp., <http://www.tew-cca.de/academic-publications/working-papers/>

3. Созмондех ва масъули конференсияи байналмилалӣ: *Симпозиуми байналмилалӣ илмӣ таҳти унвони “Фирори мағзҳо ва табдили он ба гардиши ақлҳо дар Осиёи Марказӣ”* бо ширкати бештар аз 50 нафар олимону коршиносон аз 12 кишварҳои хориҷа (Олмон, Фаронса, Белгия, Португалия, Финландия, Полша, Эрон, Чин, Федератсияи Русия, Қазоқистон, Қирғизистон, Ўзбекистон) дар ДМТ дар ҳамкорӣ бо Муассисаи тадқиқотии “Гуфтугӯи Тамаддунҳо” ва дастгирии молии Бунёди Фолксвагени Ҷумҳурии Федеративии Олмон 25-27 ноябри с. 2019 доир гардид.

4. Иштирок дар конференсияҳои илмӣ дар хориҷ ва дохили кишвар:

- on line конференсияҳои давраи Ковид -19 дар давоми с. ҷорӣ 2020:

- Силсила конференсияҳои on line- и Институти Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ ФР (ИМЭМО РАН) дар бораи масъалаҳои мубрами Русия бо Иттиҳоди Аврупо, ИМА, кишварҳои Шарқи Наздик, Осиёи Ҷанубӣ, Чин ва ғ. — июл-август с. 2020.

- Силсила конференсияҳои on line-и Муассисаи тадқиқотии “Гуфтугӯи Тамаддунҳо” (DOC RI) (Олмон) бахшида ба 75 солагии Созмони Милали Муттаҳид. — сентябри с.2020.

- **Баранда дар конференсияи on line-и** якҷояи ДМТ бо баҳши тоҷикистони Донишгоҳи Давлатии Маскав дар мавзӯи масъалаҳои мубрами Тоҷикистон ва ФР

25 сентябри с. 2020.

- **Конференсияи on line-и** Анҷумани байналмилалӣ омӯзиши арзишҳои ҷаҳонӣ /World Values Survey Association\ (WVSA) баҳшида ба натиҷагирӣ аз анҷоми мавҷи 7-ӯми тадқиқот. – сентябри 2020.

- **Конференсияи on line-и** Академияи САҲА (OSCE/ ОБСЕ) дар Бишкек якҷоя бо Анҷумани байналмилалӣ омӯзиши арзишҳои ҷаҳонӣ (WVSA) дар бораи арзишҳои умумибашарӣ дар Осиёи Марказӣ. – 16-17 октябри 2020.

- **ш. Москва (25-30 январи с. 2020),** Семинари илмӣ ва мизи мудаввар дар Институти шарқшиносии АИ ФР: Маркази ҳиндшиносӣ ва Шуъбаи Осиёи Марказӣ ва Кавказ. Муҳокимаи масъалаҳои рушди кишварҳои муосири пасошуравӣ ва робитаҳои онҳо бо давлатҳои ҳамҷувори минтақа .

- **ш. Москва, 16 октябри 2019,** Конференсияи байналмилалӣ илмию амалии “” Осиёи Марказӣ ва Россия: пешорӯи ҳамкориҳои ҳасана”, бо ташаббуси Институти СНГ бр дастгирии Бунёди Горчаков, дар Донишгоҳи нақлиёти Русия // г. Москва, 16 октябр, Международной научно-практической конференции «Центральная Азия и Россия: перспективы взаимовыгодного сотрудничества», организатор Институт СНГ при поддержке Фонда Горчакова , в Российском университете транспорта (МИИТ). Тема доклада: «Таджикистан между ЕАЭС и проектом «Пояса и Пути»: выбор ориентиров».

5. Роҳбарӣ ба рисолаҳои докталабони илмӣ:

1. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Шарипов Шавкат – номзади илми таърих, дотсенти Донишгоҳи Давлатии ш. Хучанд дар мавзӯи “Саҳми академик Бобочон Ғафуров дар рушди илми шарқшиносӣ”.

2. Мушовири илмии рисолаи доктории Лукмон Бойматов - номзади илми таърих, коромӯзи мустақил, дар мавзӯи “Таърихи сиёсӣ ва иҷтимоии Осиёи Миёна дар қарнҳои XIII-XIV”.

3. Роҳбари илмии аспиранти Кафедраи таърихи умумии Факултаи таърих Бахтовар Нуралӣ дар мавзӯи “Равобитҳои Тоҷикистону Туркменистон”- рисола октябри с.2019 дар Шӯрои диссертатсионии ДМТ ҳимоя гардид ва дипломи тасдиқи номзади илми таърих аз ҷониби КОА ФР аз феввали с. 2020 содир гардида аст.

4. Мушовири илмии докторанти Институти шарқшиносии назди Донишгоҳи Оксфорди Шоҳигарии Британияи Кабир - Ирна Ҳофман (Irna Hofman) дар мавзӯи “Ҷомеашиносии рушди деҳот ва муносибатҳои байналхалқии кишоварзӣ дар Тоҷикистон”

5. Роҳбари илмии унвонҷӯи барномаи PhD Шаҳбоз Раҷабов, факултаи Муносибатҳои байналхалқии ДМТ дар мавзӯи “Омилҳои байналмилалӣ ҷалби сармоягузорӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон”

Дар давоми соли таҳсили 2018:

1.Дар бахши таълим:

- Тибқи сарбории муқарраргардидаи 0,5 баста (аз 01.01.2017.), дар нимсолаи баҳории соли таҳсили 2017 дар ҳаҷми 128 соати лексионӣ ва ҳамин миқдор дар ҳаҷми 128 соати дарсҳои амалии семинарӣ ва машғулиятҳои инфиродӣ бо донишҷӯён ҷамъбаст гардид. Предмети дарс барои курси сеюми гурӯҳҳои дипломатии тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ “Таърих ва фарҳанги минтақаи мавриди омӯзиши Осиёи Марказӣ” буд, ки барои ҳар се гурӯҳ 32 соатӣ дарсҳои лексионӣ ва 32 соатӣ дарсҳои амалӣ муайян гардидаанд.

Предмети “Системаи иттилоотии Осиёи Марказӣ” дар ҳаҷми 64 соати лексионӣ ва амалӣ бошад, барои донишҷӯёни курси сеюми тоҷикии гурӯҳи минтақашиносии факултет муқаррар гардида буд, ки он низ ҷамъбаст гардид.

Тибқи сарбории соли хониши 2017 - 2018 (1бастаи профессорӣ) - 552 соати дарсӣ муайян гардидааст, ки ба нимсолаи аввал 212/ 128 соат рост меояд. Предметҳои дарсӣ: “Низоҳои минтақавӣ дар ҷаҳони муосир” барои курсҳои 4-ӯми тоҷикӣ ва русӣ, “Аврупо дар низоми байналмилалӣ муосир” ва “Ҳамгироии минтақавӣ ва байналмилалӣ” барои курси 5-ӯми гурӯҳи русӣ ва ҳамчунин барои магистирҳои гурӯҳи англисии соли дууми хониш тибқи барномаи “Маркази Тоҷикистони мутолиоти Аврупо” аз предмети “Масъалаҳои амният ва идораи низоъ”(Security Issues and Conflicts Management) дар ҳаҷми 74 соат дарсҳои лексионӣ ва амалӣ.

2. Дар баҳши фаъолияти илмӣ асарҳои зерин ба нашр расидаанд:

- **Рисолаи илмӣ** “Қаунони Осиёи Марказӣ.Тоҷикистон.” - //(ба забони русӣ: «Молодежь Центральной Азии. Таджикистан». Под науч. руководством проф. Клауса Хурельмана и Пэра Тешендорфа (Германия, Берлин). При поддержке Фонда имени Фридриха Эберта, Алматы 2017, - 396 стр. ISBN 978-601-80610-6-6 (дар ҳаммуаллифӣ бо Ш.К.Соҳибов);

- **Мақолаи илмӣ:** Давлати дунявӣ ҳилофи исломи сиёсӣ: аз назари Тоҷикистон / Säkularer Staat und Islamismus in Tadschikistan/ Светское государство против политического исламизма с точки зрения Таджикистана - ZENTRALASIEN-ANALYSEN NR. 130, 26.10.2018/17 pp. <http://www.laenderanalysen.de/zentralasien/pdf/ZentralasienAnalysen130.pdf>, (на немецком яз.)- в соавторстве с С.К.Олимовой.

- **Мақолаи илмӣ:** Муқобилият ба ифротгарии мазҳабӣ: таҷрибаи Тоҷикистон/ How to counteract religious extremism: experience in Tajikistan. - // in 16th Rhodes Annual Volume 2018 “Making multilateralism work: Dialogue for peace, security, and development. Editors: A.Malashenko, V/Popov, P.Schulze, DOC Rhodes Forum 2018, Dialogue of Civilization Research Institute, Berlin, pp. 227 – 240, 279 pp.

- **Мақолаи илмӣ:** Омилҳои концептуалии муқобилият бар зидди ифротгарии мазҳабӣ: муассисаҳои динӣ ва сомонаҳои иҷтимоӣ дар мутобиқгардии муҳоҷирон / Контекстуальные факторы противодействия религиозному радикализму: религиозных институтов и социальных сетей в адаптации мигрантов, \- в сб.: «Евразийский перекресток». Сборник материалов научно-практических мероприятий, Выпуск девятый, Оренбург – Бишкек, 2018, с. 132-136: Оренбург, ООО ИПК «Университет», 2018. – 378 с.: [40] цв. ил. ISBN 978-5-4417-0745-9

- **Мақолаи илмӣ:** - Тамоюлҳои геополитикии ҷавонони Тоҷикистон: ҷудоигузинӣ vz ҳамгирӣ Геополитические ориентации молодежи Таджикистана:изоляция vz интеграция, - // в журнале “Россия и новые государства Евразии”, № 2 (XXXIX), 2018, НИИ Мировой экономики и международных отношений имени Е.М.Примакова РАН (ИММО РАН), Москва, - с. 64-79. ISSN 2073-4786 - 216 стр. (в соавторстве С.К.Олимовой) DOI:10.20542/2073-4786-2018-2-64-79

-**Мақолаи илмӣ:** - “Экстремизми зӯровар ва муҳоҷират:таъсирпазирӣ ба ифротгарии тоҷикони муҳоҷир дар Русия ”Violent Extremism and Migration: Susceptibilities to Radicalization of Tajik Migrants in Russia, - in Proceedings of International Conference on Migration and Displacement (ICMD 17) November 14-16, 2017, Editors Prof. Dr. Khalid Manzoor Butt, Dr. Ahmad Raza Khan, Published by Department of Political Science Centre of Excellence China Studies GC University, Lahore, 2018, pp.221-231, 334 pp. ISBN: 978-969-9071-08-9

-**Мақолаи илмӣ:** “Шабакҳои муҳоҷирӣ ва ислом: ҳаёти динии муҳоҷирони меҳнати тоҷик дар Русия” дар маҷмӯаи мақолаҳои “Кризиси муҳоҷират: ҳамкориҳои байналмилалӣ ва стратегияи миллӣ”(ба забони русӣ). // Миграционные сети и ислам: религиозная жизнь таджикских трудовых мигрантов в России, - в сб.: Миграционный кризис: международное сотрудничество и национальные стратегии. Сб.научных статей/ под. ред.

В.С.Малахова и М.Е.Симона. – М.: Издательский дом “Дело”. РАНХиГС, 2017, с.197 – 201, - 232 с. ISBN 978-5-7749-1323-7/ (дар ҳаммуаллифӣ);

-Мақолаи илмӣ: Вазъи динӣ дар Тоҷикистон: таҳдидҳои навин.(Религиозная ситуация в Таджикистане: новые вызовы) // в сб.: “Евразийский Перекресток. Сборник материалов научно - практических мероприятий”. Выпуск седьмой. Оренбург – Худжанд – Актобе, 2017, Оренбург: ООО ИПК “Университет”, 2017, с. 27 – 32., 528 с.: 38 цв.ил., ISBN 978-5-4417-0709-1

- Мақолаи илмӣ “Диндорӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон: раванди тағирот ” (ба забони русӣ: “Религиозность населения Республики Таджикистан: динамика изменений, - // в сборнике: Душанбинский альманах. Взаимодействие религиозных и культурных традиций. Выпуск 2-й – Душанбинская и Таджикистанская епархия Русской Православной Церкви. – М.: ИПО«У Никитских ворот», 2017. с. 27 -35, – 580 с. ISBN 978-5-00095-4027;

-Мақолаи илмӣ “Низоҳо дар сарҳадоти водии Фарғона: сабабҳои нав ва иштирокдорони навин”, дар маҷаллаи илмӣ “Русия ва давлатҳои навини Авруосиё”-и Пажӯҳишгоҳи Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ Федератсияи Русия //(ба забони русӣ:“Конфликты на границах в Ферганской долине: новые причины, новые участники”, - // в журнале “Россия и новые государства Евразии”, № I (XXXIV), 2017, НИИ Мировой экономики и международных отношений имени Е.М.Примакова РАН (ИММО РАН), Москва, - с. 21-55. ISSN 2073-4786, - 129 стр. (дар ҳаммуаллифӣ).

- Фишурдаи мақолаи илмӣ “Марказҳои тадқиқоти таҳлилӣ (Think Thanks) дар омӯзиши ифротгароӣ ва экстремизм дар фазои кишварҳои СҶШ: ҳамгароӣ ва ҳамкорӣ” дар маҷмӯаи маводҳои Ҳамоиши Байналмилалӣ СҶШ, ки онро Палатаи Ҷамъиятии Федератсияи Русия ва Институти кишварҳои Муштарак ул-манофеъ (СНГ) дар Сочи доир намуд // ба забони

русӣ: “Think Thanks в изучении радикализации и экстремизма на пространстве ШОС: взаимодействие и сотрудничество, - \ \ Актуальные проблемы расширения Шанхайской Организации Сотрудничества. Материалы Международной конференции (форума): «На втором треке. Роль гражданского общества и общественной дипломатии в дальнейшем развитии и расширении Шанхайской организации сотрудничества», Общественная Палата Российской Федерации, Институт стран СНГ, Сочи, 2016, (Отпечатано в типографии «ИП Шуруева М.А.), стр.25-27. 351 с.

3. Иштирок дар конференсияҳои илмӣ дар хориҷ ва дохили кишвар:

- **ш. Дехлӣ, Ҳиндустон, 3-4.12.2018**, Конференсияи байналмилалӣ “Ҳиндустон ва Осиёи Марказӣ” ///IC-International Research Division, India International Centre and Institute of Indo Persian Studies, New Delhi International Conference on India and Central Asia (New Delhi, December 3-4, 2018), the theme: How to counteract religious extremism? Tajikistan: A case study

- **ш. Томск, РФ, 11-13.2018**, Конференсияи илмӣ байналмилалӣ “Ҳамоиши дуҷониби антропологии Томск”// г. Томск, РФ, 11-13 октябри 2018 г. , Международная научная конференция «Второй Томский антропологический форум», организатор Национальный исследовательский Томский государственный университет. Тема доклада: «Мечеть в движении: мигрантская суннитско-ханафитская община между халифатом и национализмом».

- **ҷазираи Родос, Юнон, 5 – 6 октябри с. 2018**. Ҳамоиши 16 – ӯми солони Родос бо ташаббуси Пажӯҳишгоҳи тадқиқоти Гуфтугӯи тамаддунҳо (Олмон), мавзӯи суҳанронӣ “Муқобилият ба ифротгарии мазҳабӣ: таҷрибаи Тоҷикистон”/ the 16th Annual Rhodes Forum, organised by the DOC Research Institute, which will take place on 5-6 October 2018 on the Greek island of Rhodes, entitled ‘Making multilateralism work: Enhancing dialogue on peace, security, and development’. Status speaker at PANEL 1 The Middle Eastern Paradigm of Conflict:

Only One Solution is Impossible October 5, 2018, with theme How to counteract religious extremism? Experience of Tajikistan.

- **ш. Урумчӣ, ҚМЧ, 30.06. – 04.07.2018.** Сафари омӯзишӣ ба минтақаи шимолу шарқии Синҷону Уйғури ва Урумчӣ, мавзеъҳои аҳолинишини дунганҳо ва уйғурҳо.

- **Иссиқ-кӯл (15-16 июни с. 2018),** Бунёди Конрад Аденауэри ҚФ Олмон, Конференсияи байналмилалӣ “Осиёи Марказӣ дар арафаи “Бозии бузург”-и навин”. Унвони маърӯза “Давлати дунявӣ дар муқобили исломи сиёсӣ дар Тоҷикистон”. / - Оз.Иссыккуль, пансионат «Окун»(15-16 июня 2018 г.), Фонд Конрад Аденауэр (ФРГ), Международная конференция «Центральная Азия в преддверии новой «Большой игры»?». Вызовы для политики безопасности, энергетической политики и геополитики./ Internationale Tagung “Zentralasien Vor Einem Neuen “Great Game” ?” Herausforderungen Fur Die Sicherheits -, Energie Und Geopolitik14.-16. Juni 2018, Issyk-Kul, Kirgistan. Доклад «Светское государство против политического исламизма с точки зрения Таджикистана».

- **ш. Сиан (музофоти Шэнси, ҚМЧ, 09-12.05. 2018).** Ҳамоиши 3-юми Рушд ва Ҳамкорӣ байни ҚМЧ бо кишварҳои роҳи абрешим. // - г. Сиань (провинция Шэньси, КНР, (09-13 мая 2018 г.), Третий Форум Развития и Сотрудничества между КНР и странами вдоль Шелкового пути. Тема выступления: «Влияние ВШК на страны – транзиторы ЦА: опыт РТ». Маршрут: Душанбе-Урумчи – Пекин-Алматы-Душанбе. Сессия была прервана из-за внезапной смерти китайского эксперта Инь Вейгуо – бывшего военного атташе Посольства КНР в Туркменистане и .Беларусии, исследователь Китайского фонда международных исследований, Ассоциация исследований Евразийских систем.

- **ш. Сочи, ФР. 17-18 апрели с.2018.** Ҳамоиши 2-юми Ҳамгироии АвруОсиёӣ // г. Сочи. Второй Сочинский Форум Евразийской интеграции «Перспективы развития и укрепления Шанхайской организации сотрудничества» 17–18

апреля 2018 г. Тема доклада: «Миграция и развитие в Евразии (Россия, Таджикистан и Кыргызстан)».

- **ш. Оренбург, ФР, (28.02.2018). Машварати коршиносии байналмилалӣ** “Таҷрибаи мусбии муқобилият алайҳи ифротгароии динӣ: назари коршиносон”
//-- г. Оренбург (28.02.18.), Международная экспертная площадка «Позитивные практики противодействия религиозному радикализму: взгляд экспертов. Организаторами встречи выступили АНО «Содружество народов Евразии», Региональное Духовное управление мусульман Оренбургской области и НИИ истории и этнографии Южного Урала ОГУ при поддержке Правительства Оренбургской области. Тема выступления: «Контекстуальные факторы противодействия религиозному радикализму: роль религиозных институтов и социальных сетей в адаптации мигрантов».

- **ш.Астана, Қазоқистон, 22-23.02.2018. Конференсияи байналмилалӣ “25-солагии равобитҳи ИА –Осиёи Марказӣ: аз гузаша ба оянда”.**// - г.Астана, Казахстан г. Астана. International Conference "25 years of EU-Central Asia relations: from the past to the future" Venue: Hilton Astana Hotel, Astana, Kazakhstan, 22-23 February 2018. ЕС в Казахстане. Тема доклада: «Вызовы безопасности в ЦА и ЕС и человеческое измерение: две стороны одной медали».

- **ш. Тарту, Эстония, 15-20.02.** роҳбарии 3 нафар магистрантони ДМТ, ф-ти МО ба Донишгоҳи Тарту. г.Тарту, Эстония, 15-20 февраля 2018 г. сопровождение 3-х магистрантов ф-та МО ТНУ в Тартуский Университет.

5. Роҳбарӣ ба рисолаҳои докталабони илмӣ:

1. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Шарипов Шавкат – номзади илми таърих, дотсенти Донишгоҳи Давлатии ш. Хучанд дар мавзӯи “Саҳми академик Бобочон Ғафуров дар рушди илми шарқшиносӣ”.

2. Мушовири илмии рисолаи доктории Лукмон Бойматов - номзоди илми таърих, коромӯзи мустақил, дар мавзӯи “Таърихи сиёсӣ ва иҷтимоии Осиёи Миёна дар қарнҳои XIII-XIV”.

3. Роҳбари илмии аспиранти Кафедраи таърихи умумии Факултаи таърихи ДМТ Бахтовар Нуралӣ дар мавзӯи “Равобитҳои Тоҷикистону Туркменистон”.

Дар давоми соли таҳсили 2017:

1. Дар бахши таълим:

- Тибқи сарбории муқарраргардидаи 0,5 баста (аз 01.01.2017.), дар нимсолаи баҳории соли таҳсили 2017 дар ҳаҷми 128 соати лексионӣ ва ҳамин миқдор дар ҳаҷми 128 соати дарсҳои амалии семинарӣ ва машғулиятҳои инфиродӣ бо донишҷӯён ҷамъбаст гардид. Предмети дарс барои курси сеюми гурӯҳҳои дипломатии тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ “Таърих ва фарҳанги минтақаи мавриди омӯзиши Осиёи Марказӣ” буд, ки барои ҳар се гурӯҳ 32 соатӣ дарсҳои лексионӣ ва 32 соатӣ дарсҳои амалӣ муайян гардидаанд.

Предмети “Системаи иттилоотии Осиёи Марказӣ” дар ҳаҷми 64 соати лексионӣ ва амалӣ бошад, барои донишҷӯёни курси сеюми тоҷикии гурӯҳи минтақашиносии факултет муқаррар гардида буд, ки он низ ҷамъбаст гардид.

Тибқи сарбории соли хониши 2017 - 2018 (1бастаи профессорӣ) - 552 соати дарсӣ муайян гардидааст, ки ба нимсолаи аввал 212/ 128 соат рост меояд.

Предметҳои дарсӣ: “Низоҳои минтақавӣ дар ҷаҳони муосир” барои курсҳои 4-ӯми тоҷикӣ ва русӣ, “Аврупо дар низоми байналмилалӣ муосир” ва “Ҳамгироии минтақавӣ ва байналмилалӣ” барои курси 5-ӯми гурӯҳи русӣ ва ҳамчунин барои магистирҳои гурӯҳи англисии соли дууми хониш тибқи барномаи “Маркази Тоҷикистони муталиоти Аврупо” аз предмети “Масъалаҳои амният ва идораи низоъ”(Security Issues and Conflicts Management) дар ҳаҷми 74 соат дарсҳои лексионӣ ва амалӣ.

2. Дар бахши фаъолияти илмӣ асарҳои зерин ба нашр расидаанд:

-Рисолаи илмӣ “Ҷавонони Осиёи Марказӣ.Тоҷикистон: дар заминаи назарсанҷии сотсиологӣ”, муаррифии китоб 13 ноябри с.2017 дар ш.Алмаато баргузор гардид. //(ба забони русӣ: «Молодежь Центральной Азии. Таджикистан: на основе социологического опроса». Под науч. руководством проф. Клауса Хурельмана и Пэра Тешендорфа (Германия, Берлин). При поддержке Фонда имени Фридриха Эберта, Алматы 2017, - 396 стр. ISBN 978-601-80610-6-6 (дар ҳаммуаллифӣ);

-Китоби мусоҳибаҳо: Хотира аз оташи ҷанги Афғонистон: мусоҳиба бо ҷанговарони интернационалисти ҷанги Афғонистони солҳои 1979 – 1989, Китоби 3-юм. Тоҷикистон, ш. Остона, 2016 \ Память из пламени Афганистана: Интервью с воинами –интернационалистами Афганской войны 1979 – 1989 годов. Книга 3. Таджикистан. – Астана: 2016 г. 260 с. ISBN 978-601-80641-1-1. (Роҳбари лоиҳа дар Тоҷикистон).

-Мақолаи илмӣ: - “Экстремизми зӯровар ва муҳочират:таъсирпазирӣ ба ифротгарии тоҷикони муҳочир дар Русия ”Violent Extremism and Migration: Susceptibilities to Radicalization of Tajik Migrants in Russia, - in Proceedings of International Conference on Migration and Displacement (ICMD 17) November 14-16, 2017, Editors Prof. Dr. Khalid Manzoor Butt, Dr. Ahmad Raza Khan, Published by Department of Political Science Centre of Excellence China Studies GC University, Lahore, 2018, pp.221-231, 334 pp. ISBN: 978-969-9071-08-9

-Мақолаи илмӣ: “Шабакаҳои муҳочирӣ ва ислом: ҳаёти динии муҳочирони меҳнатии тоҷик дар Русия” дар маҷмӯаи мақолаҳои “Кризиси муҳочират: ҳамкориҳои байналмилалӣ ва стратегияи миллӣ”(ба забони русӣ). // Миграционные сети и ислам: религиозная жизнь таджикских трудовых мигрантов в России, - в сб.: Миграционный кризис: международное сотрудничество и национальные стратегии. Сб.научных статей/ под. ред. В.С.Малахова и М.Е.Симона. – М.: Издательский дом “Дело”. РАНХиГС, 2017, с.197 – 201, - 232 с. ISBN 978-5-7749-1323-7/ (дар ҳаммуаллифӣ);

-Мақолаи илмӣ: Вазъи динӣ дар Тоҷикистон: таҳдидҳои навин.(Религиозная ситуация в Таджикистане: новые вызовы) // в сб.: “Евразийский Перекресток. Сборник материалов научно - практических мероприятий”. Выпуск седьмой. Оренбург – Худжанд – Актобе, 2017, Оренбург: ООО ИПК “Университет”, 2017, с. 27 – 32., 528 с.: 38 цв.ил., ISBN 978-5-4417-0709-1

-Мақолаи илмӣ “Диндорӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон: раванди тағирот ” (ба забони русӣ: “Религиозность населения Республики Таджикистан: динамика изменений, - // в сборнике: Душанбинский альманах. Взаимодействие религиозных и культурных традиций. Выпуск 2-й – Душанбинская и Таджикистанская епархия Русской Православной Церкви. – М.: ИПО «У Никитских ворот», 2017, с. 27 -35, – 580 с. ISBN 978-5-00095-402-7;

-Мақолаи илмӣ “Низоҳо дар сарҳадоти водии Фарғона: сабабҳои нав ва иштирокдорони навин”, дар маҷаллаи илмӣ “Русия ва давлатҳои навини Авруосиё”-и Пажӯҳишгоҳи Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ Федератсияи Русия //(ба забони русӣ:“Конфликты на границах в Ферганской долине: новые причины, новые участники”, - // в журнале “Россия и новые государства Евразии”, № I (XXXIV), 2017, НИИ Мировой экономики и международных отношений имени Е.М.Примакова РАН (ИММО РАН), Москва, - с. 21-55. ISSN 2073-4786, - 129 стр. (дар ҳаммуаллифӣ).

- **Фишурдаи мақолаи илмӣ** “Марказҳои тадқиқотӣ таҳлилӣ (Think Thanks) дар омӯзиши ифротгароӣ ва экстремизм дар фазои кишварҳои СҶШ: ҳамгароӣ ва ҳамкорӣ” дар маҷмӯаи маводҳои Ҳамоиши Байналмилалӣ СҶШ, ки онро Палатаи Ҷамъиятии Федератсияи Русия ва Институти кишварҳои Муштарак ул-манофеъ (СНГ) дар Сочи доир намуд // ба забони русӣ: “Think Thanks в изучении радикализации и экстремизма на пространстве

ШОС: взаимодействие и сотрудничество, - \ \ Актуальные проблемы расширения Шанхайской Организации Сотрудничества. Материалы Международной конференции (форума): «На втором треке. Роль гражданского общества и общественной дипломатии в дальнейшем развитии и расширении Шанхайской организации сотрудничества», Общественная Палата Российской Федерации, Институт стран СНГ, Сочи, 2016, (Отпечатано в типографии «ИП Шуруева М.А.), стр.25-27. 351 с.

- **Фишурдаи мақолаи илмӣ** “Масчители Навгилем дар кӯиши тасрифҳои зиндагӣ: исломи деҳотӣ дар шаҳр” дар Конфронси байналмилалӣ илмӣ “Антропология дар ҳустуҷӯи забони нави тафсир (Ҳамӯиши нахустини антропологи дар Донишгоҳи Томск)”, // ба забони русӣ: “Мечеть Навгилем в поисках парадигмы существования: сельский ислам в городе”, - Международная научная конференция “Антропология в поисках нового языка описания (Первый Томский антропологический форум)”, 15-17 сентября 2016 г., Изд.-во Томского университета, Томск, 2016, с.18 – 19, 172 стр. ISBN 978-5-7511-2440-3

3. Иштирок дар конференсияҳои илмӣ дар хориҷ ва дохили кишвар:

- ш. Берлин, Олмон, 12-13 декабри 2017. Конференсияи байналмилалӣ Институти тадқиқотии Гуфтугӯи тамаддунҳо “Муҳоҷират дар Аврупо ва АвруОсиё”// г. Берлин (13 декабри) - Исследовательский институт «Диалог Цивилизаций», конференция «Миграция в Европе и Евразии», в Берлине 12-13 декабря 2017г.\ Dialogue of Civilizations (DOC) Research Institute. Conference “Migration in Europe and Eurasia”, Venue: Berlin, Franzosischer Str., 23, the 5-th floor. Поездка ч-з Москвы (Внуково), 12.12.17 г. Доклад – “Role of religion and religious institutions in the adaptation of the Tajik migrants in Russia”/ «Роль религии и религиозных институтов в адаптации таджикских мигрантов в России”.

- **ш. Лоҳур. Конференсияи Байналмилалии “Муҳочират ва хичрат”** (14-15 ноябри с.2017) // Lahore (Pakistan) (14 – 15 November 2017)- International Conference on Migration and Displacement Department of Political Science/Centre of Excellence China Studies GC (Government College) University Lahore. Поездка через Дубай. 12 – 21.11.2017. Доклады: Violent extremism and migration: susceptibilities to radicalization of Tajik migrants in Russia \ “Экстремизм и миграция: восприимчивость к радикализации таджикских мигрантов в России”;

- **Конференсияи илмӣ-амалӣ ба муносибати Раёсати даврии ҚТ дар ИДМ** - “Созмонҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ: мушкилот вадурнамо”, дар Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупо, Маркази мутолиоти Афғонистон ва Минтақа. 31 октябри с.2017. Маърӯза: “Назари қишри ҷавонони Тоҷикистон ба лоиҳаҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ”;

- **Иштирок дар «Мизи гирди» Байналмилалии маҳфили “Чорроҳаи АвруОсиё”**-и назди Донишгоҳи ш. Оренбург дар мавзӯи “Равандҳои муосир рушди муҳочират дар фазои АвруОсиё” доир намуд (ширкати тавассути скайп), Мавзӯи суханронӣ: “Зӯроварии тундгаро ва муҳочират”. - // Международного круглого стола клуба «Евразийский перекресток» по теме «Современные тенденции развития миграционных процессов на евразийском пространстве», Оренбургский государственный университет (г. Оренбург, 27 октября 2017 г.). Тема доклада: “Насильственный экстремизм и миграция”.

- **Хониши 2-юми Байналмилалии таҳти мавзӯи “Насрония ва Ислам”**, ки бо ташаббуси Эпархияи Тоҷикистони православии русӣ яқоя бо Кумитаи оид ба дин ва танзими маросимҳо назди Ҳукумати ҚТ баргузор гардид. Мавзӯи гузориш “Диндорӣ аҳолии ҚТ: ҷараёни тағирот” дар Маркази исмоилия 7-9 июни с.ч.; \ ба забони русӣ: II Международные Иоанновские чтения на тему: «Христианство и Ислам», г. Душанбе, 7-9 июня 2017 г., тема доклада «Религиозность населения РТ: динамика изменений»;

- **Сафари омӯзишӣ ба Урумчӣ моҳи июли с.2017.** барои дидани шаҳрҳои Қашқар ва Тошқўрғони музофоти Синҷон ва Уйғури ҚМЧ

- **Конференсияи байналмилалӣ илмӣ “Чораҳои пешгирии сиёсии тундгароии (ифротгароии) динӣ дар Осиёи Марказӣ, дар Институти ховаршиносии АИ Русия 4-5 апрели с.ч. дар ш. Москва; //** ба забони русӣ: **Международная научная конференция «Меры по политическому предупреждению религиозной радикализации в Центральной Азии»** 4-5 апреля 2017 г., Институт востоковедения РАН, г.Москва;

- **Мизи мудаввар дар мавзӯи “Кишварҳои Осиёи Марказӣ ва ҚМЧ: ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳо”,** 15 март 2017, Факултаи Муносибатҳои байналмилалӣ ДМТ;

- **Мизи коршиносони Байналмилалӣ “Вазъи динӣ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Русия: мулоҳиза ва таҳлил”** бо ташаббуси Донишгоҳи давлатии Оренбург 28 феврал с.ч. доир гардидааст; // ба забони русӣ: ”Международная экспертная площадка «Религиозная ситуация в странах Центральной Азии и России: оценка и анализ». г. Оренбург, 28 февраля 2017 г. в конференц-зале Оренбургской областной научной библиотеки им. Н. К. Крупской;

-**Ҳамоиши байналмилалӣ “Ҳонишҳои Примаковӣ ва Конференсияи Байналмилалӣ марказҳои илмӣ-тадқиқотӣ “Бӯҳрони ҷаҳонӣ: ҷавоби ҷомеаи коршиносӣ”,** ки бо ташаббуси Институти Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ Русия 28-30 ноябри с.2016 доир гардид; // ба забони русӣ: ”Международный форум «Примаковские чтения» и Международная конференция научно-исследовательских центров «Кризис миропорядка: ответы экспертного сообщества», 28-30 ноября 2016 г., г. Москва, ИМЭМО РАН им Е.М.Примакова;

- **Конференсияи Байналмилалӣ илмӣ “Антропология дар ҷустуҷӯи забони нави тафсир (Ҳамоиши нахустини антропологӣ дар Донишгоҳи Томск); //** ба забони русӣ: ”Международная научная конференция “Антропология в

поисках нового языка описания (Первый Томский антропологический форум)”, г. Томск, 15-17 сентября 2016 г.

5. Роҳбарӣ ба рисолаҳои довталабони илмӣ:

1. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Шарипов Шавкат – номзади илми таърих, дотсенти Донишгоҳи Давлатии ш. Хучанд дар мавзӯи “Саҳми академик Бобочон Ғафуров дар рушди илми шарқшиносӣ”.

2. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Лукмон Бойматов - номзади илми таърих, коромӯзи мустақил, дар мавзӯи “Таърихи сиёсӣ ва иҷтимоии Осиёи Миёна дар қарнҳои XIII-XIV ”.

3. Роҳбари илмӣ аспиранти Кафедраи таърихи умумӣ Факултаи таърихи ДМТ Бахтовар Нуралӣ дар мавзӯи “Равобитҳои Тоҷикистону Туркменистон”.

Дар давоми муддати ҳисоботи солҳои 2017 – 2020, ҳамчунин фаъолиятҳои зерини дигар анҷом ёфтаанд:

- Узви Шӯроҳои диссертатсионии ДМТ дар бахши таърих бо ихтисоси “таърихи умумӣ” ва “методологияи тадқиқоти таърих ва таърихшиносӣ”;

-Узви Шӯрои диссертатсионии Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи Аҳмали Дониши АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон;

-Муқарризи қарордиҳии рисолаҳои докторӣ ва номзатҳои унвонҷӯёни ба Комиссияи Олии аттестатсионии Назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои баррасӣ ворид гардида - ба се нафар;

-Муқарризи (оппоненти) рисолаҳои докторӣ ва номзадӣ дар Шӯроҳои диссертатсионӣ – ба 5 нафар;

-Омода намудани тақриз ба рисолаҳои дипломи донишҷӯёни хатмкунандаи бакалаврӣ ва магистрантон - ба 40 нафар;

- Роҳбарӣ барои навиштани рисолаҳои дипломи хатмкунандаҳои бакалаврӣ ва магистрантон -ба 45 нафар.

ФАСЛИ II.

ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРҶОИ ИҶРОШУДА

дотсент Шарипов А.Н.

Баррасии масоили вобаста ба нақши минтақаи Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ мубрамияти махсус дар омӯзиши мавзӯ ба ҳисоб меравад. Ин яке аз мавзӯҳои бунёдӣ ва ҳатто меҳварии мавзӯи илмӣ кафедра ба ҳисоб рафта, ба масоили гуногунҷанбаи минтақавӣ, геополитикӣ, ҳамгирӣ ва бозингарони муҳими сиёсати минтақавӣ ҷаҳонӣ бахшида шудааст. Аз тарафи дигар, яке аз самтҳои асосии фаъолияти илмӣ дар ин солҳо баррасӣ ва омӯзиши маводҳои марбут ба мавзуи илмӣ – тадқиқотӣ ба шумор меравад. Ҳамзамон мутобиқи нақша тасдиқи мавзӯи рисолаи докториро таҳти унвони «Таърихи ташаккули ҳамкориҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии халқҳои тоҷикӣ қазок дар асрҳои XVI-XX» дар кафедра ва Шӯрои олимони факултет аз 22 майи соли 2015 тасдиқ гардидааст.

Дар тадқиқи ин мавзӯ муҳаққиқ заҳмати зиёд кашидааст, аз он ҷумла ҷамъи маводҳои сершумори илмӣ-таҳлилии ба забонҳои тоҷикӣ русӣ англисӣ форсӣ, китобу монографияҳо, мақолаҳои илмӣ оммавӣ, дар омӯзиши равободӣ дуҷонибаи Тоҷикистон бо Қазоқистон, махсусан робитаҳо дар самти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ мавриди пажӯҳиш қарор гирифтааст.

1) Фаъолияти илмӣ мудири кафедра Шарипов А.Н.

а) Яке аз самтҳои асосии фаъолияти илмӣ дар ин сол баррасӣ ва омӯзиши маводҳои марбут ба мавзуи илмӣ – тадқиқотӣ ба шумор меравад. Ҳамзамон мутобиқи нақша тасдиқи мавзӯи рисолаи докториро таҳти унвони «Таърихи ташаккули ҳамкориҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии халқҳои тоҷикӣ қазок дар асрҳои XVI-XX» дар кафедра ва Шӯрои олимони факултет аз 22 майи соли 2015 тасдиқ намудам.

б) Таърихи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ бо номҳои “Моделҳои рушди иқтисодии Малайзия ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон” (дар

ҳаммуаллифӣ) дар Паёми ДМТ 2016, №3/3(202), ISSN2074-1847, Саҳ. 74-78 ба таъб расонида, ду мақолаи дигар «Ҳамкорӣҳои иҷтимоӣ-фарҳангии Тоҷикистон ба Қазоқистон дар солҳои 1991-1994» ва «Таърихи ҳамкорӣ ва маскуншавии тоҷикон дар Қазоқистон» дар маҷаллаи Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҷоп супурдам.

в) Самти дигари фаъолияти илмӣ ин корҳои методӣ ва таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ барномаҳои таълимӣ мебошад. Дар ин самт китоби дарсии «Таърихи муносибатҳои байналхалқӣ (давраи қадим ва асрҳои миёна)» ва воситаи таълими «Фарҳанги мухтасари истилоҳоти дипломатӣ» -ро таълиф намудам.

г) Яке аз самтҳои дигари фаъолияти илмӣ роҳбарии корҳои курсӣ ва дипломӣ маҳсуб мегардад. Дар ин ҷода роҳбарии 25 кори курсӣ ва 8 рисолаи дипломиро ба уҳда доштам. Ҳамчунин ба 2 рисолаи дипломӣ аз донишҷӯёни ихтисоси сиёсатшиносӣ, ду рисолаи дипломӣ ва як рисолаи магистрӣ аз хатмкунандагони ихтисоси таърихи умумӣ тақризи илмӣ навиштам.

ғ) Инчунин дар конфронсҳои бахшида ба Ҳолат ва дурнамои ҳамкории ҚТ бо кишварҳои араб – 18 декабри соли 2015 бо маърузаи «Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҷаҳони араб», мизи мудаввари донишгоҳи «Равандҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ» аз 16 марти соли 2016 бо маърузаи «Омилҳои ҳамгирӣ ва зиддиҳамгирӣ дар минтақа», конфронси байналхалқӣ “Эҳёи шохроҳи Абрешим ва иштироки кишварҳои минтақа” 21-22 сентябри соли 2016 бо маърузаи «Ҳамкории фарҳангӣ аз рӯи асли «дашт-водӣ» дар фазои Роҳи бузурги абрешим» ва конфронси анъанавии ҳафтаи илм бо маърузаи «Равобити халқҳои тоҷику қазоқ дар аҳди Қуқанд», ки дар доираи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ доир шуда буд, баромад намудам.

д) Дар баробари ин роҳбарии 4 аспирант ва 1 унвонҷӯро ба зима дорам. Мавзӯи рисолаи номзадӣ аспирант Пайвандов Х. «Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ОҶШ дар даври истиқлолият (дар мисоли Сингапур,

Малайзия ва Индонезия)”, Маҳмудов К. “”, Шарипов С. “Таҳаввули ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қазоқистон дар оғози асри XXI”, Маҳмараҷаби Насрулло “Ташаккули сиёсати хориҷии Тоҷикистон ва Қазоқистон: аз мавқеъгирӣ ба Россия то бисёрсамтӣ” ва унвончӯ Файзов Н. “Ҳамкориҳои илмӣ – фарҳангии ҚТ бо кишварҳои минтақа” тасдиқ гардиданд.

е) Дар ҷаҳорчӯбаи барномаи Пажуҳишгоҳи муносибатҳои байналҳалқии Норвегия Тадқиқоти фарортар аз бурчи Оҷ бо лоиҳаи илмӣ «Шаклирии симои геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ» дар шаҳрҳои Осло ва Қазоқистон иштирок намудам. Дар таърихи 1-4 декабри соли 2015 дар конфронси сатҳи байналмилалӣ дар ш.Алмато-и Қазоқистон дар мавзӯи “Эҳёи роҳи Абрешим ва Бозии Нави Бузурги” баромад намудам. 14-20 июни соли 2016 марҳилаи ҷамъбастии лоиҳаи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар Пажуҳишгоҳи муносибатҳои байналҳалқии шоҳигарии Норвегия (NUPI), дар мавзӯи “Crystallization of “regional entity” of Central Asia” баромад намудем.

ё) Маҳфили инфиродии «Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналҳалқӣ» -ро роҳбарӣ менамоям, ки 20 донишҷӯи фаъоли ихтисоси минтақашиносии хориҷиро фаро мегирад.

Маъруза дар мизи мудаввари донишгоҳӣ «Равандҳои ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ» - Омилҳои ҳамгироӣ ва зиддиҳамгироӣ дар ОМ 12 март соли 2016

Маъруза дар конфронси апрелӣ – Ҳамкориҳои халқҳои тоҷику қазоқ дар Хонигарии Қуқанд

Маъруза дар конфронси байналҳалқӣ «Эҳёи Шоҳроҳи абрешим ва нақши кишварҳои минтақа дар он» 20-21 сентябри соли 2016

Соли 2017

а) Яке аз самтҳои асосии фаъолияти илмӣ дар ин сол баррасӣ ва омӯзиши маводҳои марбут ба мавзӯи илмӣ – тадқиқотӣ ба шумор меравад. Ҳамзамон мутобиқи нақша марҳилаи аввали нақшаи илмиро таҳти унвони Ҳамкориҳои

ҳарбӣ-сиёсӣ ва тичоратӣ-иқтисодӣ байни халқҳои тоҷикӣ қазок дар асрҳои XVI-XIX мавриди баррасӣ қарор қарор додам.

б) Таърихи даврони ҳисоботӣ 4 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои ҚОА тақризшаванда бо номҳои

1) “Таърихи ҳамкорӣ ва масқуншавии тоҷикон дар Қазоқистон, //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ, Душанбе, Сино, № 3-1. 2017. С. 44-49.”

2) Масъалаи об дар сайёра ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон, //Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Тоҷикистон. Душанбе, Дониш Граф. № 3-1. 2017. С. 73-78,

3) Особенности развития экономических и торговых отношений между Таджикистаном и Казахстаном в начале XXI века. Вестник Таджикского национального университета. Серия гуманитарных наук, Душанбе, Сино № 3/3 2017. С. 105-109. дар ҳаммуалифӣ.

4) Новые угрозы безопасности постсоветских государств ЦА в условиях формирования полицентричного мира. //Новые государства ЦА в условиях формирования полицентричного мира. Материалы международной научной конференции РТСУ и ЦСИ при Президенте РТ от 16 марта 2017 года, Душанбе 2017, 265 с, С.-224-231.

ба таъри расонида, як фишурдаи мақолаи дигар бо номи “Таърихи ҳамкорӣ ва масқуншавии тоҷикон дар Қазоқистон” дар маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ ҳаёти устодону кормандони ДМТ бахшида ба «20 –солагии Рӯзи ваҳдати миллий ва соли ҷавонон», Ҳафтаи илм, 654 с. С-342-343 таълиф намудам.

Як мақола бо номи «Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҷаҳони араб» дар маҷмуаи Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои араб С. 4-14, (Душанбе, 2017, 108 с, 6,5 ҷ.ҷ) ҷоп намудам.

Зиёда аз он чор мақолаи дигар дар рӯзномаи Ба қуллаҳои дониш бо тартиби зерин нашр намудам:

1) Махсусияти Паёми Пешво.//Ба қуллаҳои дониш, №2 (1408) Панҷшанбе 9 феввали соли 2017. С-9.

2) Мушкilotи ҷавонон ва роҳҳои ҳалли он дар ҷомеа.//Ба қуллаҳои дониш, №3 (1409) Панҷшанбе 23 феввали соли 2017. С-7.

3) Моҳият, зарурат ва дурнамои сиёсати «дарҳои қушод» -и Тоҷикистон.//Ба қуллаҳои дониш, №4 (1410) Душанбе 13 марти соли 2017. С-14.

4) Авлавияти минтақавӣ дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон.//Ба қуллаҳои дониш, №8 (1414) Сешанбе 2 майи соли 2017. С-11.

в) Самти дигари фаъолияти илмӣ ин қорҳои методӣ ва таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ барномаҳои таълимӣ мебошад. Дар ин самт китоби дарсии «Масъалаҳои мубрами Шарқи муосир» (176 саҳ, 11 ҷ.ҷ., Душанбе 2016) -ро таълиф намудам.

г) Яке аз самтҳои дигари фаъолияти илмӣ роҳбарии қорҳои қурсӣ ва дипломӣ маҳсуб мегардад. Дар ин ҷода роҳбарии 25 қори қурсӣ ва 8 рисолаи дипломиро ба уҳда доштам. Ҳамчунин ба 4 рисолаи дипломӣ аз донишҷӯёни ихтисоси сиёсатшиносӣ, 6 рисолаи дипломӣ ва як рисолаи магистрӣ аз хатмкунандагони ихтисоси таърихи умумӣ тақризи илмӣ навиштам.

ғ) Инчунин дар қонфронс ва мизи мудавварҳои зерин иштирок ва баромад намудам:

1) Ҳолат ва дурнамои ҳамкории ҚТ бо кишварҳои араб аз 16 ноябри соли 2016 – бо маърузаи «Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҷаҳони араб» баромад намудам,

2) Мизи мудаввари донишгоҳӣ «Ҳолат ва дурнамои ҳамкории кишварҳои минтақа бо Чин» аз 13 марти соли 2017 бо маърузаи «Осиёи Марказӣ дар низоми геополитикии Чин» баромад намудам,

3) Дар конфронси байналхалкии Новые угрозы безопасности постсоветских государств ЦА в условиях формирования полицентричного мира аз 16 март соли 2017 бо маъруъаи «Новые государства ЦА в условиях формирования полицентричного мира» дар ДРТС (РТСУ) баромад намудам.

4) Конфронси чумхуриявии “Аҳамияти лоиҳаи CASA 1000 дар таҳкими рабобити Осиёи Марказӣ ва Ҷанубӣ» аз 22 май соли 2017 бо маъруъаи «Нақши лоиҳа дар густариши рабобити минтақаҳо» баромад намудам.

5) Конфронси анъанавии ҳафтаи илм бо маъруъаи «Таърихи ҳамкорӣ ва маскуншавии тоҷикон дар Қазоқистон», ки дар доираи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ доир шуда буд, баромад намудам.

6) Дар конфронси МТС назди Президенти ҶТ “Вазъи амнияти минтақаи ОМ ва таъсири он ба рабобити кишварҳо” аз 14 апрели соли 2017 бо маъруъаи “Таҳдидҳои нави ОМ дар шароити муосир” баромад намудам.

7) Дар конфронси МТС назди Президенти ҶТ “Сиёсати хориҷии ҶТ” аз 21 сентябри соли 2017 бо маъруъаи “Марҳилаҳои ташаккули сиёсати хориҷии ҶТ ” баромад намудам

8) Дар конфронси чумхуриявии “Хизмати дипломатӣ дар Тоҷикистон”, ки бо ташаббуси Донишқадаи идоракунӣ ва хизмати давлатӣ дар таърихи 28 сентябри соли 2017 баргузор гардид, бо маъруъаи “Моҳияти митақавии сиёсати хориҷии ҶТ” баромад намудам.

9) Дар конфронси донишгоҳии “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҶТ бо кишварҳои ОҚШ” дар таърихи 26 октябри соли 2017 бо маъруъаи «Умумият ва тафовут дар раванди ҳамгироии Осиёи Марказӣ ва ОҚШ» баромад намудам.

д) Дар баробари ин роҳбарии 5 аспирант ва 1 унвонҷӯро ба зимма дорам. Мавзӯи рисолаи номзадии аспирант Пайвандов Х. «Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ОҚШ дар даври истиқлолият (дар мисоли Сингапур, Малайзия ва Индонезия)», Маҳмудов К. “Ҳамкорӣҳои ҶТ бо кишварҳои СХШ дар таъмини амнияти минтақа”, Шарипов С. “Таҳаввули ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии

Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қазоқистон дар оғози асри XXI”, Худойкулова Моҳбону “Моҳият ва ташаккули дипломатияи гуманитарии Тоҷикистон”, Ҳалимова Дилноза “Инъикоси сиёсати хориҷии Тоҷикистон ва Қазоқистон дар ВАО” ва унвонҷӯ Файзов Н. “Ҳамкорӣҳои илмӣ – фарҳангии ҚТ бо кишварҳои минтақа” тасдиқ гардиданд.

е) Дар чаҳорҷӯбаи барномаи «Иттиҳоди илмҳои иҷтимоӣ-гуманитарии Роҳи Абрешим»-и Донишгоҳи омӯзгорӣи Шанси иштирок намудам. Дар таърихи 1-6 ноябри соли 2017 дар конфронси сатҳи байналмилалӣ дар шаҳри Сиани Ҷумҳурии Мардумии Чин дар мавзӯи “Аҳамияти таърихӣ роҳи Абрешим ва нақши он дар рабобити кишварҳои минтақа бо Чин” баромад намудам.

ё) Маҳфили инфиродӣ «Осиёи Марказӣ дар низомӣ нави муносибатҳои байналхалқӣ» -ро роҳбарӣ менамоям, ки 20 донишҷӯи фаъоли ихтисоси минтақашиносии хориҷиро фаро мегирад.

2018

I) Монография, китобҳои дарсӣ:

1. Хадамоти дипломатии кишварҳои хориҷӣ. Китоби дарсӣ, Сармад компания, 2018, 416 с

II) мақолаҳо (илмӣ ва публитсистӣ):

1.1. Аз рӯи ихтисос

1. Осиёи Марказӣ дар низомӣ манфиатҳои геополитикии Чин// Аҳбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Тоҷикистон, 2018. № 1 С. 106-111.

2. Инъикоси ҳамкорӣҳои халқӣ тоҷик ва қазоқ дар асари «Таърихи Шохрухӣ». //Паёми ДМТ, бахши илмҳои гуманитарӣ, №2, 2018. С.135-138, ISSN 2074-1847

3. Ташаккули хадамоти дипломатӣ дар Тоҷикистон. //Ба куллаҳои дониш. №15-16 (1443), 4 октябри соли 2018, С-14

4. Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии Эрон// Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Тоҷикистон, 2018. № 4 С. 74-80.

1.2.Берун аз ихтисос:

1) Ваҳдати миллӣ омили пешрафт.// Тоҷикистон, №5-6, (1169), 2018, С-2-3
2) Махсусият ва маҳбубияти Пешво. //Ба қуллаҳои дониш. №17 (1443, 31 октябри соли 2018, С-6-7

3) Ташаккули хадамоти дипломатии Тоҷикистон //Ба қуллаҳои дониш, №1 (1441) Панҷшанбе 4 октябри соли 2018

4)III) Васоити методӣ (барномаҳои таълимӣ, силабусҳо, курси лексияҳо ва ғ.)

1) Моделҳои муваффақи Шарқ, Воситаи таълим, Душанбе, Сармад компания, 2017, 156 с.

Силабус оид ба фанҳои:

1) КИД барои курсҳои чоруми ихтисоси МБ, «Афзалият ва самтҳои асосии сиёсати хориҷӣ» гуруҳҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ;

2) «Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси сеюм, гуруҳи тоҷикӣ;

3) «Мукотибаи дипломатӣ» курси чорум, гуруҳи русӣ;

IV) Такризҳо (ба рисолаҳои докторӣ, номзадӣ, китобҳои дарсӣ ва ғ.)

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Такриз ба рисолаи номзадӣ -Негматова Таскина. «Санкции как механизм реализации внешнеполитического курса государства: историко-теоретический аспект». Роҳбари илмӣ: проф.НуриддиновР.Ш.;

2. Шарипов А.Н. Такриз ба рисолаи номзадӣ - . Шарифзода Ф.А. «Становление и развитие взаимоотношений Республики Таджикистан и Французской Республики (1991-2016 гг.)» Роҳбари илмӣ: проф.Мирзоев Н.М.;

V) маърузаҳо дар чорабиниҳои илмӣ:

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Марҳилаҳои ташаккули сиёсати хориҷии ҚТ // Конференсияи ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Сиёсати хориҷӣ ва истиқлолияти ҚТ». Донишқадаи идоракуни ва хизмати давлатии назди Президенти ҚТ, Душанбе, 8 сентябри соли 2017

2. Шарипов А.Н. Умумият ва тафовут дар раванди ҳамгироии Осиёи Марказӣ ва ОҚШ // Конференсияи ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои ОҚШ». Душанбе, 26 октябри соли 2017.

3. Шарипов А.Н. Хусусиятҳои Пешво дар раванди эҳё ва ваҳдати миллӣ // Мизи мудаввар бахшида ба Рӯзи президент ва ба кор андохтани чархаи аввали неругоҳи Роғун». Ҳисор, 9 ноябри соли 2018.

4. Шарипов А.Н. Нақши Пешво дар раванди эҳё ва ваҳдати миллӣ // Мизи мудаввар бахшида ба Рӯзи президент ва ба кор андохтани агрегатиҳои аввали неругоҳи Роғун». Хобгоҳи №6-и ДМТ, 14 ноябри соли 2018.

5. Шарипов А.Н. Моҳият ва марҳилаҳои сиёсати хориҷӣ // Конфронси илмӣ-назариявии донишгоҳӣ, 17 ноябри соли 2018.

2019

Мақолаҳо (илмӣ ва публитсистӣ):

1.1. Аз рӯйи ихтисос

1. Шарипов А.Н. Маҳбубияти Пешво. Тоҷикистон №11-12(1172) 2018. – С.27-29

2. Шарипов А.Н. Дурнамои рушди ҳамгироии минтақавӣ ва таҳдидҳои нави амниятии Осиёи Марказӣ дар шароити муосир. // Ахбори институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Душанбе, 2019, №2, С.204-214. Дар ҳаммуаллифӣ бо Маҳмадов П.Н.

3. Шарипов А.Н. Геополитическое соперничество держав в Центральной Азии. Вестник ТНУ, 2019, №1, С.89-94 в соавторстве с Мирзоевой Ф

4. Шарипов А.Н. Краткая история становления Центральной Азии как геополитического конструкта. Вестник ТНУ, 2019, №2, С.100 -104 в соавторстве с Мирзоевой Ф.

5. Шарипов А.Н. Махсусият ва омилҳои маҳбубият касбнамудаи Пешво. Паёми ДМТ. №1, 2019, С.292-296

6. Шарипов А.Н. Масъалаҳои ватандӯстии сарбозон ва муқовимат бо хатарҳои муосири ҷаҳонӣ Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №3, 2019, С.20-24. Дар ҳаммуаллифӣ бо Собиров С.Р.

7. Шарипов А.Н. Вазъи сиёсии Осиёи Марказӣ дар асрҳои XVI-XVIII. Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №5, қисми 2, 2019. - С.23-28. ISSN. 2074-1847,

8. Шарипов А.Н. Таҳдидҳои нави амниятии Осиёи Марказӣ дар шароити муосир// Мубориза бо идеологияи терроризм ва экстремизм дар ҷаҳони муосир. Душанбе, 2019. 320 с. С. 306-315 Дар ҳаммуаллифӣ бо Файзов Н.

9. Шарипов А.Н. «Бозии бузург» ва ташаккули манфиатҳои геополитикии Русия ва Англия дар Осиёи Марказӣ.//Тоҷикистон ва ҷаҳони муосир№3(66) 2019. С.177-185

10. Шарипов А.Н. Шарикҳои стратегӣ дар низоми муносибатҳои байнидавлатӣ дар мисоли Тоҷикистон ва Қазоқистон.// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №9, 2019. - С.173-180. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ бо Шарипов С.С.,

11. Шарипов А.Н. Основные этапы формирования внешней политики Республики Таджикистан. //Журнал постсоветские исследования. 2019, Том 2, №7. –С.1503-1510

12. Шарипов А.Н. Марҳалаҳои асосии ташаккули сиёсати хориҷии ҶТ.//Маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ “Самтҳои афзалиятнок ва дурнамои тавсеаи сиёсати бисёрсамтаи Тоҷикистон дар шароити муосир”. ”Душанбе, 11 декабри соли 2019. 256 с. –С.79-88

13. Шарипов А.Н. Инъикоси робитаҳои фарҳангии Тоҷикистон бо Афғонистон ва Эрон дар осори илмӣ. //Маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ “Самтҳои афзалиятнок ва дурнамои тавсеаи сиёсати бисёрсамтаи Тоҷикистон дар шароити муосир”. ”Душанбе, 11 декабри соли 2019. 256 с. –С.223-233. Дар ҳаммуаллифӣ бо Бутаева Г.

14. Шарипов А.Н. Основные этапы формирования внешней политики Республики Таджикистан. //Материалы международной конференции “Национальные стратегии новых государств Центральной Азии”. Душанбе, 29 марта 2019 года, 256 с., -С.105-115

15. Шарипов А.Н. Нақши Пешвои миллат дар ташакули артиши миллӣ. /// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №10, қисми 2 2019. - С.54-59. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ бо Собиров С.

16. Шарипов А.Н. Дипломатияи фарҳангӣ ва башардӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон: вазъ ва дурнамо.// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №10, қисми 2 2019. - С.28-32. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ бо Шарипов С.С.,

16.1. Берун аз ихтисос:

- 1) Ваҳдати миллӣ омили пешрафт. Ба қуллаҳои дониш. 16 июни соли 2019
- II) Васоити методӣ (барномаҳои таълимӣ, силабусҳо, курси лексияҳо ва ғ.)
- I) Воситаи методии - Курсовые работы по «Теории и истории дипломатии» дар ҳаммуаллифӣ бо Салимов Ф.Н. Латифов Ҷ.Л.,
- II) Тавсияҳои методӣ барои навиштани рисолаи хатм/ дар ҳаммуаллифӣ бо Салимов Ф.Н. Латифов Ҷ.Л., -2019, 40 с.

Силабус оид ба фанҳои:

- 1) Таърихи дипломатияи Шарқ. Курси якум магистри ихтисосӣ.
- 2) Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси дуюм, магистри МБ;
- 3) «Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси чорум ФИТ, гуруҳи тоҷикӣ;
- IV) Тақризҳо (ба рисолаҳои докторӣ, номзадӣ, китобҳои дарсӣ ва ғ.)

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Чаъфаров Сайҳомид. «Самтҳо ва пешомадҳои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ЮНЕСКО дар соҳаи илм, маориф ва фарҳанг». Роҳбари илмӣ: дотс.Самиев Х.Д.;
2. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Раҳмонзода Азимҷон. «Трансформатсияи низоми муносибатҳои байналхалқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити ҷаҳонишавӣ». Роҳбари илмӣ: проф.Маҳмадҷонова М.;
3. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Темуров Фаррухшо. «Ҳамгироии минтақаӣ дар Осиёи Марказӣ: мушкилот ва дурнамои он (1991-2016)». Роҳбари илмӣ: проф. Холиқназар.;
4. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Дуллоев Муҳаммад. «Взаимоотношения независимого Таджикистана с персоязычными странами». Роҳбари илмӣ: проф. Сайидзода З.Ш.;
5. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Исматова Назрбӣ. «Становление и эволюция научных и культурных взаимоотношений Республики Таджикистан с государствами Кавказа в период независимости». Роҳбари илмӣ: дотс.Самиев Х.Д.;
6. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Солихоҷаева Саидахон. «Историография внешней политики РТ (1991-2011)». Роҳбари илмӣ: проф.Давлатов М.;
7. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Бахтовари Нурай. «Политические, экономические и культурные связи Республики Таджикистан и Республики Туркменистан в годы независимости (1991-2016гг.)». Роҳбари илмӣ: проф. Олимов М.;
8. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Ғайратова Фотима. «Специфика и особенности молодежного экстремизма в ЦА (опыт Таджикистана)». Роҳбари илмӣ: дотс.Самиев Х.Д.;

9. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Меърочиддини Насриддин «Самтҳои асосии ҳамкорӣҳои ҳарбӣ-сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Россия дар қорҷӯбаи сохторҳои минтақавӣ», Роҳбари илмӣ: дотс Розиков Ф.М.;

10. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Давлатов Раҳмадкарим «Ташаққул ва рушди муносибатҳои Ҷумҳурии Исломии Афғонистон ва Ҷумҳурии Исломии Эрон (1992-2015)», Роҳбари илмӣ: проф Искандаров Қ.;

V) Омода намудани кадрҳои баландихтисоси илмӣ

1. Файзов Н.Н. 22-юми июни соли 2019

2. Мамадазимов А.А. 25-уми сентябри соли 2019

VI) маърузаҳо дар қорабиниҳои илмӣ:

1. Шарипов А.Н. Инъикоси сиёсати минтақавии ҚТ дар Паёмҳои Пешвои миллат. Мизи гирди ҷумҳуриявӣ дар МТС назди Президенти ҚТ. 05 апрели соли 2019

2. Шарипов А.Н. Вазъи сиёсӣ дар ОМ дар асрҳои 16-18. Конфронси донишгоҳӣ бахшида ба ҳафтаи илм, 23 04.2019

3. Шарипов А.Н. Равандҳои ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ. Мизи гирди ҷумҳуриявӣ дар МТС назди Президенти ҚТ. 24 майи соли 2019

2020.

II) мақолаҳо (илмӣ ва публицистӣ):

1.1.Аз рӯйи ихтисос

1. Шарипов А.Н. Вазъи сиёсии Осиёи Марказӣ дар арафа ва рафти истилои Россия// Тоҷикистон ва ҷаҳони муосир №4(67) 2019. С.294-303

2. Шарипов А.Н. Региональный аспект внешней политики РТ // Внешняя политики РТ в контексте современных глобальных угроз и вызовов//Сборник материалов Межвузовской научно-практической конференции в РТСУ (28.02.2020, Душанбе 2020, 262 с. – С.99-109

3. Шарипов А.Н. Алоқаҳои байнифарҳангӣ аз рӯйи асли дашт – водӣ дар Роҳи бузурги абрешим //Суннатҳои Сомониён ва таъсиргузори он дар фарҳангу тамаддуни мардумони Осиёи Марказӣ ва Шарқи Наздик//Маҷмуи мақолаҳои конференсияи ҷумҳуриявии кафедраи таърихи дунёи қадим, асрҳои миёна ва бостоншиносӣ. 14.03.2020. Душанбе, 2020. 266 с. – С103-109

4. Шарипов А.Н. Мафҳум ва моҳияти ҷангҳои иттилоотӣ.// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №7, 2020. - С.78-84. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ

1.2.Берун аз ихтисос:

1) Шарипов А.Н. Пешвои миллат ва ташаккули артиши миллий // Ба қуллаҳои дониш. №13 (1479), 7 ноябри соли 2020, С.6

2) Шарипов А.Н. Сиёсати хориҷии минтақавии Пешвои миллат // Ба қуллаҳои дониш. №14 (1481), 25 ноябри соли 2020, С.3

III) Васоити методӣ (барномаҳои таълимӣ, силабусҳо, курси лексияҳо ва ғ.)

I) Корҳои курсӣ аз Назария ва амлияти дипломатия. Тавсияҳои методӣ / дар ҳаммуаллифӣ бо Салимов Ф.Н. -2020, 31 с.

Силабус оид ба фанҳои:

1) Таърихи дипломатияи Шарқ. Курси якум магистри ихтисосӣ.

2) Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси дуюм, магистри МБ;

3) «Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси чорум ФИТ, гуруҳи тоҷикӣ;

IV) Тақризҳо (ба рисолаҳои докторӣ, номзадӣ, китобҳои дарсӣ ва ғ.)

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Шарипов Ҷ.С Дар мавзӯи «Инъикоси таърихи тамаддун ва давлатдорӣ ориёӣҳо дар осори Э.Раҳмон»

2. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи доктор PhD – Қобилов М. Рамзи фарҳангии Тоҷикистон;

3. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Суфиев Садриддин “Ҳамкориҳои ҶТ бо кишварҳои Осиёи Ҷанубӣ дар соҳаи иқтисод ва фарҳанг дар оғози асри XXI (дар мисоли Ҳиндустон ва Покистон)

4. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Абдуллоев Ҷамшед Темурович “Таърихи ташаккули ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Қирғизистон дар солҳои истиқлолият (солҳои 1991-2016)”

5. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Қурбонов Субҳон Маҳмадраҳимович “Ватандӯстӣ ва хусусиятҳои хосси он дар раванди ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)”

6. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи доктор PhD –Амиров Толиб “Военно-политические отношения РТ и РФ в начале XXI века (политический аспект)”

VI) Иштирок ва маърузаҳо дар чорабиниҳои илмӣ:

1. Шарипов А.Н. – иштирок дар мизи гирди донишгоҳӣ дар мавзӯи "Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба муқовимат бо экстремизм ва терроризм барои солҳои 2016-2020: дастовардҳо ва таҳдидҳо" - 24 январи соли 2020

2. Шарипов А.Н. – Пешбарии семинари методии “Усулҳои навиштани рисолаҳои илмӣ” – 22 феввали соли 2020

3. Шарипов А.Н. – иштирок дар конфронси илмӣ байнидонишгоҳӣ дар мавзӯи " Внешняя политика РТ в контексте современных глобальных угроз и вызовов " – дар ДРТС 28 феввали соли 2020

4. Шарипов А.Н. – иштирок дар конфронси ҷумҳуриявӣ кафедраи таърихи дунёи қадим, асрҳои миёна ва бостоншиносӣ дар мавзӯи " Суннатҳои Сомониён ва таъсиргузориҳои он дар фарҳангу тамаддуни мардумони Осиёи Марказӣ ва Шарқи Наздик " – дар ДМТ 14 марти соли 2020

5. Шарипов А.Н. Иштирок дар конфронси донишгоҳӣ бахшида ба ҳафтаи илм - Социально-экономический и политический строй таджиков в XVI- XVIII вв. 24 апрели соли 2020

6. Шарипов А.Н. Омили сайёҳӣ дар рушди дипломатияи фарҳангӣ //мизи мудаввари донишгоҳӣ - Сиёсати хориҷии Тоҷикистон: мушкилот ва дастовардҳо. 12.09.2020.

7. Шарипов А.Н. Таҳаввули бисёрсамтӣ дар сиёсати хориҷии Тоҷикистону Қазоқистон дар радифи лоиҳаи “Як камарбанд – як роҳ” – конфросни донишгоҳии кафедраи МБ: Нақши лоиҳаи “Як камарбанд – як роҳ”-и ҚМЧ дар муносибатҳои байналхалқӣ. 12.10.2020.

8. Шарипов А.Н. Масъалаи амният дар равобити Тоҷикистон бо Қазоқистон. маърӯза дар конференсияи байналмиалии илмӣ-амалӣ таҳти унвони “Шарикии стратегӣ дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” Академияи идоракунии давлатии назди Президенти ҚТ. 29.10.2020.

ФАСЛИ III.
ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРИ ИҶРОШУДА
дотсент, Розиков Ф.М.

Баррасии масоили вобаста ба Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Русия мубрамияти махсуси омӯзиши мавзӯи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ ба ҳисоб меравад. Ин яке аз мавзӯҳои бунёдӣ ва ҳатто меҳварии мавзӯи илмӣ кафедра ба ҳисоб рафта, ба масоили гуногунҷанбаи минтақавӣ, геополитикӣ, ҳамгирой ва бозингарони муҳими сиёсати минтақавиву ҷаҳонӣ бахшида шудааст. Аз тарафи дигар, яке аз самтҳои асосии фаъолияти илмӣ дар ин солҳо баррасӣ ва омӯзиши маводҳои марбут ба мавзуи илмӣ – тадқиқотӣ ба шумор меравад. Ҳамзамон мутобиқи нақша тасдиқи мавзӯи рисолаи докториро таҳти унвони «Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Русия дар асри 20» дар кафедра ва Шӯрои олимони факултет тасдиқ гардидааст.

Дар тадқиқи ин мавзӯ муҳаққиқ заҳмати зиёд кашидааст, аз он ҷумла ҷамъи маводҳои сершумори илмиву-таҳлили ба забонҳои тоҷикиву русиву англисиву форсӣ, китобу монографияҳо, мақолаҳои илмиву оммавӣ, дар омӯзиши равобити дӯҷонибаи Тоҷикистон бо Русия, махсусан робитаҳо дар самти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ мавриди пажӯҳиш қарор гирифтааст.

Чопи мақолаҳои илмӣ, фишурдаҳо, баромадҳо дар конференсия, ва мизи гирд.

1. Российско-таджикское взаимодействие по борьбе с терроризмом в рамках ОДКБ Вестник ТНУ, 2015, № 3/11 С. 28-32. 0,3 ҷ.ч.
2. История складывание и развитие военно-технического сотрудничества Республики Таджикистана и Российской Федерации Сиёсати хориҷӣ, №4 (11), 2014 С. 120-122. 0,25 ҷ.ч
3. Равандҳои ҳамкориҳои Тоҷикистону Русия дар соҳаи илму маориф тайи солҳои истиқлолият //Маводи конфронси донишгоҳӣ С.33-39. 0,25 ҷ.ч.

4. Ҳисор дар сарчашмаҳои таърихӣ //Маводи конфронси Ҷумҳуриявӣ (ш. Ҳисор) Душанбе 2015 С. 20-22. 0,3 ҷ.ҷ
5. Чакидаҳо аз Ҷанги Бузурги Ватанӣ //Маводи конфронси Ҷумҳуриявӣ (ш. Курғонтеппа) Душанбе 2016 №1 С. 46-47. 0,3 ҷ.ҷ.
6. Роҳҳои механизми пешгирии густариши ифродгарии ҷавонон Ба куллаҳои дониш, №3(1389) Душанбе 15 феврал Соли 2016
7. Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи илмҳои №2018 С-215-220. 0,3 ҷ.ҷ.
8. Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия дар самти пешгирии хатарҳои муосир дар доираи СААД (Созмони Аҳдномаи амнияти дастаҷамъӣ) Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2017. № 3/5 С. 56-58. 0,5ҷ.ҷ
9. Российско-таджикское взаимодействие по борьбе с терроризмом в рамках ОДКБ Вестник Таджикского национального университета 2017. №3/6 С.88-90. 0,3ҷ.ҷ
10. Дипломатический этикет и этика служебных отношений Международный центр научного сотрудничества “Наука и просвещение ” 2018 С.188-190. 0,25 ҷ.ҷ.
11. Созмони Аҳдномаи Амнияти Дастаҷамъӣ ҳамкориҳои амниятӣ Созмони Аҳдномаи Амнияти Дастаҷамъӣ ҳамкориҳои амниятӣ соли 2019 С.65-69. 0,3ҷ.ҷ.
12. Аҳамияти геополитикии минтақаи Шарқи Наздик Аҳамияти геополитикии минтақаи Шарқи Наздик 10/1Соли 2019 С.83-86. 0,6ҷ.ҷ.

Мақолаҳои берун аз мавзӯи илми иҷрогардида

1. Санаи 16 декабри соли 2017 мизи гирд дар мавзӯи мавзӯи «Бӯҳрони Шарқи Наздик: хусусиятҳо, омилҳо ва дурнамо» дар назди кафедраи

минатқашиносии хориҷӣ, дар мавзӯи Шарқи Наздик дар низоми нави геополитикии кишварҳои абарқудрат баромад намуд.

2. Дар конфронси илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи CASA-1000 дар таҳкими равобити минтақаҳои Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ дар мавзӯи “Мавқеи Федератсияи Русия нисбат ба лоиҳаи CASA-1000” баромад намуд.
3. Санаи 26-уми октябри соли 2017 дар конференсияи умумидонишгоҳии илмӣ-назари бо явӣ дар мавзӯи “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои кишварҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ: марҳила, авлавият ва зарурати ҳамкориҳо” дар мавзӯи “Робитаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ” баромад намуд.
4. Санаи 7-уми апрели соли 2018 дар мизи гирди илмию назариявии “Авлавият ва пешомадҳои тавсеаи ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Созмони ҳамкориҳои исломӣ” дар мавзӯи “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Арабистони Саудӣ дар доираи Созмони ҳамкориҳои исломӣ “ баромад намуд.
5. Санаи 15 апрели соли 2017 дар конфронси илмӣ-назариявии байналҳалқӣ “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Русия дар шароити нави геополитикӣ” дар мавзӯи “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Русия дар самти пешгирии хатарҳои муосир дар доираи СААД” баромад намуд.
6. Санаи 18-уми декабри соли 2015 дар конфронси илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ оиди “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо мамлики араб” дар мавзӯи “Ҳамкориҳои ҚТ бо мамлики араб баромад намуд.

ХУЛОСА

Ҳамин тавр, ман тайи панҷ сол фаъолияти пурраи худро ба самти илмӣ - таълимӣ равона намудам. Гузашта аз ин, дар ин солҳо 2 китоб (як

монография), 12 мақолаи бевосита марбут ба мавзӯи илмӣ – тадқиқотӣ ва 6 баромади илмӣ берун аз мавзӯ намудам, дар мачмуъ дар ин муддати муайянгардида теъдоди маводи ба нашр расида 20 ададро ташкил медиҳад.

ФАСЛИ IV.

ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРИ ИҶРОШУДА

н.и.т., дотсент Ёров А. Ш.

Бо истиқлолияти сиёсиро ба даст овардани Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар назди давлати тозабунёд вазифа ва ҳадафҳои нави стратегӣ пеш омад, ки амали гардидани онҳо аз бисёр ҷиҳат дар заминаи таърихи муҳайё намудани муносибатҳои нави танзимшавандаи иқтисодӣ – тичоратиро аз давлат тақозо менамояд.

I. МУБРАМИЯТИ МАВЗУЪ ВА СОХТОРИ ИЛМӢ-ТАДҚИҚОТӢ

Дар замоне, ки бо ҳар роҳу восита давлатҳои абарқудрати ҷаҳон барои эстафетаи иқтисодиро ба майл ва хоҳиши худ ҳарчӣ бештар мутобик гардондан, “ҷангҳои тичоратӣ” ва “санксия”-хоро дар миён меоваранд, тадқиқ ва мавриди таҳлили бевосита қарор гирифтани мавзӯи мазкур аҳамияти илмӣ – амалиро дар худ мегирад.

Мавзӯи мазкур бо номи **“Муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Осиё ва Аврупо дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX”** ба панҷ марҳила (боб) ва шонздаҳ зербоб тақсим мешавад.

Марҳилаи 1. 2016. Заминаҳои иқтисодӣ – тичоратии аморати Бухоро дар нимаи дуюми асри XIX аввали асри XX.

Тибқи нақшаи ба тозагӣ таҳияшуда асосан масъалаҳои таърихи ташаккули муносибатҳои тичоратии тоҷикон, ки машрӯи худро аз асрҳои VI – IV-и пеш аз мелод – замони давлатдорӣ Ҳахоманишиҳо пайдо менамояд, гирифта дар замони замони Сомониён асрҳои IX – X давраи аввалини ташаккули худро ҷамъбаст менамояд. Дар давраи дуюми худ асрҳои XI – нимаи дуюми асри XIX, ки он дар заминаи дер боз тарҳёфтаи муносибатҳои тичоратӣ мазмун ва мунариҷаи худро пайдо менамояд.

Барои пеш бурдани муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX як зумра омилҳои дохилӣ ва берунӣ боис

гардиданд, ки ба ин эҳёи заминаҳои нави иқтисодӣ – тичоратӣ дар кишвар мисол шуда метавонанд, мебошанд. Аморати Бухоро дар ин марҳилаи таърихӣ аз ҷиҳати пешрафти иқтисодӣ-тиҷорати яке аз марказҳои муҳим дар минтақа ба ҳисоб мерафт, ки он бе шак ба раванди ин муносибатҳо таъсири худро мерасонид.

Дигар омиле, ки ба пешрафти муносибатҳои тичоратӣ чӣ бо кишварҳои Осиё ва чӣ бо кишварҳои Аврупо мусоидат менамуд, ба вучуд омадани фазои оромӣ сиёсӣ буд. Дар ин марҳилаи таърихӣ ҷангҳои байниҷаҳонии аморати Бухоро бо хонигарии Қуқанд ва Хева тавассути сарпарастии Русия ба эътидор оварда шуда, он тавонист, ки ин муносибатҳоро натавонанд бо кишварҳои Осиё балки бо кишварҳои Аврупо низ тақдир дигаре бидиҳад.

Дигар ҷамъбае, ки ба беш аз пеш тараққӣ намудани муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро боис гардид, ин ҳам бошад дар кишвар мавҷуд будани инфрасохтори бойи тичоратӣ буд. Теъдоди зиёди онҳо маҳз дар Бухорои Фарбӣ сохта шуда буд ва он ин қисмати аморатро ба маркази муҳими тичоратии кишварҳои Осиё ва Аврупо табдил дода буд.

Марҳилаи 2. 2017. Муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Осиё ва Аврупо то ба вассалии Русия табдил ёфтани кишвар.

Марҳилаи мазкур ки он дар се фасл роҳандозӣ мешавад. Дар фасли аввал масъалаи муносибатҳои тичоратии кишвар бо давлатҳои минтақа боигарии Қуқанд, Хева ва дашти Қазоқ мавриди тадқиқи бевосита қарор мегирад. Дар ин марҳилаи таърихӣ бо вучуди ҷой доштани ноамниҳо дар минтақа ин муносибатҳо дар ҳамоҳангӣ бо ҷангҳои ҳамдигарӣ ҳамоно идома дода мешуд, ки он дар авроқи рангини осори таърихӣ инъикоси худро ёфтааст.

Дар фасли дуюм робитаҳои тичоратии кишвар бо давлатҳои Осиё аз қабилҳои Ҳиндустон, Хитой, Афғонистон ва Эрон таҳлил ва тавзеҳи худро пайдо намуд. Маълум мегардад, ки дар ин марҳила муносибатҳои тичоратии аморати

Бухоро махсусан бо кишварҳои Осиё ба зинаи нави инкишоф рафта расида буд, ки он нисбати марҳилаҳои минбаъда ҷашмрас мебошанд.

Дар фасли сеюми ҳамин марҳила муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Русия ва Англия мавриди таҳлил қарор мегирад. Бояд зикр намуд, ки кишвари Англия дар баробари шарикӣ асосии тичоратии аморати Бухоро – Русия ҳамаи муносиби худро дар пешрафти ин муносибатҳо мегузошт, ки дар асарҳои замони пешин ва замони Шуравӣ инъикоси худро наёфта буданд.

Марҳилаи 3. 2018. Муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX.

Дар фасли аввали ин марҳила муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо кишварҳои минтақа – хониғариҳои Қўқанд – Туркистон, Ҳева ва дашти Қазоқро фаро мегирад. Дар ин марҳилаи таърихи тавассути пайдо гардидани фазои ягонаи сиёсӣ дар кишвар муносибатҳои тичоратӣ пеш рафта тараққӣ менамояд. Тоҷирони Бухороро аксар маврид дар давлатҳои номбурда вохурдан мумкин буд.

Дар фасли дуюм асосан муносибатҳои тичоратии кишварро бо давлатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ – Ҳиндустон ва Хитой баррасӣ мешавад. Дар ин давра муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо шаҳрҳои Қўшғар ва Кашмир тараққӣ меёбад.

Аз сабаби дар ин давра ба Русия пайвастанӣ Осиёи Марказӣ муносибатҳои аморати Бухоро бо соири кишварҳои Осиё махсусан то охири асри XIX – ибтидои асри XX заиф мегардад, ки ба ин талаботҳои сармоядорӣ боис гардида буданд.

Дар фасли сеюм муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Ҷанубу Ғарбии Осиё – Афғонистон ва Эрон мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст. Дар он сабабҳои заиф гардидани муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо

кишварҳои номбаршуда нишон дода шуда, тавзеҳи нави илмиро пайдо намудаанд.

Марҳилаи 4. 2019. Муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Аврупо дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX.

Дар фасли аввали он муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро бо Аврупои Шарқӣ – Империяи Русия мавриди тадқиқи бевосита қарор дода шуд. Дар он содирот ва воридоти Бухоро бо шаҳрҳои Москва, Киеви Украина, Лодзи Полша баёни худро ёфтааст. Дар ин шаҳрҳои Аврупои Шарқӣ аз аморати Бухоро пахта, пилла ва пашм бурда шуда, аз он шаҳрҳо ба Бухоро бошад, асосан маҳсулоти хурукворӣ ва пушока оварда мешуд.

Дар фасли дуюм муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Аврупои Ғарбӣ – Олмон ва Италия пайгирии бефосита ёфтааст. Аз Бухоро ба ин кишварҳо маҳсулоти саноатӣ аз қабилӣ пахта, пилла, пашм, маҳсулоти хурукворӣ – мевагӣ кашонда мешуд. Дар бозори байналхалқӣ харидорони худро дошт. Дар ин қисмат инчунин ба бухрони иқтисодӣ-тиҷоратӣ мубтало гардидани ин муносибатҳо зикр гардида аст.

Дар фасли сеюм бошад муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Аврупои Ғарбӣ – Фаронса ва Англия таҳриру тавзеҳ ёфтааст. Ба ин кишварҳо 12 навъи маҳсулоти саноати сабук, хурукворӣ кашонда шуда, аз он қисмат ба Бухоро чун солҳои пеш асосан маҳсулоти хурукворӣ ва пушока оварда мешуд.

Марҳилаи 5. 2019. Гузаштан ба муносибатҳои сармоядорӣ ва нақши он дар густариши муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро дар охири асри XIX – аввали асри XX.

Дар фасли аввали марҳилаи панҷум сухан асосан дар бораи фаъолияти бонкҳо ва ширкатҳои тиҷоратии Русия дар Осиёи Марказӣ – аморати Бухоро рафта, таъсири онро дар пешрафти кишоварзӣ, тиҷоратӣ ва саноатӣ дида баромада мешавад. Махсусан таъсири онҳо ба тараққӣ намудани муносибатҳои

байналхалқӣ хеле ҳам назаррас буд. Он дар охири асри XIX – аввали асри XX натанҳо робитаҳои тиҷоратии аморати Бухоро бо Аврупои Шарқӣ, балки бо Аврупои Ғарбӣ низ таққони дигаре медиҳад. Нақши он натанҳо дар фаъол гардидани шахсияти тоҷирон балки тараққӣ намудани тиҷорати дохилӣ низ назаррас буд.

Дар фасли дуюм ташаккули тоҷирон ҳамчун табақаи нави ҷамъиятӣ мавриди таҳлил ва таҳқиқ қарор дода шудааст. Таъсири муносибатҳои сармоядорӣ боиси пешрафти тиҷорат дар маҷмӯи иқтисодиёти кишвар гардид, ки он ба рушди вазъи маориф ва фарҳанг низ бетаъсир намонд. Дар ин замина ҳаёти маишӣ ва маданияи мардумони кишвар рӯ ба беҳбудӣ ниҳод.

Дар фасли сеюм нақши аморати Бухоро чун маркази бузурги иқтисодӣ – тиҷоратӣ тадқиқи ҳудро ёфта, тасдиқи он дар инкишофи соҳаҳои гуногуни иқтисодии мамлакатҳои Осиё ва Аврупо ҷашмрас буд, ки ба он қомат афрӯхтани корхонаҳои саноатии дар минтақаи Аврупои Шарқӣ ва Аврупои Ғарбӣ мисол шуда метавонад.

II. Ҷопи асарҳо (монографияҳо) ва мақолаҳои илмӣ-тадқиқотӣ дар солҳои 2016-2020

A) Китобҳо:

1. Ёров А. Ш. Осиёи Марказӣ дар низоми муносибатҳои нави байналхалқӣ (нимаи дуюми асри XIX ва аввали асри XX) (Монография) - Душанбе – 2016, 138с.;
2. Ёров А. Ш. Бухарский эмират на мировом рынке (вторая половина XIX-начало XX вв.) (Монография) - Душанбе – 2017, 158с.;
3. Ёров А. Ш. Сухане чанд оид ба вижагиҳои тиҷоратӣ ва фарҳангии тоҷикон - Душанбе, 2018 – 100с.;

4. Ёров А. Ш. Саҳифаҳо аз таърихи муносибатҳои тиҷоратии аморати Бухоро (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX) – Душанбе, 2020 – 70с.;

Б) Мақолаҳои илмӣ тадқиқотӣ

5. Ёров А. Ш. Бедорӣ ёфтани муносибатҳои тиҷоратии тоҷикон – заминаҳо ва омилҳои пешбарандагии он. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/5 – Душанбе – 2016 – С.37-40;
6. Ёров А. Ш. Баъзе масъалаҳои бозор ва бозоргонӣ аз нигоҳи дирӯз ва имрӯз. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/6 – Душанбе – 2016 – С.31-33;
7. Ёров А. Ш. Муносибатҳои иқтисодӣ ва фарҳангии Осиёи Марказӣ бо Ҳинду Кашмир дар нимаи дуюми асри XIX - аввали асри XX. // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз - №1 - Душанбе 2017 – С.176-181;
8. Ёров А. Ш. Тоҷирон – аввалин паёмрасонҳои воқеаҳои ҷаҳон. // Ахбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - №2 – Душанбе 2017 – С.60-63;
9. Ёров А. Ш. Аз таърихи қорвонсаройҳои аморати Бухоро дар нимаи дуюми садаи XIX– аввали садаи XX. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/7 – Душанбе, 2016 – С.62-64;
10. Ёров А. Ш. Консепсияи дипломатии Русия ва роҳҳои амалӣ намудани он дар Осиёи Марказӣ. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/1 – Душанбе 2017, – С.53-55.
11. Ёров А. Ш. Бозии бузург: Рақобати Русия, Англия ва Чин дар Осиёи Марказӣ. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/2 – Душанбе 2017 – С.81-82;
12. Ёров А. Ш. Роль Бухарского эмирата в социально – экономическом развитии Российской империи. // Ахбори академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон – №3 – Душанбе 2017 – С.116-121;

13. Ёров А. Ш. Осиёи Марказӣ дар арафаи ҷанги якуми ҷаҳон. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/7 – Душанбе, 2017 – С.74-76;
14. Ёров А. Ш. Тавсифи муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро дар сарчашмаҳои таърихӣ асри XIX – ибтидои асри XX. // Паёми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, - №2 – Душанбе, 2018 – С.232-235;
15. Ёров А. Ш. Олами набототи минтақа: заминаҳои назариявӣ – амалии тиббӣ ва нақши он дар густариши муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Аврупо дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX. // «Авҷи Зухал»- и Донишгоҳи тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино - №3 – Душанбе, 2018 – С.106-114;
16. Ёров А. Ш. Роҳҳои тичорати байналхалқии аморати Бухоро дар нимаи дуюми садаи XIX – аввали садаи XX. // Гузоришҳои Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - №3 – Душанбе, 2018 – С.17-23;
17. Ёров А. Ш. Шартномаи Зирабулоқ – ҳамчун санади муҳим дар шинохти муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро ва Русия // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №8 – Душанбе, 2018 – С.52–57;
18. Ёров А. Ш. Ҳунарҳои мардумӣ ва нақши он дар густариши муносибатҳои тичоратии тоҷикон. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №6 – Душанбе, 2019 – С.17-21;
19. Ёров А. Ш. «Тоҷирони минтақа тоҷикон буданд»// Гузориши Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - №1 – Душанбе, 2018 – С.43-46;
20. Ёров А. Ш. «Тоҷир ва сайёҳи номвари тоҷик»// Паёми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни –№3(80) – Душанбе, 2019 – С.247-250;
21. Ёров А. Ш. Аз таърихи муносибатҳои тичоратии Бухорои Шарқӣ дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, – №9 – Душанбе, 2019 – С.92-95;

22. Ёров А. Ш. Сиёсати тичоратии Русия дар аморати Бухоро давраҳо ва марҳилаҳои он (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX). // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – №10, ҷ.2– Душанбе, 2019 – С.69-72;
23. Ёров А. Ш. «Муносибатҳои сармоядорӣ ва роҳҳои амалӣ гардидани он дар ҳаёти иқтисодӣ – тичоратии аморати Бухоро (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX) // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – Душанбе 2020 – № 2 - С.83-90.
24. Ёров А. Ш. «Мақоми аморати Бухоро дар пешрафти тичорат ва фарҳанги Аврупо (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX) // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – Душанбе 2020, ...

В) Мақолаҳои берун аз мавзӯи илми иҷрогардида

25. Ёров А. Ш. Иброҳими Мавсилӣ ва саҳми он дар пешрафти санъати мусиқии араб. // Ҳолат ва дурнамои ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои араб (маводҳои конференси илмӣ назариявии донишгоҳӣ аз 18-уми ноябри соли 2016) – Душанбе – 2017 С.42-45;
26. Ёров А. Ш. «Қорномаи падарон – мероси фарзандон» (бахшида ба 75 солагии Ғалаба дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ) // Шаҳриёр №20, (8558) – Ваҳдат, 08-05-2017, – С.5;
27. Ёров А. Ш. Кишваре, ки назаргоҳи орифон аст // Ба қуллаҳои дониш – 15-уми ноябр 2018 – С.14;
- Ёров А. Ш. Тоҷикон ва асолати фарҳангпарваронаи онҳо дар нимаи дуюми садаи XIX – аввали садаи XX //Ба қуллаҳои дониш – 15-уми апрели соли 2019 – С.8.;

III. ХУЛОСА

Ҳамин тавр, ман тайи панҷ сол фаъолияти пурраи худро ба самти илмӣ - таълимӣ равона намуда, рисолаҳо ба таври пурра тайёр

намудам. Гузашта аз ин, дар ин солҳо 4 китоб (ду монография), 20 мақолаи бевосита марбут ба мавзӯи илмӣ – тадқиқотӣ ва 4 мақолаи илмӣ берун аз мавзӯ ба таъб расонидаам, дар маҷмӯъ дар ин муддати муайянгардида теъдоди маводи ба нашр расида 28 ададро ташкил медиҳад.

ФАСЛИ V.

ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРИ ИҶРОШУДА

Дотсент, Мамадазимов А.

Дар замони имрӯзаи глобализатсия мақом ва манзалати илму маориф боло рафта омили устувории давлату миллат арзёбӣ мегардад. Дар ин самт, нақши устодон ва омӯзгорон дар омодазании мутахассисони баладихтисос хеле массир шуда метаваонд ва бояд бошад. Дар маҷмӯъ, аз тамоми кормандони соҳаҳои илму маориф тақозо мегардад, ки пеш аз ҳама, бо донишҳои муосири илмиву техникӣ мусаллаҳ бошанд ва шогирдону таълимгирандагонро ба омӯхтани илму дониш ва касбу ҳунар сафарбар карда, ин қишри фаъоли ҷомеаро дар рӯҳияи баланди худшиносӣ ва ҳудогоҳӣ тарбия намоянд. Воқеан, кишваре ба дастовардҳои бузург ноил мегардад, ки ба баланд шудани сатҳи маърифат дар ҷомеа таваҷҷуҳи хоса зоҳир карда, техникаву технологияи навро ба таври васеъ дар амал ҷорӣ менамояд. Зеро ҷомеае, ки дар он сатҳи маърифати мардум баланд аст, ҳаргуна рафтори эҳсосотӣ ва дасисаю иғво натиҷа намедихад.

I. МУҲИМТАРИН НАТИҶАИ ИЛМӢ-ТАДҚИҚОТӢ

Вобаста ба иҷроиши нақшаи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ то соли 2016-2020 корҳои зиёде анҷом дода шуданд. Баррасии ҷанбаҳои ҷудогонаи нақшаи илмӣ-тадқиқотӣ дар рафти кори конфронсҳо, мизҳои мударвар, семинарҳо ва баромад дар факултет дар конфронсҳои сатҳи донишгоҳӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ алоҳида тақвият ёфтанд.

Мутобиқи нақшаи корҳои илмӣ – тадқиқотӣ дар мавзӯи «**Замина ва омилҳои асосии пайдоиши Роҳи абрешим**» фаъолияти илмиро пеш бурда тибқи нақшаи тасдиқшуда марҳила ба марҳила таҳқиқи масоили зеринро ба нақша гирифта фаъолият бурд.

Марҳилаи 1. 2015-2016. Омӯзиши заминаҳои пайдоиши роҳи абрешим.

Дар Пайёми пурмуҳтавои худ Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон оид ба зарурати омӯзиши ҳаматарафаи мероси фарҳангиву илмиро алоҳида таъкид

намуданд. Ин Пайёми сарвари кишвар чун дастури сармашқи кули зиёиёни кишвар буда, моро водор менамояд, ки дар ин самт фаъолияти худро дучандон ҷоннок намоем.

Дар радифи ҳамин сиёсати тамаддунофарини роҳбари давлат мо олимони Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар асоси машварати илмӣ роҳбарияти Вазорати маориф ва илми кишвар ва донишгоҳ як силсила лоиҳаҳои илмиро амали карда истодаанд. Яке аз лоиҳаҳои илмӣ умедбахши донишгоҳ ин-омузиши заминаҳои роҳи бузурги абрешим буда, дар ин самт ниёғони мо мақоми хосаро ишғол намуда дастовардҳои назаррас ба даст овардаанд. Ин роҳи байналмиллалӣ тичоратӣ байниминтақавӣ минтақаҳои қадими ҷаҳонро бо якдигар пайваст намуда, тичоратӣ мунтазами онҳоро ба миён гузоштааст.

Марҳилаи 2. 2016-2017. Омилҳои асосии пайдоиши Роҳи абрешим.

Таҳлилҳои таърихӣ муқосавӣ ва мундараҷавӣ (контент-анализ) мо нишон дод, ки дар раванди пайдоиши роҳи абрешим, ғишти аввалини онро тоҷирони суғдӣ гузошта ва девори бузурги онро амирони Оли Сомон бардоштанд, ки он фаъолияти фарҳангӣ тичоратӣ барои ҳар як сулолаи баъдин (аз Ғазнавиён то Манғитиён) мояи интихор будааст. Албатта ин машғулияти тамаддунофарини Аршакиён-Бармакиён-Тоҳириён-Сомониён бетартиб набуда, балки дар асоси як ғояи хеле қавӣ дар таи 200 сол амалӣ гардидааст, ки маҳсули он то оғози асри XX ҳифз шудааст. Меҳвари ин ғояи бунёди- ҳифзи забони модарӣ- тоҷикӣ аз фишори забонҳои арабӣ ва туркӣ буда, онро Сомониён ва пешрафтагони онҳо хеле бомуваффақият иҷро намуданд. Амалигардонидани ин сиёсат бе коркарди як стратегияи қавӣ ғайриимкон буд. Барои ҳамин мо итминони комил доштем, ки ҷамаи амирони Сомониён дар асоси як стратегия, ки аз тарафи асосгузори ҳақиқии ин давлати абарқудрат Исмоили Сомонӣ коркарда кардааст, ба ҳаёт дам ба дам татбиқ намуданд. Ин стратегияи рушди роҳи абрешим дар таркиби худ аз назари мо на кам аз ҳафт қисми ҷудонашаванда: забони тоҷикӣ чун забони расмӣ давлат; такмили

девонҳои давлатӣ бо роҳбари вазири бузург; синтези «точику-турк»; сарпарастии аҳли «қалам» ва ғамхӯрии рушди шоҳроҳи абрешим дошта, онҳо якдигарро тақвият дошта, мавқеи волои тоҷиконро на танҳо дар Вароруду Хуросон, балки дар минтақаҳои наздик ва дури он ниғаҳ доштааст.

Тоҷикон дар ғаҳвораи пайдоиши ин роҳи тичоратии ҷаҳонии давраи кадимро ба даст дошта, дар тўли мавҷудияти он тавонистааст, мақом ва нақши худро доимо боло барад.

Марҳилаи 3. 2017-2018. Марҳилаҳои ташаккул ва рушди роҳи абрешим.

Ба ҳамагон маълум аст, ки дар давраи давлати Сомониён халқи тоҷик, така ба шоҳроҳи абрешим, раванди ташаккулёбии худро бо мувофақият ба итмом расонида, дар адабиёт ва илмҳои гуногуни ҷаҳон ба дастовардҳои беназир ноил шуд. Ин дастовардҳо натавонанд ҷаҳони исломро фаро гирифт, балки ба тамаддуни ҷаҳонӣ низ ҳиссаи назарраси худро гузошт. Имрӯзҳо ин омил чун «ренессанси исломӣ» ба ҷаҳониён маълуму машҳур мебошад. Таҳқиқотҳои солҳои охири олимони ҷаҳон нишон дод, ки ҳиссаи бузурги ин «эҳёи тамаддуни исломи»ро намоёндагони минтақаи Вароруд ва Хуросон, ки аксарашон тоҷикон буданд, гузоштанд. Ин дастовардҳо дар таҳлили марҳилаҳои ташаккул ва рушди шоҳроҳи абрешим низ назаррас мебошанд.

Ин раванди тамаддунофаринӣ аз оғози ин роҳи тичоратии байналмиллалӣ ташаккул ёфта дар марҳилаҳои давраи хилофати Аббосиён -Бармакиён ва даҳамирони фарҳанги воло доштаи Сомониён ба нуқтаи олии худ расид. Ин гуфтаҳо дар ғояи «Буи Ҷуи Муллииёни» Устод Рудакӣ, «Ал-Қонуни» Ибн Сино, «Шоҳномаи» безаволи Устод Фирдавсӣ, алгебраи Хоразмӣ, ихтироҳои астролябияи Абу Маҳмуд Хучандӣ, «Таърихи» Табарӣ, асари «Ҳиндустони» Берунӣ ва садҳо беҳтарин намунаҳои илму фанҳои гуногунро дарбар мегиранд, бо ғурур номбар кардан мумкин.

Ин дастовардҳои ниёғони халқи тоҷик ба рушди минбаъдаи роҳи абрешим таконе ҷиддӣ шуд.

Марҳалаи 4. 2018-2019. Нақши халқи тоҷик дар рушди роҳи Абрешим.

Баъди давлати Сомониён дастгирии рушди шоҳроҳи абрешим чун анъанаи хуб, асосан, аз тарафи меросхурони наздик ва дури онҳо (Ғазнавиён, Салҷуқиён, Ғуриён, султонҳои Дехлӣ ва Бангола, Темуриён, Усмониён ва дигарон) идома ёфтанд. Сабаби асосии садсолаҳо идома ёфтани ин таҷрибаи беназири тамаддуни ҷаҳонӣ дар идома ёфтани истифодаи забони тоҷикӣ дар забони идораи он давлатҳо, ки қад қадӣ шоҳроҳи он ҷойгир буданд.

Кофтуков, ҷамъоварӣ ва баргардонидани мероси хаттии ниёгон аз хориҷи кишвар ба Ватан ва гузоштани онҳо ба манзури ҳамватанон сабаб шуд, ки нақши халқи тоҷик ҳам дар раванди ташаккул ва ҳам рушди роҳи абрешим калиди мебошад. Дар хориҷи кишвар, асосан дар Ҳиндустон, Туркия, кишварҳои Кафқоз, Муғулистон, Чин ва дигар кишварҳои ҷаҳон адабиёти бисёрсоҳаи ниёғони мо (бо забони тоҷикӣ), бахшида ба роҳи абрешим хеле зиёд буда, даври омӯзиши ҳаматарафаи онҳо, баргардонидани нусхаҳои онҳо ва ба манзури хонандаи тоҷик гузоштани онҳо расидааст.

Марҳилаи 5. 2019-2020. Дурнамои ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Чин дар эҳёи роҳи абрешим.

Аз охири асри XX ва оғози асри XXI Ҷумҳурии Тоҷикистон муносибати худро яке аз давлатҳои абарқудрати ҷаҳон-Чин ба роҳ монда, ба он тағйироти куллии мусбат ба вуқӯъ пайваست ва ин тамоюл сол аз сол тақвият ёфта истодааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ин кишвари калидии ҷаҳони имрӯза, ки ба пешрафти бахшҳои афзалиятноки иқтисоди миллӣ мусоидат менамояд, яке аз ҳамкорони стратегии худ мешуморад ва минбаъд низ талош мекунад, ки бо ин кишвари абарқудрат ҳамкорӣҳои дарозмуддатӣ устуворро дар асоси усули судмандии мутақобил густаришу инкишоф диҳад.

Дурнамои ҳамкорӣ, дар маҷмӯъ, дар самтҳои афзалиятнок ва соҳаҳои муҳимро дар бахшҳои сармоягузорӣ, гидроэнергетика, канданиҳои ғоиданок ва дигар соҳаҳои муҳимро дар бар мегирад. Дар ин самт эҳёи шохроҳи абрешим мавқеи ҳалқунанда мебозад.

Дар маҷмӯъ вазифаҳои дар нақшаи илм гузошташуда ҳамагӣ иҷро гаштанд ва кори таҳқиқотӣ илмӣ дар мавзӯи тасдиқшуда, дар ҳолати пешдифоъ аст.

Дар ин муддат аз рӯи мавзӯи пажӯҳишӣ корҳои мушаххасро анҷом додааст. Аз он ҷумла доир ба мавзӯи тадқиқотии ҳеш маводҳои заруриро ҷамъ намуда рисолаи илмиро пурра ба анҷом расонидааст.

а) Чопи мақолаҳои илмӣ, фишурдаҳо, баромадҳо дар конференсия, мизи гирд ва мусоҳибаву губаромадҳои радио-телевизионӣ.

с.2016.

1. Мамадазимов А.М. Вопросы взаимодействия торговли и соперничества народов и стран в восточной части формирующегося Шелкового пути.// Вестник ТГУПБП, серия общественных наук. – 2015.- № 1 (1). –С.139-143.
2. Мамадазимов А.М. Образование государства Русь и его включения в мировые торговые связи по шелковому пути.// Вестник университета (РТСУ). – 2015.- № 3 . –с.78-87.
3. Самти илмӣ- тайи давраи ҳисоботӣ пешдифои рисолаи доктори «Таърихи ташаккул ва фаъолияти дипломатияи абрешимӣ»дар санаи 10 октябри с. 2015 баргузор шуд ва имрӯзҳо корҳои такмили он ба охир расида истодааст.
4. Лоихаи илмӣ бо Институти омӯзиши муносибатҳои байналҳалқии шохигарии Норвегия ба охир расид, ки дар натиҷаи он як мақолаи илмӣ «Кристаллизатсияи «симои минтақаи»и Осиёи Марказӣ» омода шуда ба ҳайати таҳририяи маҷаллаи илмӣ «Полис»и Русия равон карда шуд.

С.2017.

Дар давоми соли анҷомёфта ман дар як силсила конференсияҳои сатҳи байналҳалқӣ ва ҷумҳурӣ ширкат варзида бо мақолаҳои илмӣ баромад намудам:

1. Дар 3-умин чаласаи муассисаҳои илмӣ кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Хитой (Пекин, 15-17 январи с. 20017) дар мавзуи «Зарурати ҳамоиши ду ташаббуси муосир (ташаббуси Пешвои миллат Эмомали Раҳмон ва раиси Хитой Си Тзинпин)» баромад намудам.
2. Дар конференсияи «Зарурати эҳёи Шоҳроҳи Абрешим» дар Институти Осиёи Марказии Донишгоҳи Синтсзян (Урумчи, 25 март с. 2017) дар мавзуи «Ҳамоиши Тоҷикистон ба лоиҳаҳои бунёди шоҳроҳи абрешим» баромад намудам.
3. Дар миззи гирди байналхалқӣ дар Донишгоҳи давлатии Қазоқистон ба номи Ал-Фароби (31 март соли 2017) дар мавзуи «Аз нав дида баромадани таҳқиқотҳои академикӣ» баромад намудам.
4. Дар Донишгоҳи нақлиётҳои шаҳри Сиани Хитой (21-24 июни с. 2017) ман презентатсияи кушод дар мавзуи «Хатсайри «Сингапур-Сиан-Самарқанд-Санкт-Петербург- Стокгоlm» чун сутунмуҳраи лоиҳаи бузурги «камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи Абрешим» » боаромад дорам.
5. Дар конференсияи байналхалқии Донишгоҳи Русии Тоҷикии Славянии (РТСУ) дар мавзуи «Ташаккулёбии симои минтақавии Осиёи Марказӣ» баромад намудам.
6. Ман дар конференсияи апрели умумидонишгоҳи дар ДМТ низ дар мавзуи «омилҳои объективонаи эҳёи Шоҳроҳи абрешим» (25 апрели с. 2017) баромад намудам.
7. Дар конференсияи умумидонишгоҳии ДМТ «Лоиҳаи CASA- 1000» дар мавзуи «Лоиҳаи CASA- 1000 чун пайвандгари лоиҳаҳои хитой ва амрикоӣ оид ба эҳёи Шоҳроҳи абрешим» баромад намудам.
8. Дар конференсияи байналмиллалӣ «Осиёи Марказӣ дар байни Русия ва Чин. Шоҳроҳи абрешими нав ва дигар лоиҳаҳои ҳамоиши дар минтақа» дар ш. Милани Италия (5-8 сентябри с. 2017) дар мавзуи «Хусусияти ҳоси

амалишавии сиёсати хориҷии Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон» баромад намудам.

Як силсила мақолаҳои илми, таҳлилиро дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба чоп расонидам.

Дар рӯзномаи «Азия Плюс»:

1. «Как отсечь правую руку международного терроризма?» (23 февраль с. 2017);
2. «Как снять проклятия со страны?» (15 май с. 2017);
3. «В борьбе за светский характер государства есть методы» (25 май с. 2017);
4. «БРИКС ПЛЮС. Исправление исторической ошибки» (15 сентября 2017)
5. «Китае бояться не нужно. За него нужно держатся» (2 ноября 2017)
6. Дар сайти Донишгоҳи Чорч Вашингтон (CAAN) «Появление регионального лица Центральной Азии».

Як маҷаллаи илмӣ нави зерини «Дипломатияи абрешимӣ» ро ба роҳ монда якумин нашрияи онро аз чоп баровардам ва дар он як мақолаи илмӣ зерини «Категория дарения как основа формирования шелковой дипломатии» чоп намудам.

С. 2018

9. Баромад дар нахустин конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Берлин (ш. Берлин, Олмон, 21-22 январӣ с. 2018) дар мавзӯи «Механизмҳои коркарди Стратегияи нави Иттиҳоди Аврупо нисбат ба Осиёи Марказӣ».

10. Баромад дар конференсияи байналхалқии Институти муносибатҳои байналхалқии Латвия «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва

Осиёи Марказӣ» дар мавзуи «Муносибатҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии Туркия бо кишварҳои Осиёи Марказӣ».

11. Баромад дар конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзуи «Хусусияти ҳоси дипломатияи абрешимӣ» (25 апрели с. 2018).

12. Баромад дар миззи муаввараи ДРТС ва Сафорати Туркменистон «Нақши лоиҳаҳои инфрасохтори байналхалқии Туркменистон дар эҳёи Шоҳроҳи Абрешим» (27 апрели с. 2018) дар мавзуи «Ҳамкории Тоҷикистону Туркменистон дар раванди эҳёи Шоҳроҳи Абрешим».

13. Баромад дар Форуми Шанхай, ки аз тарафи Донишгоҳи Фудани ш. Шанхай Чин (26-28 май с. 2018) зери унвони «Уҳдадорҳои Осиё дар ҷаҳони тағйирёбанда» дар мавзуи «Имконоти ворид кардани «Визаи абрешимӣ» дар байни кишварҳои Осиёи Марказӣ».

14. Баромад дар конференсияи байналхалқии «Чин ва Русия» (29-30 май, ш. Пекин), ки аз тарафи Шурои Русия оид ба муносибатҳои байналхалқӣ (РСМД) ва Академияи илмҳои ҷамиятии Чин.

15. Баромад дар конференсияи умумидонишгоҳи «Муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷануби Шарқӣ» дар мавзуи «Лоиҳаи «Сингапур-Сиань-Самарқанд-Санкт-петербург-Стокгольм» чун сутунмуҳраи камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи абрешимӣ» (декабри с. 2018).

Як силсила мақолаҳои илми, таҳлилий низ дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷоп расонидаам.

1. Дар маводҳои конференсияи умумидонишгоҳи «Муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷануби Шарқӣ» дар мавзуи «Лоиҳаи «Сингапур-Сиань-Самарқанд-Санкт-петербург-Стокгольм» чун сутунмуҳраи камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи абрешимӣ» дар ҳаҷми 0.5 ҷ.ҷ.

Дар рӯзномаи «Азия Плюс»:

7. На передовой линии глобальной борьбы: как справляется Таджикистан?» (22 феврал с.2018);

8. «Таджикистан-Узбекистан: перезагрузка в региональной перспективе» (совместно с Фарход Толиповым, 31 март с. 2018)
9. «В успехе саммита ШОС в Циндао есть таджикский след» дар сайти рузномаи «Азия Плюс» (16.06.18)

С. 2019.

1. Баромад дар конференсияи байналмиллалӣи Донишгоҳи давлатии Ҳиндустон ба номи Чавоҳарлаъл Неру «Аз Ганга то Волга» (5 март с.2019,ш. Дехлӣ) дар мавзуи «Сиёсати «гардиши аспӣ» Ҳиндустон нисбат ба Осиёи Марказӣ».
2. Баромад дар конференсияи байналмиллалӣи Донишгоҳи давлати Ўзбекистон «Дурнамои омӯзиши фанни сиёсатшиносӣ дар Ўзбекистан » (7 март с.2019, ш. Тошканд) дар мавзуи «Дастовард ва дурнамои илми сиёсатшиносӣ дар Тоҷикистон».
3. Баромад дар дуюмин конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши муносибатҳои байналхалқии Латвия (ш. Рига, Латвия, 15 апрели с. 2019) дар мавзуи «Ҳамкориҳои Туркия ва Эрон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ».
4. Баромад дар конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзуи «Зарурати дипломатияи абрешимӣ дар замони муосир» (22 апрели с. 2019) .
5. Баромад дар форуми II ҷаҳонӣ «Як қамарбанд, як роҳ» дар Донишгоҳи Тсзинхуаи Ҷумҳурии Чин (27 апрели с.2019, ш. Пекин) дар мавзуи «Ҳамгироии Ташаббуси чинӣ «Як қамарбанд, як роҳ»» бо Стратегияи миллии Рушди Тоҷикистон».
6. Баромад дар конференсияи байналхалқии Академияи туркшиносии Қазоқистон (ш. Нурсултон, 22 июни с. 2019) дар мавзуи «Турон, туроншиносӣ ва туронизм адр таҳқиқотҳои туркшиносӣ».

7. Баромад дар сеюмин конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Белгия (ш. Брюссел, 15 июли с. 2019) дар мавзуи «Ҳамкориҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо».

8. Баромад дар конференсияи байналхалқии ҷамъаастии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Белгия (ш. Брюссел, 17 ноябри с. 2019) дар мавзуи «Дурнамои ҳамкориҳои Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо».

Як силсила мақолаҳои илмӣ, таҳлилий низ дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷой расонидаам:

1. 1. Маҷмуи мақолаҳои конференсияи Донишгоҳи давлатии Ҳиндустон ба номи Ҷавоҳарлаъл Неру «Аз Ганга то Волга» дар мавзуи «Сиёсати «гардиши аспӣ» Ҳиндустон нисбат ба Осиёи Марказӣ» (ба забони анг.) дар ҳаҷмӣ 1 ҷузи ҷопӣ.

2. Маҷмуи мақолаҳои конференсияи байналмиллалӣ Донишгоҳи давлати Ўзбекистон «Дурнамои омӯзиши фанни сиёсатшиносӣ дар Ўзбекистон» дар мавзуи «Дастовард ва дурнамои илмӣ сиёсатшиносӣ дар Тоҷикистон» (ба забони русӣ) дар ҳаҷми 0,5 ҷ.ҷ.

3. Мақолаҳои электронӣ конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши муносибатҳои байналхалқии Латвия дар мавзуи «Ҳамкориҳои Туркия ва Эрон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ» (ба забони анг.) дар ҳаҷми 0.3 ҷ.ҷ.

4. Тезисҳои конференсияи апрелии умумидонишгоҳӣ низ дар мавзуи «Зарурати дипломатияи абрешимӣ дар замони муосир» дар ҳаҷми 0.2 ҷ.ҷ.

5. Маъводҳои форуми II ҷаҳонӣ «Як қамарбанд, як роҳ»и Донишгоҳи Тсзинхуаи Ҷумҳурии Чин дар мавзуи «Ҳамгироии Ташаббуси чинӣ «Як қамарбанд, як роҳ»» бо Стратегияи миллии Рушди Тоҷикистон» (ба забони чинӣ) дар ҳаҷми 0.3 ҷ.ҷ.

6. Маҷмуи мақолаҳои конференсияи байналхалқии Академияи туркшиносии Қазоқистон дар мавзуи «Турон, туроншиносӣ ва туронизм адр таҳқиқотҳои туркшиносӣ» (бо забони русӣ) дар ҳаҷми 0.3 ҷ.ҷ..

7. Маводҳои конференсияи байналхалқии лоиҳаи (электронӣ) Институти омӯзиши Аврупои Белгия дар мавзуи «Ҳамкориҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо» (ба забони анг.) дар ҳаҷми 0.2 ҷ.ҷ.

8. Маводҳои конференсияи байналхалқии ҷамбасти лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Белгия дар мавзуи «Дурнамои ҳамкориҳои Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо» дар ҳаҷми 0.2 ҷ.ҷ.

С. 2020.

1. Баромад дар конференсияи байналхалқии «Амнияти башарӣ» (16 январи 2020) дар Донишгоҳи таҳқиқоти таърихӣ ва иёлотҳои Бенғалияи ғарбӣ (ш. Колкатаи Ҳиндустон) дар мавзуи «Вориди Ҳиндустон ба Осиёи Марказӣ».

2. Баромад дар миззи мударари “Ҷамияти Эронӣ” (21 январи 2020, ш. Колкатаи Ҳиндустон) дар мавзуи “Тоҷикистон ватани Рудақӣ”

3. Баромад дар конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзуи «Зарурати дипломатияи абрешимӣ дар замони муосир» (24 апрели с. 2020).

4. Баромад дар конференсияи ҷумҳуриявии ДМТ дар мавзуи «Ҳамгироии Ташаббуси ҷинӣ «Як қамарбанд, як роҳ»» бо Стратегияи миллии Рушди Тоҷикистон» (12 октябри с. 2020).

Як силсила мақолаҳои илмӣ, таҳлилий низ дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷоп расонидаам:

1. Мақолаи илмӣ “Indian “Knight move” to Central Asia” дар маҷмуи мақолаҳои Институти омӯзиши сиёсӣ ва иёлотҳои Бенғалияи ғарбии Ҳиндустон “Робитаҳои Осиёи Ҷанубӣ ва Осиёи Марказӣ” дар ҳаҷми 1.2 ҷ.ҷ.

2. Мақолаи таҳлили дар рӯзномаи “Народная газета” (19 сентябри с. 2020) дар мавзуи “Выборный процесс и геополитический пресс”.

II. ХУЛОСА

Фаъолияти таълимӣ, илмӣ-методӣ ва тарбиявии дотсент Мамадазимов А. дар давраи ҳисоботӣ 2016-2020 хуб ба роҳ монда шудааст. Дар баҳши таълимӣ дар ин давра нақшахоро саривақт иҷро намуда, дар баҳши илмӣ ба ҷамъоварӣ намудани маводҳо доир ба фаслҳои гуногуни тадқиқотҳои илмӣ худ, нашри мақолаҳои гуногунсамта, омода намудани дастурҳои таълимӣ ва методӣ фаъолияти хоси ӯ ба шумор мерафт. Ҳамзамон, дар тули давраи ҳисоботи маҷмӯи мақолаҳо ва барномаҳои таълимӣ аз ҷоп бароварда, мавриди истифодаи донишҷӯён ва шавқмандон гардонидааст. Ҳамчун натиҷа, рисолаи илмӣ ба анҷом расида, ба маҳокимаи пеш аз дифо қарор дорад. Роҷеъ ба фаслҳои ҷудогонаи мавзӯи илмӣ як силсила мақолаҳои илмӣ, илмӣ-методӣ дар нашрияҳои гуногун аз ҷопбаромадааст. Ҳамин тавр, дар тамоми самтҳои фаъолияти Мамадазимов А. натиҷабахшӣ ва пешравӣ ба назар расида, дар тамоми самтҳо омода ва доимо фаъол мебошад.

ФАСЛИ VI.

ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРИ ИҶРОШУДА

муаллими калон Пайвандов Х.Б.

Дар замони муосири ҷаҳонишавӣ таваҷҷӯҳ ба илму маориф тақозои замон буда омили устувории давлату миллат арзёбӣ мегардад. Дар ин радиф, нақши устодон ва омӯзгорон дар оmodасозии мутахассисони баладихтисос хеле массир шуда метаваонд ва бояд бошад. Дар маҷмӯъ, аз тамоми кормандони соҳаҳои илму маориф тақозо мегардад, ки пеш аз ҳама, бо донишҳои муосири илмиву техникӣ мусаллаҳ бошанд ва шогирдону таълимгирандагонро ба омӯхтани илму дониш ва касбу ҳунар сафарбар карда, ин қишри фаъоли ҷомеаро дар рӯҳияи баланди худшиносӣ ва ҳудогоҳӣ тарбия намоянд. Воқеан, кишваре ба дастовардҳои бузург ноил мегардад, ки ба баланд шудани сатҳи маърифат дар ҷомеа таваҷҷӯҳи ҳоса зоҳир карда, техникаву технологияи навро ба таври васеъ дар амал ҷорӣ менамояд. Зеро ҷомеае, ки дар он сатҳи маърифати мардум баланд аст, ҳаргуна рафтори эҳсосотӣ ва дасисаю иғво натиҷа намедихад.

I. МУҲИМТАРИН НАТИҶАИ ИЛМӢ-ТАДҚИҚОТӢ

Вобаста ба иҷроиши нақшаи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ тули солҳои 2016-2020 корҳои зиёде анҷом дода шуданд. Баррасии ҷанбаҳои ҷудогонаи нақшаи илмӣ-тадқиқотӣ дар рафти кори конфронсҳо, мизҳои мудаввар, семинарҳо ва баромад дар факултет дар конфронсҳои сатҳи донишгоҳӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ алоҳида тақвият ёфтанд.

Мутобиқи нақшаи корҳои илмӣ – тадқиқотӣ дар мавзӯи «**Ҳамкории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ОҚШ дар мисоли Малайзия, Индонезия ва Сингапур**» фаъолияти илмиро пеш бурда тибқи нақшаи тасдиқшуда марҳила ба марҳила таҳқиқи масоили зеринро ба нақша гирифта фаъолият бурд.

Марҳилаи 1. 2015-2016. Омӯзиши махсусиятҳои минтақаи Осиёи Ҷанубу

Шарқӣ ва вижагии моделҳои иқтисодии кишварҳои минтақа.

Волотарин дастоварди сиёсӣ дар таърихи Тоҷикистони навин соҳибшудан ба истиқлолияти давлатӣ мебошад, ки ин маънои озодона пеш бурдани сиёсати хориҷии худ ва бевосита роҳандозӣ намудани робитаҳои дучонибаву бисёрҷониба бо кишварҳои хурду бузургро дорад. Дар ин самт, Осиёи Ҷанубу Шарқӣ дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти афзалиятнок дошта, ҳамкорӣ бо кишварҳои муваффақи он метавонад дар рушди иқтисодии кишвар нақши арзанда дошта бошад.

Минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ яке аз минтақаи мубрам ва рушдбандаи минтақаи Осиё–ҳавзаи уқёнуси Ором (АТР) ба шумор меравад. ОҚШ минтақаи ба таври динамикӣ рушдбандаи олам буда, дар он амсилаи нави тақсмоти меҳнат бомуваффақият миёни кишварҳои саноатии рушдбанда ва мутараққӣ чараён дорад. Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (ОҚШ) ҳамчун макроминтақа фарогири худудҳои қитъавӣ ва ҷазиравии байни Чин, Ҳиндустон ва Австралия, нимҷазираи Ҳиндухитой, галаҷазираи Малай ва қисмати осии уқёнуси Ором мебошад. ОҚШ аз ду қисмат – қитъавӣ ва ҷазиравӣ таркиб ёфтааст. Дар қисмати қитъавӣ: Ветнам, Камбоҷа, Лаос, Мянма (Бирма), Таиланд, Малайзия ва дар қисмати ҷазиравӣ бошад, Бруней, Тимори Шарқӣ, Индонезия, Филиппин ва Сингапур ҷойгиранд. Вобаста ба самтгирии сиёсати хориҷии кишварҳои ОҚШ ва пешгирии ислохотҳои иқтисодии беназири онҳо дар арсаи байналмилал нуфузи минтақаро хеле баланд бардоштааст. Аз ин рӯ, омӯзиши махсусиятҳои минтақаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ва вижагии моделҳои рушди иқтисодии кишварҳои минтақа дар замони муосир масъалаи мубрам арзёбӣ мегардад. Аз тарафи дигар, тамоми ҷанбаҳои ҷуғрофӣ, таърихӣ ва иқтисодӣ сиёсии минтақаи ОҚШ ва кишварҳои муваффақи он бо моделҳои рушди иқтисодӣ объектҳои васеи пажӯҳиши қарор гирифтааст.

Марҳилаи 2. 2016-2017. Умумият ва вижагии модели иқтисодии Малайзия, Индонезия ва Сингапур

Дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ, сиёсат ва иқтисоди ҷаҳонӣ масъалаи модернизатсия ва модели рушди иқтисодии кишварҳои олам хеле таваҷҷӯхпазир ва аҳамиятнок арзёбӣ мегардад, ки нишонаи ҳамқадамии раванди ҷаҳонишавист. Яке аз кишварҳои пешсафи раванди ҷаҳонишавӣ дар ҳазораи сеюм кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ мебошанд, ки кишварҳои пешрафтаи минтақа, мисли Сингапур, Малайзия ва Индонезия мафҳум ва мазмуни “Шимоли сарватманд ва Ҷануби қашшоқ”-ро иваз намудаанд. Кишварҳои ин минтақа дар се даҳсолаи охир ба ҷаҳиши бузурги иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва сиёсӣ муваффақ гаштанд. Дар ин радиф, аз миёни кишварҳои ОҚШ Малайзия яке аз кишварҳои муваффақ ва пешсафи минтақа буда, бо дипломатияи иқтисодӣ, ҷалби сармояи хориҷӣ ва содироти маҳсулоти коркардшудаи саноатӣ омили пешрафти ин давлат мебошад. Ин аст, ки тибқи баҳодиҳии СММ, Малайзия дар қатори 10 кишвари содиркунандаи маҳсулоти коркардшудаи саноатӣ мақоми намоёнро мегирад. Дар ин радиф, омӯзиши ҳамаҷонибаи моделҳои рушди иқтисодии кишварҳои муваффақи ОҚШ мавриди пажӯҳиш қарор гирифта, зарфиятҳо ва имкониятҳои татбиқи онҳо дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил гаштааст. Воқеан, дар замони муосир пайгирӣ ва татбиқи таҷрибаи моделҳои рушди иқтисодии кишварҳои муваффақи олам мисли Малайзия ва Сингапур аҳамиятнок дошта, омили асосии пешрафт шуда метавонад.

Марҳилаи 3. 2017-2018. Ташаккул ва таҳаввули ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Малайзия, Индонезия ва Сингапур дар даврони истиқлол.

Яке аз самтҳои стратегияи сиёсати хориҷии ҷумҳурӣ ин ҳамкорӣ бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (ОҚШ) аз ҷумла бо кишварҳои Малайзия, Индонезия ва Сингапур мебошад. Читавре, ки Президенти кишвар дар яке аз паёми солонаи худ қайд мекунад: “Ҳамкориҳои оғозшудаи мо бо Малайзия, Индонезия ва Сингапур талошу ғаёлияти минбаъдаи сиёсӣ ва иқтисодиро тақозо дорад”. Воқеан, масъалаҳои вусъат додани раванди ислоҳоти иқтисодӣ дар Тоҷикистон ва тадриҷан ворид шудани иқтисоди миллӣ ба низоми рабобити

иқтисодии ҷаҳонӣ беш аз пеш тақвият додани муносибатҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангиро бо кишварҳои мутараққии ҷаҳон талаб мекунад. Истифодаи таҷрибаи он кишварҳо дар иқтисод, ҳаёти иҷтимоӣ ва сиёсӣ, илму техника, фарҳанг, фановарии ҳозиразамон барои рушди сиёсӣ иқтисодии минбаъдаи Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат хоҳад намуд. Тули ин солҳо пажӯҳиши пурраи ташаккули ва таҳаввули ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Малайзия, Индонезия ва Сингапур дар даври истиқлол амалӣ гашта, қисмати бузурги рисола бо таҳлилу баррасӣ анҷом ёфт.

Марҳалаи 4. 2018-2019 Мушкilot ва зарурати рушди муносибатҳои

Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ.

Вусъати рӯзафзунӣ раванди ҷаҳонишавӣ аз муҳимтарин хусусиятҳои замони муосир дониста мешавад. Ин раванд дар баробари мусоидат ба наздикшавии муносибатҳои халқу кишварҳо ва ташаккули низоми фароғи равобити сиёсӣ иқтисодӣ ва илмӣ фарҳангӣ миёни онҳо, метавонад пайомадҳои манфиро, аз қабилӣ амиқтар шудани тафовут байни кишварҳо, шиддат гирифтани фишор ба арзишҳои миллӣ ва фарҳангӣ, тавсеаи рақобати геополитикӣ, фишорҳои сиёсӣ ва ғайра ба дунбол дошта бошад. Бо ин ҳама виваҷҳои раванди ҷаҳонишавӣ воридшавии кишварҳо ба он ва ба роҳ мондани ҳамкориҳои судманд бо кишварҳои дуру наздик, истифода аз таҷрибаи комёбиҳои онҳо, яке аз ҳадафҳои сиёсати хориҷии давлатҳои дар ҳоли инкишоф дониста мешавад. Чунин самтгирии кишварҳои рӯ ба инкишоф падидаи муосир набуда, кишварҳои нави саноатӣ ба монанди Малайзия, Индонезия ва Сингапур чунин сиёсатро пеш гирифта, муваффақ шудаанд.

Дар баробари зарурати рушди муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ОҚШ дар мисоли Малайзия, Индонезия ва Сингапур дар соҳаҳои тичорату иқтисодӣ, маориву сайёҳӣ ва сармоягузорию табодули мутахассисон монеаҳои зиёде дар миёни робитаҳои дучониба ва бисёрҷониба мушоҳида мегардад, ки омили заифии робитаҳо ва тавсеаёбии муносибатҳо гаштааст. Дар

ин радиф, таҳқиқи тамоми омилҳои рушднаёфтани муносибатҳо боназардошти монеаҳои мавҷуда мавриди таваҷҷуҳ қарор гирифта, ҳамзамон, бо ҳар як кишвари минтақаи ОҚШ зарурати рушди муносибатҳо ифодаи худро ёфтааст.

**Марҳилаи 5. 2019-2020. Дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо
Малайзия, Индонезия ва Сингапур**

Аз оғози асри XXI дар муносибатҳои Тоҷикистону кишварҳои ОҚШ тағйироти куллии мусбат ба вуқӯъ пайваست ва ин тамоюл сол аз сол тақвият ёфта истодааст. Ҷумҳурии Тоҷикистон кишварҳои ОҚШ-ро, ки ба пешрафти бахшҳои афзалиятноки иқтисоди миллӣ мусоидат менамояд, яке аз ҳамкорони муҳими иқтисодии худ мешуморад ва минбаъд низ талош мекунад, ки бо ин кишварҳо ҳамкориҳои дарозмуддатӣ устуворро дар асоси усули судмандии мутақобил густаришу инкишоф диҳад.

Дурнамои ҳамкорӣ, дар маҷмӯъ, дар самтҳои афзалиятнок ва соҳаҳои муҳимро дар бахшҳои сармоягузорӣ, гидроэнергетика, канданиҳои ғоиданок ва дигар соҳаҳои муҳимро дар бар мегирад.

Дар замони муосир, ҳадафи аслий ва асосии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти кишварҳои ОҚШ дар дурнамои дарозмуддат рушди муносибатҳо ва дарёфти соҳаҳои нави муносибатҳо буда, он аз тариқи фароҳам овардани шароити мусоиди соҳаҳои ҳамкориҳо, мусоидат ба таҳкими беш аз пеши пояҳои истиқлолият соҳибхитиярии давлатии Тоҷикистон ва кӯшишҳои пайгирифта чихати дарёфти ризоият ва манфиатҳои мутақобила бо кишварҳои ОҚШ дар фармати дучониба ва бисёрҷониба дар доираи созмонҳои минтақавӣ аз ҷумла СҲИ дар ҷараёни иҷрои вазифаҳои авлабиятноки сиёсати хориҷии кишвар амалӣ гашта истодааст.

Чихати ноил шудан ба ҳадафи мазкур Ҷумҳурии Тоҷикистон сиёсати хориҷии мустақили бисёрсамтиро, ки ба талаботи манфиатҳои олии давлативу миллӣ ҷавобгӯ буда, ҳадафи ба роҳ мондани муносибатҳои дӯстона ва

мутақобилан судмандро бо кишварҳои ОҚШ пайгирӣ мекунад ва ба эҳтироми бе чунучарои ҳуқуқӣ байналмилалӣ асос ёфтааст, татбиқ менамояд.

Дар маҷмӯъ вазифаҳои дар нақшаи илм гузошташуда ҳамагӣ иҷро гаштанд ва кори таҳқиқотӣ илмӣ дар мавзӯи тасдиқшуда пешдифоъро гузашта боназардошти ислоҳи камбудииҳои ҷойдошта ба ҳимоя иҷозат дода шудааст.

Дар ин муддат аз рӯи мавзӯи пажӯҳишӣ корҳои мушаххасро анҷом додааст. Аз он ҷумла доир ба мавзӯи тадқиқотии хеш маводҳои заруриро ҷамъ намуда рисолаи илмиро пурра ба анҷом расонида, дар арафаи дар сомонӣ донишгоҳ гузоштан қарор дорад.

а) Ҷопи мақолаҳои илмӣ, фишурдаҳо, баромадҳо дар конференсия, мизи гирд ва мусоҳибаву губаромадҳои радио-телевизионӣ.

1. Истиқрори равобити ҚТ бо кишварҳои пешрафтаи ОҚШ дар мисоли Малайзия, Индонезия ва Сингапур(1992-2015с.). Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №2/6 (175), 2015;
2. Амсилаи рушди иқтисодии Сингапур ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №3/4 (170), 2015;
3. Амсилаи рушди иқтисодии Малайзия ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №3/3 (202), 2016;
4. “Манфиатҳои кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ” дар маҷаллаи ба “Қуллаҳои дониш”-и ДМТ (22.04.2016);
5. Зарурати ба роҳ мондани ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои Араб. Маҷмӯи мақолаҳои конфронси илмию назариявии донишгоҳӣ. 18 ноябри соли 2016;
6. Ҳамокриҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (марҳила, авлавият ва зарурати ҳамкориҳо) Рӯзномаи “Ба қуллаҳои дониш”-и ДМТ. 01.11.2017.
7. Баромад дар конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ

бо мамолики Араб», дар мавзӯи «**Зарурати ба роҳ мондани ҳамкорихои ҚТ бо мамолики араб**» Душанбе, 18 декабри соли 2015.;

8. Баромад дар конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Равандҳои ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ», дар мавзӯи «**Таҳлили қиёсии манфиатҳои кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ**» Душанбе, 16 март соли 2016.;

9. Дар ҷаҳорҷӯбаи барномаи Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналхалқии Норвегия, тадқиқоти фарортар аз бурчи Оҷ бо лоиҳаи илмӣ «Шаклгирии симои геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ» дар шаҳрҳои Осло ва Алмато иштирок намудам. Дар таърихи 1-4 декабри соли 2015 дар конфронси сатҳи байналмилалӣ дар ш.Алмато-и Қазоқистон дар мавзуи “Эҳёи роҳи Абрешим ва Бозии Нави Бузурги” баромад намудам. 14-20 июни соли 2016 марҳилаи ҷамъбастии лоиҳаи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналхалқии шоҳигарии Норвегия (NUPI), дар мавзуи “Crystallization of “regional entity” of Central Asia” баромад намудем.

10. Дар ҷаҳорҷӯбаи барномаи Ҳамкорихои техникӣ ва иқтисодии Ҳиндустон (ITES) аз 2 –юми июли то 27-юми августи соли 2015 дар курси трейнингӣ дар мавзӯи “Захираҳои инсонӣ ва рушд” дар Институти NILERD (Institute of Labour Economics Research and Development), Нею-Делӣ, Ҳиндустон ширкат доштам.

11. Баромад дар конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Эҳёи шохроҳи Абрешим ва иштироки кишварҳои минтақа», дар радиои Тоҷикистон оиди муҳимияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи Абрешим мусоҳиба додам. Душанбе, 22 сентябри соли 2016.;

12. Баромад дар конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Масъалаи Кашмир дар равобитаи минтақаӣ», дар мавзӯи “Нақш ва мавқеи созмонҳои байналхалқӣ дар ҳалли

проблемаи Кашмир” радиои Тоҷикистон оиди муҳимияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи Абрешим мусоҳиба додам. Душанбе, 31 март соли 2015.;

13. Мусоҳибаи телевизионӣ оиди иҷлосияи 16-уми Шурои Олии ҚТ ва кадрдонии суботи кишвар дар замони муосири геополитикӣ-06.11.2015(Шабакаи Аввал);

14. Нуқтаҳои асосии Пайёми Пешвои миллат оиди гаровидани ҷавонон ба ҳар гуна ҳаракатҳои тундрави иртиқӣ(04.02.2016) дар радиои Садои Душанбе;

15. Баромади радиои оиди оташбаси саросарии Сурия дар радиои Садои Душанбе-25.02.2016;

16. Баромади телевизионии оиди сулҳу суботи кишвар дар барномаи Тоҷикистон ва ҷаҳони шабакаи аввал-10.03.2016(Шабакаи Аввал);

17. Баромади телевизионии оиди Лоҳияи CASA-1000 ва ташаббусҳои кишварҳои хориҷи дар тадбиқи он-10.04.2016(Шабакаи Аввал);

18. Баромади радиои оиди дурнамои вазъи минтақаи Шарқи Наздик дар радиои Садои Душанбе-09.06.2016;

19. Баромади радиои оиди мавқеи ҚТ дар эҳёи шоҳроҳи Абрешим дар радиои Тоҷикистон-21.09.2016.

20. Иштирок дар барномаи таҳлилӣ дар мавзӯи “Аҳамияти таҳсили ҷавонон дар хориҷи кишвар” дар шабакаи телевизионии “Сафина” санаи 24.11.2016.

21. Баромади телевизионӣ оид ба Ваҳдати миллӣ ва дастовардҳои сиёсати хориҷии ҚТ, ТВ-Тоҷикистон-13.06.2018

22. Баромади радиои оиди вазъи сиёсии бухрони Фаластину Исроил, радиои Садои Душанбе-25.05.2018

23. Баромади радиои оиди вазъи сиёсии бухрони Фаластину Исроил, радиои Садои Душанбе-25.05.2018

24. Баромади телевизионӣ оид ба Ваҳдати миллӣ ва дастовардҳои сиёсати хориҷии ҚТ, ТВ-Тоҷикистон-13.06.2018

25. Баромад дар барномаи “Тоҷикистон ва ҷаҳон”-и телевизиони Тоҷикистон дар мавзӯи “Бетарафи нигонаи марг аст”-20.11.2020
26. Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои пешрафтаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ, маҷаллаи Аҳбори ИФСҲ АИ ҚТ (№2, 2018, саҳ.223)
27. Зарурати ба роҳ мондани ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (дар мисоли Малайзия, Индонезия, Таиланд ва Сингапур). Душанбе, 2018, 113 саҳ. Маҷмуаи мақолаҳои конфронс 26 октябри соли 2017).
28. Истифодаи таҷрибаи Сингапур дар шароити Тоҷикистон. Андешаҳо дар ҳошияи Паёми Пешвои миллат ба Маҷлиси Олӣ АМИТ Ховар:Январь 4, 2018;
29. Ҷумҳурият: “Сингапур ва истифодаи таҷрибаи пешқадам дар шароити Тоҷикистон” 4 январи соли 2018, №3, саҳ.2
30. КИТОБ: Самиев Х.,Шарифов А., Пайвандов Х.,Файзуллоев К., Моделҳои муваффақи кишварҳои Шарқ: Душанбе,2018. 156 с.
31. КИТОБ: “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ: марҳила, авлавият ва зарурати ҳамкориҳо”(маҷмуаи мақолаҳои конфронси илмию назариявии ҷумҳуриявӣ аз 26 октябри соли 2017). Душанбе, 2018, 144 саҳ. Масъули таҳия ва таҳрири умумӣ – Пайвандов Х.Б.
32. КИТОБИ ДАРСӢ: Ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналмилалӣ., Нашриёти матбааи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе-2019, Саҳ.400.
33. The European Union and Central Asia: new strategy and new priority directions. GCRF COMPASS UWED National Workshop for Young Researchers Working Report, January 2020. page 66. **(Нашри Донишгоҳи Kent, Британияи Кабир).** Осиёи Ҷанубу Шарқӣ – минтақаи рушдбанда. Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №9/1 (202), 2020. С.144-.

б) иҷрои дигар корҳои илмӣ дар бахши илмӣ-таҳқиқотӣ

34. Дар давоми ин марҳила як қатор силсилагуфторҳоро дар васоити ахбори омма, шабакаҳои телевизионӣ, радиои Тоҷикистон оид ба сиёсати хориҷии Тоҷикистон, вазъи кунунии минтақа ва ҷаҳон, фаъолияти созмонҳои минтақавӣ, манофеи кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ ва Тоҷикистон, сафарҳои расмӣ ва кории Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба соири кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ва ҷаҳони ғарб баромад намудам.

35. Дар давраи фаъолияти корӣ дар бахши бозомузӣ касбӣ курси пурраи таҳсил дар Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ аз рӯи ихтисоси «Муносибатҳои байналхалқӣ ва дипломатия»: 1). 18.04.2016 то 21.05.2016. (№4636); 2). 17.12.2018 то 22.01.2019. (№2160); 3). 27.05.2019 то 29.06.2019 (№2957).

36. Навитани тақриз ба рисолаи магистрӣ, дипломӣ, хатмӣ магистрон ва донишҷӯёни хатмкунанда дар ин давра 20 адад.

37. Роҳбарии донишҷӯён барои омода намудани маърӯзаҳо барои баромад дар конференсияҳои умумидонишгоҳӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ 40 нафар.

38. Роҳбари ба навиштани рисолаҳои дипломӣ ва хатмӣ хатмкунандагон. Дар давраи фаъолияти корӣ роҳбарии зиёда аз 100 адад корҳои курсӣ, 15 адад рисолаҳои хатм ва 30 адад рисолаи дипломиро ба ба ӯҳда доштам.

39. Аз соли 2014 то имрӯз дар бахши илм дар кафедраи минтақашиносии хориҷӣ ба ҳайси котиби конфронсҳои сатҳҳои гуногун фаъолият менамоям.

40. Иҷрои вазифаи раиси Шӯрои муҳаққон ва олимони ҷавони факултет соли 2018 то имрӯз.

II. ХУЛОСА

Фаъолияти таълимӣ, илмӣ-методӣ ва тарбиявии Пайвандов Х.Б. дар давраи ҳисоботӣ 2016-2020 хуб ба роҳ монда шудааст. Дар бахши таълимӣ дар ин давра нақшаҳоро барзиёд иҷро намуда, дар бахши илмӣ ба ҷамъоварӣ намудани маводҳо доир ба фаслҳои гуногуни тадқиқотҳои илмӣ худ, нашри мақолаҳои гуногунсамта, омода намудани дастурҳои таълимӣ ва методӣ фаъолияти хоси ӯ ба шумор мерафт. Ҳамзамон, дар толи давраи ҳисоботи ду китоби дарсӣ, ду

маҷмӯи мақолаҳо ва ду барномаи таълимӣ аз чоп бароварда, мавриди истифодаи донишҷӯён ва шавқмандон гардонидаст. Ҳамчун натиҷа, рисолаи илмӣ ба анҷом расида, ба ҳимоя иҷозат гирифта шудааст. Роҷеъ ба фаслҳои ҷудогонаи мавзӯи илмӣ як силсила мақолаҳои илмӣ, илмӣ-методӣ дар нашрияҳои гуногун аз чопбаромадааст. Ҳамин тавр, дар тамоми самтҳои фаъолияти Пайвандов Х.Б. натиҷабахшӣ ва пешравӣ ба назар расида, дар тамоми самтҳо омода ва доимо фаъол мебошад.

ФАСЛИ VII.

ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРИ ИҶРОШУДА

Ассистент, Файзуллоев К.С.

Дар давраи ҳисоботӣ фаъолияти устои кафедра самтҳои таълимӣ, методӣ, илмӣ ва корҳои тарбиявӣ ҷамъиятиро дар бар гирифт.

Марҳилаи 1. Соли таҳсили 2015-2016

Баҳши таълим

Дар соли таҳсили 2015-2016 ва 2016-2017 ман ассистенти кафедраи минтақашиносии хориҷӣ будам ва се соли баъдӣ дар кафедраи муносибатҳои байналхалқӣ кор кардам. Тули ин муддат дар ихтисоси 23010106 ва 23010100 аз фанҳои гуногун дарс гуфтам. Ҳоло ҳисоботҳои баҳши таълими худро тайи ин солҳо ироа месозам:

Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми сарборӣ 671 соатро ташкил дод, ки аз он 366 соаташ дарсҳои лексионӣ буданд. Дар нимсолаи аввал дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ аз фанҳои «Муқаддимаи минтақашиносӣ» барои курси 1 гуруҳи русӣ ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ (38 соат) », «Кишваршиносӣ» барои донишҷуёни курси 2-уми ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ (54 соат), «ИДМ дар низоми МБ» барои донишҷуёни курси 3-уми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ гуруҳи русӣ (54 соат), «Кишваршиносӣ» барои донишҷуёни курси 2-юми гуруҳи русии ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ(54 соат), «Таърихи тоҷикони ҷаҳон» барои гуруҳҳои русиву тоҷикии курси 4-ум (54 соат)» дарс гуфтам.

Дар нимсолаи дуюм дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ аз фанҳои «Одоби ташрифотӣ ва қорӣ» барои гуруҳи русии курси 1 (70 соат) ва дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ бошад, Кишваршиносӣ, курси дуюм, гуруҳи русӣ, (54-соат), Кишваршиносӣ барои курси 2-ми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ гуруҳи русӣ (54 соат), “Низоъшиносӣ” барои курси 3-уми гуруҳи русӣ (54 соат), “Созмонҳои минтақавӣ байналхалқӣ” барои

курси 4-уми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ дарс гуфтам. Аксари дарсҳо бо истифодаи технологияи муосири тадрис (проектору компютерҳо) баргузор гардид.

Дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ роҳбарии 30 кори курсиро ба уҳда доштам.

Марҳилаи 2. Соли таҳсили 2016-2017

Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми сарборӣ 671 соатро ташкил дод, ки аз он 366 соаташ дарсҳои лексионӣ буданд. Дар нимсолаи аввал дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ аз фанҳои «Муқаддимаи минтақашиносӣ» барои курси 1 ғуруҳи русӣ ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ (38 соат) », «ИДМ дар низоми МБ» барои донишҷуёни курси 3 - уми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ ғуруҳи русӣ (54 соат), «Кишваршиносӣ» барои донишҷуёни курси 2-юми ғуруҳи русии ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ(54 соат), «Таърихи тоҷикони ҷаҳон» барои ғуруҳҳои русиву тоҷикии курси 4 –ум (54 соат), “Ҳамгироии байналхалқӣ” ва “Сиёсати хориҷӣ ва дипломатияи кишварҳои минтақа” барои курсҳои панҷуми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ, дарс гуфтам.

Дар нимсолаи дуюм дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ аз фанҳои «Одоби ташрифотӣ ва корӣ» барои ғуруҳи русии курси 1 (70 соат) ва дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ бошад аз фанни “Низоъшиносӣ” курси дуюм, ғуруҳи англисӣ, (54-соат), Кишваршиносӣ барои курси 2-ми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ ғуруҳи русӣ (54 соат), “Низоъшиносӣ” барои курси 3–уми ғуруҳи русӣ (54 соат), “Созмонҳои минтақавиву байналхалқӣ” барои курси 4-ум ва 2-юми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ дарс гуфтам. Аксари дарсҳо бо истифодаи технологияи муосири тадрис (проектору компютерҳо) баргузор гардид.

Дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ роҳбарии 30 кори курсиро ба уҳда доштам.

Марҳилаи 3. Соли таҳсили 2017-2018

Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми сарборӣ 552 соатро ташкил дод, ки аз он 328 соаташ дарсҳои лексионӣ буданд. Дар нимсолаи аввал дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ аз фанни «Кишваршиносӣ» барои курсҳои 1-уми гуруҳи тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ (гуруҳи тоҷикӣ 56 соат, русӣ ва англисӣ 52 соат), дарс гуфтам.

Дар нимсолаи дуюм дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ аз фанни «Глобализатсия ва фрагментатсия» барои гуруҳҳои тоҷикӣ ва русии курси 3-юм (42 соат ва 37 соат) ва дар курсҳои 4-ум аз фанни “Созмонҳои байналхалқӣ ва минтақавӣ” барои гуруҳи тоҷикӣ ва русӣ (58 соат ва 54 соат), инчунин берун аз нақша ба магистрони аврупоӣ аз фанни “Минтақагарой дар Аврупо ва фазои пасошуравӣ” (72 соат) дарс гуфтам. Аксари дарсҳо бо истифодаи технологияи муносири тадрис (проектору компютерҳо) баргузор гардид.

Дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ роҳбарии корҳои дипломӣ дар ҳаҷми 78 соат, корҳои курсӣ 66 соат, таҷрибаомӯзӣ 32 соат, тақризнависӣ 25 соатро ба уҳда доштам.

Марҳилаи 4. Соли таҳсили 2018-2019

Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми сарборӣ 552 соатро ташкил дод, ки аз он 328 соаташ дарсҳои лексионӣ буданд. Дар нимсолаи аввал дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ аз фанни «Назариyaи муносибатҳои байналхалқӣ» барои курсҳои 4-уми гуруҳи тоҷикӣ (32 соат), “Геополитика” барои курсҳои 4-уми гуруҳи англисӣ (48 соат), “Сиёсати ҷаҳонӣ” барои курсҳои 5-уми гуруҳи англисӣ (48 соат) ва дар ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ аз фанни “Муносибатҳои байналхалқии муосир” барои курсҳои 5-уми гуруҳи русӣ (48 соат), дарс гуфтам. Инчунин берун аз нақша ба магистрони аврупоӣ аз фанни “Ҳамкории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Иттиҳоди Аврупо” (72 соат) дарс гуфтам. Аксари дарсҳо бо истифодаи технологияи муносири тадрис (проектору компютерҳо) баргузор гардид.

Дар нимсолаи дуюм дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ аз фанни «Глобализатсия ва фрагментатсия» барои гуруҳи русӣ курси 3-юм (32 соат), дар курсҳои 2-ум аз фанни “Таърихи муносибатҳои байналхалқӣ” барои гуруҳи англисӣ (80 соат) ва аз фанни «Кишваршиносӣ» барои курсҳои 1-уми гуруҳҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ (гуруҳи тоҷикӣ 48 соат, русӣ 48 соат ва англисӣ 80 соат), дарс гуфтам.

Дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ роҳбарии корҳои дипломӣ дар ҳаҷми 126 соат, корҳои курсӣ 72 соат, таҷрибаомӯзӣ 62 соат, тақризнависӣ 50 соатро ба уҳда доштам.

Марҳилаи 5. Соли таҳсили 2019-2020

Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми сарборӣ 648 соатро ташкил дод, ки аз он 468 соаташ дарсҳои лексионӣ буданд. Дар нимсолаи аввал дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ аз фанни «Назариyaи муносибатҳои байналхалқӣ» барои курсҳои 4-уми гуруҳҳои тоҷикӣ ва русӣ (24 соат), “Геополитика” барои курсҳои 4-уми гуруҳи англисӣ (37 соат), “Фаъолияти иттилоотӣ-таҳлилий дар МБ” барои курсҳои 3-юми гуруҳи русӣ (45 соат) ва “Муносибатҳои байналхалқии муосир” барои курсҳои 4-уми гуруҳи англисӣ (53 соат), дарс гуфтам. Аксари дарсҳо бо истифодаи технологияи муосири тадрис (проектору компютерҳо) баргузор гардид.

Дар нимсолаи дуюм дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ аз фанни «Глобализатсия ва фрагментатсия» барои курси 3-юми гуруҳи англисӣ (62 соат), “Таърихи муносибатҳои байналхалқӣ” барои курсҳои 2-уми гуруҳи англисӣ (53 соат) ва аз фанни «Кишваршиносӣ» барои курсҳои 1-уми гуруҳҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ (гуруҳи тоҷикӣ 104 соат, русӣ 100 соат ва англисӣ 52 соат), дарс гуфтам.

Дар ихтисоси муносибатҳои байналхалқӣ роҳбарии корҳои курсиро дар ҳаҷми 84 соат ва таҷрибаомӯзӣ 58 соат, ба уҳда доштам.

Баҳши методӣ

Дар бахши методӣ тайи давраи ҳисоботӣ аз фанҳои тадрисӣ, силлабусҳои таълимӣ ва саволномаҳои тестӣ (ба миқдори 4000 савол) таҳия ва chop шуда, сари вақт ба маркази мониторинг ва сифати таълим ба донишҷӯён пешкаш гаштанд. Самти дигари фаъолияти илмӣ ин корҳои методӣ ва таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ ва барномаҳои таълимӣ мебошад. Дар ин самт воситаи таълимии «Моделҳои рушди иқтисодии кишварҳои Шарқ» -ро дар ҳаммуаллифи бо дигар муаллимони факултет тайёр намудем ва десябри соли 2017 аз chop баромад. Инчунин китоби дарсии «Муқаддимаи Минтақашиносии»-ро тайёр карда истодаем ва дар наздиктарин фурсат бояд нашр бигардад.

а) Chopи мақолаҳои илмӣ, фишурдаҳо, баромадҳо дар конференсия, мизи гирд ва мусоҳибаву губаромадҳои радио-телевизионӣ.

Бахши илмӣ

Фаъолияти илмӣ тули давраи ҳисоботӣ хеле сермахсул буд ва дар ин муддат якчанд мақолаҳои илмиву оммавию навиштем. Корҳои илмӣ дар солҳои таҳсили зикргардида чунин буд:

Соли таҳсили 2015-2016

Тайи давраи ҳисоботӣ 4 мақолаи оммавӣ навиштам, ки дутои онҳо дар китобчаи маҷмуаи мақолаҳо ба chop расонида шудааст. Онҳо дар мавзӯҳои “Болоравии нақши минтақаи Осиёи Марказӣ дар замони муосир” ва “Камарбанди иқтисодии Шохроҳи Абрешим” навишта шудаанд. Инчунин ду китоби дигар бо номи “Моделҳои муваффақи кишварҳои Осиё ва таҷрибаи он барои Тоҷикистон” ва “Муқаддимаи Минтақашиносии хориҷӣ” дар муаллифи бо ҳамкорон дар арафаи chop қарор доранд.

Инчунин дар як силсила конференсҳои илмӣ сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ ширкат варзида, суҳанронӣ кардам.

Соли таҳсили 2016-2017

Тайи давраи ҳисоботӣ 3 мақолаи оммавӣ навиштам. Мақолаи аввалро бо номи “Масоили Кашмир дар равобити Покистон ва Ҳиндустон” (дар

хаммуаллифӣ) дар рӯзномаи ба Қуллаҳои Дониш ба таъб расонида, ду мақолаи дигар «Лоихаи камарбанди Иқтисодии Шохроҳи Абрешим ва нафъи он ба кишварҳои ОМ» ва «Равандҳои ҳамгарои дар ҷаҳони араб»-ро дар маҷмуаи мақолаҳо ба ҷоп супурдам.

Соли таҳсили 2017-2018

Таъи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ ва 2 мақолаи оммавӣ навиштам, ки ҳамаи онҳо аз ҷоп баромаданд. Мақолаи илмӣ “Омили энергетикӣ дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ном дошта, дар маҷаллаи “Паёми донишгоҳ” таҳти рақами 2/9 соли 2017 аз ҷоп бармад. Мақолаҳои оммавӣ бошанд «Амсилаи рушди иқтисодии Кореяи Ҷанубӣ ва истифодаи он дар шароити Тоҷикистон» ва «Амсилаи рушди иқтисодии Ҳиндустон ва истифодаи он дар шароити Тоҷикистон» ном доранд.

Инчунин дар як силсила конфронсҳои илмии сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ ширкат варзида, суҳанронӣ кардам.

Соли таҳсили 2018-2019

Таъи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ бо номи “Дипломатияи энергетикӣ кишварҳо: ҷанбаҳои мафҳумӣ ва концептуалӣ” дар маҷаллаи Паёми Донишгоҳ таҳти рақами 8 соли 2018 ба таъб расонидам. Инчунин 2 мақолаи оммавиرو бо номҳои “Дурнамои ОМ дар ҳошияи зухурот ва ҷолишҳои навини байналхалқӣ” ва “Нақши Созмони Ҳамкории Исламӣ дар мубориза бар зидди хатарҳои ҷаҳонӣ” дар маҷмуаи мақолаҳо ҷоп кардам.

Соли таҳсили 2019-2020

Таъи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ ва 2 мақолаи оммавӣ навиштам, ки ҳамаи онҳо аз ҷоп баромаданд. Мақолаҳои илмӣ “Дипломатияи энергетикӣ дар қаринаи сиёсати минтақавии ҚТ” ном дошта, дар маҷаллаи “Паёми донишгоҳ” соли 2020 аз ҷоп баромад. Мақолаи оммавии аввал дар маҷмуаи мақолаҳои конфронси байналхалқии лоихаи КОМПАСС бо номи “Тоҷикистон ва дипломатияи фарҳангӣ дар Осиёи Марказӣ ва Авруосиё” (сентябри соли 2019)

бо номи “Омили энергетикӣ дар сиёсати хориҷии ҚТ” бо забони англисӣ, 19 декабри соли 2019 дар Донишгоҳи Кенти Британияи Кабир, аз чоп баромад. Мақолаи дуввум бошад бо номи “Вижагиҳои дипломатияи бисёрсамта дар мисоли кишварҳои Осиёи Марказӣ” дар маҷмуаи мақолаҳои конфронси кафедраи дипломатия ва сиёсати хориҷии ҚТ аз чоп баромад.

Инчунин дар як силсила конфронсҳои илмӣ сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ ширкат варзида, суҳанронӣ кардам. Ба вижа метавон конфронси байналхалқии лоиҳаи КОМПАСС ва конфронси илмӣ апрелиро қайд кард, ки дар онҳо баромад кардам.

Бахши корҳои тарбиявӣ ва ҷамъиятӣ

Корҳои тарбиявӣ дар кафедра мутобиқи нақшаи корҳои тарбиявии тасдиқшуда сураат гирифтанд. Корҳои тарбиявӣ дар шакли корҳои инфиродӣ ва гурӯҳӣ сураат мегирифт.

Дар ҷорабиниҳои фарҳангии факулта ва донишгоҳ дар қатори дигар устодони кафедра саҳм ва нақш доштам. Дар доираи корҳои тарбиявӣ дар кафедра бахшида ба санаҳои таърихӣ ва фарҳангӣ, ҷорабиниҳои гуногун мунтазам доир гардиданд.

Тули давраи ҳисоботӣ се маротиба ба хориҷи кишвар сафар намудам. Моҳи майи соли 2017 дар ҷаҳорҷубаи барномаи Эрасмус + ба шаҳри Яши Руминия барои иштирок дар тренинги омузишӣ сафар намудам. Ҳамин гуна тренинг дар ҷаҳорҷубаи барномаи зикргардида моҳи июни соли 2018 дар шаҳри Дрездени Олмон доир гардид, ки дар он ҷо ҳам иштироки фаъолона доштем. Моҳи апрели соли 2019 дар ҷаҳорҷубаи лоиҳаи КОМПАСС озими шаҳри Бухорои Ҷумҳурии Ўзбекистон шудем ва дар конфронси байналхалқӣ ширкат варзидем.

Инчунин дар давраи ҳисоботӣ якчанд маротиба дар радиову телевизионҳои кишвар мусоҳибаҳо додам, ки аз инҳо иборатанд:

Соли таҳсили 2015-2016

- 1) Сентябри соли 2015 – “Истиқлолияти давлатии ҚТ” – шабакаи Сафина

- 2) Сентябри соли 2015 – “Захоири табиӣи кишварҳои Шарқи Наздик чун манбаи низоъҳо” – барномаи дар ҷаҳони сиёсат, шабакаи Аввал
- 3) Октябри соли 2015 – “ ИДМ ва Тоҷикистон” – барномаи иттилоотӣ таҳлилии Тоҷикистон, шабакаи Аввал
- 4) 16 октябри соли 2015 – “Терроризм ва Ховари Миёна” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
- 5) 13 ноябри соли 2015 – “Парчами миллӣ” –барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
- 6) Ноябри соли 2015 – “ Вазъи муҳоҷирони Шарқи Наздик дар Аврупо” – барномаи Ҳамрадифи тамаддун, шабакаи Ҷаҳоннамо
- 7) 20 ноябри соли 2015 – “Амалҳои террористии Фаронса ва оқибатҳои он” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
- 8) 27 ноябри соли 2015 – “Сардшавии муносибатҳои Русия ва Туркия баъди тарқонидани ҳавопаймои ҳарбии Русия” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
- 9) Ноябри соли 2015 – “Муносибатҳои Тоҷикистон бо Озёрбойҷон” – барномаи Сиёсати муваффақ, шабакаи Аввал
- 10) 11 декабри соли 2015 – “Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
- 11) Декабри соли 2015 – “Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Иттиҳоди Аврупо” барномаи Тафсир, шабакаи Аввал
- 12) 7 феввали соли 2016 – “Ҳамкорӣҳои иқтисодиву иҷтимоии ҚТ бо СММ” – барномаи иттилоотӣ таҳлилии Тоҷикистон, шабакаи Аввал
- 13) 25 феввали соли 2016 – “Оташбас дар Сурия” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
- 14) Марти соли 2016 - “Масъалаи курдҳо дар Туркия” радиои Тоҷикистон
- 15) 30 марти соли 2016 – “Мавзӯи махсус дар бораи фаъолияти банди” – барномаи Маърифатафруз, радиои Фарҳанг

- 16) 13 апрели соли 2016 – “Сиёсати ҷавонон дар ҚТ” – барномаи Субҳ, шабакаи Аввал
- 17) 14 апрели соли 2016 – “Дастовардҳои 25 соли истиқлолият” – барномаи Субҳ, шабакаи Аввал
- 18) Августии соли 2016 – “Истифодаи самараноки захираҳои обӣ” шабакаи Ҷаҳоннамо

Соли таҳсили 2016-2017

- 1) 20 сентябри соли 2016 - “Аҳамияти Шохроҳи Бузурги Абрешим барои Тоҷикистон” барномаи Хабар, шабакаи Ҷаҳоннамо
- 2) 20 сентябри соли 2016 – “Ташаббуси ҚМЧ оиди Камарбанди иқтисодии Шохроҳи Абрешим ва нақши он барои рушди иқтисоди ҚТ” радиои Тоҷикистон
- 3) 10 ноябри соли 2016 – “Ҳамкориҳои дипломатии Тоҷикистон бо Фаронса” барномаи Ҷаҳони Иртибот, шабакаи Ҷаҳоннамо
- 4) 5 январи соли 2017 – “Музокирот оиди қазияи Сурия дар Остона” барномаи Набзи руз, Шабакаи Аввал
- 5) 8 январи соли 2017 – “Ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Эстония” барномаи Ҷаҳони Иртибот, шабакаи Ҷаҳоннамо
- 6) 8 январи соли 2017 – “Ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Британияи Кабир, бахшида ба 25-мин солгарди барқарорёбии равобити дипломатии ду кишвар” барномаи Сиёсати Муваффақ, Шабакаи Аввал
- 7) 3 феввали соли 2017 – “Ҳолат ва дурнамои вазъи геополитикии ОМ” барномаи Меҳвари Сиёсат, Шабакаи Аввал
- 8) 6 феввали соли 2017 – “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо давлати Қатар” барномаи Сиёсати Муваффақ, Шабакаи Аввал
- 9) 9 апрели соли 2017 – “Нақши ҷавонон дар пешрафти кишвар” барномаи Меҳвари Сиёсат, телевизиони Тоҷикистон

Соли таҳсили 2017-2018

- 1) 10 октябри соли 2017 – “Энергияи сабз ва истифодаи самараноки он” барномаи Мавқеъ, телевизиони Тоҷикистон
- 2) Апрели соли 2018 – “Терроризми байналхалқӣ ва сахми Тоҷикистон дар мубориза бо он”, телевизиони Тоҷикистон
- 3) Майи соли 2018 – “Тоҷикистон ва ИДМ”, телевизиони Тоҷикистон
- 4) Майи соли 2018 - “Эътирози фаластиниҳо бар зидди Исроил”, радиои Тоҷикистон

Соли таҳсили 2018 – 2019

- 1) Марти 2019 Амнияти иттилоотӣ – телевизиони Тоҷикистон
- 2) Марти соли 2019 – масъалаи терроризм ва хатари он, телевизиони Тоҷикистон
- 3) 16 апрели соли 2019 – “Интизориҳо аз сафари расмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Федератсияи Россия”, телевизиони Тоҷикистон.

Соли таҳсили 2019-2020

- 1) Ноябри соли 2019 – Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Конфедератсияи Швейтсария, телевизиони Тоҷикистон
- 2) Апрели соли 2020 – Энергия сабз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, телевизиони Тоҷикистон.

ФАСЛИ VIII.

ТАҲЛИЛИ МУНДАРИҶАИ КОРИ ИҶРОШУДА

Ассистент Шарипов С.С.

Ҷаҳони муосир бо дарназардошти пешрафти бесобиқаи худ бо дарназардошти техника ва технология ва фановариҳои гуногун, ки асоси онҳоро илму маориф ташкил медиҳанд, нисбат ба дигар давраҳои рушди инсоният мутафовит мебошад. Натиҷаи ин пешрафт бевосита ҷанбаи амалӣ доштани фаъолияти инсонҳо ба ҳисоб меравад, ки он нисбат ба дигар марҳилаҳои инкишофи таърихи башарият, ки хислати назариявӣ доштанд бартарӣ дорад. Ин бартарӣ дар истифодаи амалии назарияҳои мавҷуда ва ноил гардидан ба

натиҷаҳои назаррасии илмӣ ва маърифатӣ мебошад. Аз ин рӯ чихати самаранокии фаъолияти кормандони илму маориф ҳамқадам будан ба замони муосир ва истифода аз фановариҳои замони муосир дар раванди таҳсил яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад.

III. МУҲИМТАРИН НАТИҶАИ ИЛМӢ-ТАДҚИҚОТӢ

Вобаста ба иҷроиши нақшаи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ дар давраи солҳои 2017-2020 корҳои зиёде ба анҷом расонида шудааст. Таҳлили ҷанбаҳои муҳталифи нақшаи илмӣ-тадқиқотӣ дар раванди кори симпозиумҳо, конференсиҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ, мизҳои мунаввар, семинарҳо ва баромад дар конференсиҳои сатҳи донишгоҳӣ ва факултет ба таври дақиқ тақвият ёфтанд.

Мутобиқи нақшаи корҳои илмӣ – тадқиқотӣ дар мавзӯи «**Ҳусусиятҳои хоси инкишофи ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қазоқистон дар ибтидои асри XXI**» фаъолияти илмиро пеш бурда тибқи нақшаи тасдиқшуда давра ба давра таҳқиқи ҷанбаҳои алоҳидаи онро анҷом додам.

Марҳилаи аввал- 2017-2018. Таҳқиқи *“Тағйироти бунёдии муносибатҳои байналхалқӣ дар асри XXI ва таъсири он ба муносибатҳои Тоҷикистон ва Қазоқистон”*.

Дар низоми муносибатҳои байнидавлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон кишварҳои ба мо ҳамсоя ҷойгоҳи хосаро ишғол намуда, таҳкими мунтазами муносибатҳо бо онҳо барои Ҷумҳурии Тоҷикистон мақоми афзалиятнокро дорад. Аз ин рӯ, омӯзиши зарфиятҳо ва муайян кардани самтҳои афзалиятнок бо кишварҳои ҳамсоя таҳқиқоти амиқ ва ҳамҷонибаро тақозо менамояд.

Вобаста ба ин миёни кишварҳои Осиёи Марказӣ Ҷумҳурии Қазоқистон, ки аввалин шуда бо Ҷумҳурии Тоҷикистон муносибатҳои шарикӣ стратегиро ба роҳ мондааст ҷойгоҳи махсусро соҳиб аст. Дар ин бахши аҳқиқот корҳо дар самти омӯзиши тағйироти бунёдии ибтидои ҳазораи нав ва таъсири он ба

муносибатҳои кишварҳо баррасӣ гардидааст. Дар ин замина, бо дарназардошти ин таъсирҳо сатҳи муносибатҳои сиёсӣ-дипломатии миёни ду кишвар дар сатҳи дучониба ва бисёрҷониба таҳқиқ шуда рушди мунтазам ва мушкилоти он муайян гардид.

Зиёда аз ин бо дарназардошти рушди ин муносибатҳо ва ҳалли мушкилоти мавҷуда миёни онҳо пешниҳодҳои мушаххас ироа гардидаанд, ки бисёр муҳим мебошанд.

Марҳилаи дуввум- 2018-2019. Баррасии *“Рушди муносибатҳои тиҷоратӣ-иқтисодӣ миёни Тоҷикистон ва Қазоқистон”*

Дар шароити муносири муносибатҳои байналмилалӣ таваҷҷуҳи кишварҳо ба рушди муносибатҳои иқтисодӣ боло рафта, онро ба сифати самти афзалиятнок ва самарабахши муносибатҳои байнидавлатӣ медонанд. Бо ин ҳол миёни Тоҷикистон ва Қазоқистон низ амалӣ намудани ин муносибатҳо ва рушди пайвастаи он ба яке аз самтҳои муҳим табдил ёфтааст. Дар ин давраи таҳқиқот рушди муносибатҳои тиҷоратӣ-иқтисодии миёни ду кишвар баррасӣ гардида, самтҳои афзалиятҳои рушди онҳо муайян гардид. Муайян гардидааст, ки дар амалинамоӣ ва ба даст овардани муносибатҳои мутақобилан судманд, кадом соҳаҳо аввалиндараҷа ба ҳисоб мераванд ва монеаҳои маҳдудкунандаи рушди муносибатҳои иқтисодӣ кадомҳоянд.

Дар ин радиф, чиҳати самаранокӣ ва рушди мунтазами ҳамкориҳо ҳулоса ва пешниҳодҳои дақиқ иброз гардидаанд, ки актуалӣ ва самарабахш мебошанд.

Муайян гардидааст, ки нақши рӯзафзуни Қазоқистон ба унвони як кишвари дорои мавқеи транзитӣ ва мусоиди ҷуғрофӣ ба дастовардҳои назарраси иқтисодӣ ноил шудааст ва кишвари Тоҷикистон метавонад, бо назардошти имконоти мушобеҳ ва мутафовит бо ин кишвар ҳамкориҳои зичр ба роҳ монда дар баъзе аз соҳаҳо аз таҷрибаи Қазоқистон истифода намояд.

Марҳилаи сеюм - 2019-2020. Омӯзиши *“Сатҳи ҳамкориҳои фарҳангӣ-гуманитарии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қазоқистон дар ибтидои асри XXI”*.

Дар ибтидои ҳазораи нав масъалаи муҳими муносибатҳои байналхалқӣ раванди ҷаҳонишавӣ ба ҳисоб меравад. Дар ин давра масъалаи муҳимро рушди муносибатҳои фарҳангӣ-башардӯстӣ ташкил менамояд. Паёмади рушди муносибатҳои фарҳангӣ ба эҳёи фарҳанги гузашта ва ё боқи мондан дар раванди тезутунди раванди ҷаҳонишавӣ ба ҳисоб меравад. Зеро, дар марҳилаи нав, кам кишварҳое ба назар мерасанд, ки дар фишори ин таҳҷумҳои фарҳангӣ тоб биёранд. Зиёда аз ин, сатҳи иқтисодии аксари кишварҳо иҷоза намедиханд, ки дар раванди рушди иқтисодии муносибатҳои байналхалқӣ рақобат намоянд, аз ин рӯ эҳёи фарҳанги гузашта мароми онҳост.

Дар ин давраи таҳқиқот сатҳи муносибатҳои фарҳангӣ-гуманитарӣ ва рушди муносибатҳои илмӣи Тоҷикистон ва Қазқистон мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифта, хулосапешниҳодҳо дар самти рушди ин муносибатҳо анҷом дода шуд.

Дар маҷмӯъ, тамоми вазоифи дар назди таҳқиқот гузошташуда бо муваффақият анҷом дода шуда, натиҷаҳои он метавонад ба рушди муносибатҳои Тоҷикистон ва Қазоқистон мусоидат намояд.

Дар давраҳои таҳқиқот аз рӯи самтҳои мухталифи он таълифот дар шакли фишурда ва мақолаҳо омода гардида дар конфронс ва семинарҳо баромад гардидаас. Инчунин онҳо дар маҷалаҳои шомил ба рӯйхати Комиссияҳои олии аттестатсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия ҷоп гардидаанд.

а) Ҷопи мақолаҳои илмӣ, фишурдаҳо, баромадҳо дар конференсия, ва мизи гирд.

1. Sharipov S. S. New international Decade for action, “Water for sustainable development”, and the significance of the international initiatives of Tajikistan in the field of water. http://www.mts.tj/en/index.php?option=com_content&view=article&id=753%3Anew-international-decade-for-action-water-for-sustainable-development-and-the-significance-of-the-international-initiatives-of-tajikistan-in-the-field-of-water.

2. Шарипов С. Паёми Пешвои миллат ва таҳлили воқеияти ҷаҳони муосир. Декабрь 26, 2017. <http://khovar.tj/2017/12/payomi-peshvoi-millat-va-ta-lili-vo-eiyati-a-oni-muosir>.
3. Шарипов С.С. Индонезия Ҳамчун кишвари нави саноатӣ ва сатҳу раванди ҳамкориҳои Тоҷикистон бо он. “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои ОЧШ (маҷмӯи мақолаҳо). Душанбе, 2018, 144 саҳ.
4. Шарипов С.С, (Торгово-экономическое и культурное сотрудничество Таджикистана с Казахстаном в рамках международных организаций) Ҳамкориҳои тичоратӣ-иқтисодӣ ва фарҳангии Тоҷикистон ва Қазоқистон дар доираи созмонҳои байналхалқӣ. Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷалаи илмӣ), 2017. №3/6. Саҳ 120-125.
5. Шарипов С.С, Таджикско-казахские взаимоотношения в начале XXI века. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2017. №3/1. С. 26-29.
6. Шарипов С.С, Шарипов А.Н. (Стратегическое партнерство в системе межгосударственных отношений на примере Таджикистана и Казахстана) Шарикҳои стратегӣ дар низоми муносибатҳои байнидавлатӣ дар мисоли Тоҷикистон ва Қазоқистон. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2019. № 9. С.173-180.
7. Шарипов С.С, Шарипов А.Н. Дипломатияи фарҳангӣ ва башардӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон: вазъ ва дурнамо. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2019. № 10 Часть II. С. 28-32.
8. Шарипов С.С, Шарипов А.Н. Особенности развития торгово-экономических отношений между Таджикистаном и Казахстаном в начале XXI века. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2017. №3/3. С. 105-109.
9. Шарипов С.С. (Военно-политическое сотрудничество между Таджикистаном и Казахстаном в рамках международных и региональных организаций в

- области безопасности) Ҳамкориҳои ҳарбӣ-сиёсии Тоҷикистон ва Қазоқистон дар доираи созмонҳои байналхалқӣ ва минтақавӣ дар самти таъмини амният. Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. УДК: 327(575.3) (574) – 2018. – № 1. – 309 с.-стр 109-115.
10. Шарипов С.С. Аҳамияти кишварҳои Осиёи Марказӣ барои Ҷумҳурии Мардумии Чин. Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. 2020. №6. С.36-43.
 11. Шарипов С.С. Хусусиятҳои хоси ислоҳоти АМА ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити ҚТ. С.С. Шарипов, Шарипов А.Н.// Моделҳои муваффақи Шарқ. Душанбе, 2017, 156 с. С.141-147,
 12. Шарипов С.С. Хусусиятҳои хоси ислоҳоти АМА ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон. “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Араб” (маҷмӯи мақолаҳо). Душанбе,- 2017, 108 саҳ.
 13. Диплом- Донишкадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. №2162. Ихтисоси *Муносибатҳои байналхалқӣ*. 22.01.2019.
 14. Диплом- Донишкадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. № 0243. Ихтисоси *Курси низомӣ кредитӣ*. 20.03.2017.
 15. Диплом- Донишкадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. № 2958. Ихтисоси *Забонумӯзӣ*. 29.06.2019.
 16. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- International Symposium on “Turning Brain Drain into Brain Gain in Central Asia” in Dushanbe, Tajikistan. TNU nov.25-27.2019.
 17. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- Workshop “German as a foreign language, teaching methods” Technical University of Dresden. / Dresden 08.06.2018.
 18. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- Workshop “English: communicative approach training”. Technical University of Dresden. / Dresden 20.09.2018.

ХУЛОСА

Фаъолияти таълимӣ, илмӣ-методӣ ва тарбиявии Шарипов Сайҳомид Сафармадович дар давраи ҳисоботӣ 2017-2020 хуб ба роҳ монда шудааст. Дар бахши таълимӣ дар ин давра нақшахоро барзиёд иҷро намуда, дар бахши илмӣ ба ҷамъоварӣ намудани маводҳо доир ба фаслҳои гуногуни тадқиқотҳои илмӣ худ, наشري мақолаҳои гуногунсамта, омода намудани дастурҳои таълимӣ ва методӣ фаъолияти хоси ӯ ба шумор мерафт. Ҳамзамон, дар тули давраи ҳисоботи ду китоби дарсӣ, ду маҷмӯи мақолаҳо ва ду барномаи таълимӣ аз ҷоп бароварда, мавриди истифодаи донишҷӯён ва шавқмандон гардонидаст. Ҳамчун натиҷа, рисолаи илмӣ ба анҷом расида, ба ҷимоя иҷозат гирифта шудааст. Роҷеъ ба фаслҳои ҷудогонаи мавзӯи илмӣ як силсила мақолаҳои илмӣ, илмӣ-методӣ дар нашрияҳои гуногун аз ҷопбаромадааст.

**Фаъолияти ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни (ҶИД) ва маҳфилҳои илмӣ
инфиродинӣ устодони кафедраи минтақашиносии хориҷӣ барои соли
2016-2020**

Дар давраи ҳисоботии 2016-2020, нақши Ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни кафедраи минтақашиносии хориҷӣ зерин роҳбарии ассистенти кафедра Шарипов С.С. ёдрас намудан хело зарур аст. Аъзоёни маҳфил фаъолияти худро пеш аз ҳама ба қабули нақшаи кории ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни кафедра солҳои 2016-2020, тасдиқи нақшаи кории ҶИД барои солҳои 2016-2020, рӯйхати нави аъзоёни ҷамъияти илмӣ донишҷӯён барои солҳои 2016-2020, баррасии нақшаи кории маҳфили илмӣ назди кафедра минтақашиносии хориҷӣ барои солҳои 2016-2020, омодагии ҶИД ба ҷорабинҳои сатҳи факултет, донишгоҳ ва ҷумҳурий, тартиби дастаи олимӣ факултет барои соли 2016-2020 шурӯъ намуд.

Фаъолияти Ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар давраи ҳисоботӣ бо номи «Минтақашинос» фаъолияти назаррас дошт. Роҳбарии маҳфилро ассистенти кафедра Шарипов С.С ба ӯҳда дорад.

Бояд таъкид кард, аз ҷониби мудирӣ кафедра дотсент Розиков Ф.М ва роҳбари маҳфил асс. Шарипов С.С дар доираи маҳфили ва фаъолияти илмӣ донишҷӯён ҳамасола “Оинномаи маҳфил” муайян гардида, ҳама сола нақшаи-илмӣ ҷамъияти илмӣ донишҷӯён (ҶИД) доир ба фаъолияти маҳфил ва ҳамчунин нақшаи мавзӯҳои илмӣ дар давоми фаъолият вобаста масъалаҳои мубрами муносибатҳои байналхалқӣ муосир ва минтақашиносии хориҷӣ аз нав карда мешавад. Ҳама сола роҳбарияти маҳфил асс. кафедра Шарипов С.С дар рафти ҷаласаи аввали маҳфили ҶИД кушиш мекунад, шумораи аъзоёни маҳфилро аз ҳисоби донишҷӯёни ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ, магиструн, унвочҷӯёни пурра намояд. Ҳамасола ҷаласаи аввали Ҷамъияти илмӣ донишҷӯёни кафедра ва маҳфили “Минтақашинос” дар соли ҳониши нав бахшида ба «Рӯзи дипломатияи тоҷик» ва санаҳои муҳими марбут ба муносибатҳои байналхалқӣ ва санаҳои муҳими таърихӣ милли доир карда

мешавад. Ҳамчунин Аъзоёни маҳфил дар асоси нақшаи корӣ аз ҷониби кафедра ва муовини декан оид ба илм тасдиқшуда дар як сол 8 маротиба ҷамъ омада, маҷлисҳо шанбеи охири ҳар моҳ ва мавзӯҳои муҳими назариявӣ ва амалиявиро мавриди баррасӣ қарор медиҳанд. Масоили илмӣ пешниҳодгашта, ки фарогирандаи ҷанбаҳои гуногуни равобити байналмилал ва муносибатҳои байналхалқӣ муосир буда дар доираи мавзӯи тадқиқотҳои илмӣ кафедраи муносибатҳои байналхалқӣ мебошанд, аз он ҷумла: «Самтҳои минтақавии сиёсати хориҷии ҚТ», «Равандҳои минтақагарой дар муносибатҳои байналхалқӣ», «мушкилоти ҳамгироии кишварҳои Осиёи Марказӣ: равишҳо ва назарияҳо», «Масъалаи муҳоҷират дар муносибатҳои байналхалқӣ муосир, мушкилоти муҳоҷирати меҳнатии шаҳрвандони ҚТ, проблемаҳои асосӣ ва роҳҳои оқилонаи ҳалли онҳо», «Масъалаҳои обӣ энергетикӣ кишварҳои Осиёи Марказӣ дар муносибатҳои байналхалқӣ», «Ҷангҳои иттилоотӣ ва нақши онҳо дар низоми муносибатҳои байналхалқӣ; (Кибертероризм ва таъсири он ба амнияти миллий ва минтақавии кишварҳо)», «Бӯҳрони Афғонистон ва таъсири он ба амну-суботи кишварҳои минтақа» «Таъсири пандемия (COVID-19) ба низоми муносибатҳои байналхалқӣ ва дурнамои он» «Стратегияи кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ», «Таҳлили муқоисавии минтақаҳо» ва ғайраро дар бар мегирифт.

Ҷаъмияти илмӣ донишҷӯёни кафедраи муносибатҳои байналхалқӣ, пайваста бо омӯзгорони ҷавони кафедра фаъолона дар Ҳафтаи илм «Конфронси илмӣ апрелӣ», ки чун анана ҳама сола дар ҳафтаи сеюми моҳи апрел баргузор карда мешавад бо маърузаҳои вобаста ба нақшаи муайянгардида ва пешниҳоди мавзӯҳо аз тарафи устодони кафедра баррасӣ мегарданд.

Маълуман таҳти сарпарастии Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли дуюм аст, ки бо мақсади баланд бардоштани завқи китобхонӣ, тақвияти неруи зеҳнӣ, дарёфти чехраҳои нави суҳанвару суҳандон, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, инкишофи

қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси худогоҳию худшиносӣ, такмили захираи луғавӣ, тақвияти ҷаҳони маънавӣ миёни аҳолии кишвар, аз ҷумла тарбиягирандагон ва хонандагони муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва миёнаи умумӣ, донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ, баъд аз муассисаҳои таҳсилоти касбӣ (магистрҳо, аспирантҳо, докторантҳо), калонсолон ва намоёндагони касбу кори гуногун (омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таҳсилот, кормандони фарҳангу санъат ва дигар табақаҳои аҳолии кишвар) озмуни «**Фурӯғи субҳи донои**» доир гашта истодааст.

Хушбахтона соли 2019 аъзоёни фаъоли Ҷаъмияти илмӣ-донишҷӯёни кафедраи минтақашиносии хориҷӣ, донишҷӯёни бахши 2-юми ихтисоси минтақашиносии хориҷӣ Ҳабибуллозода Ш. ва Ҷалолова М. дар даври ҷумхуриявӣ озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ» аз рӯи номинаи 4-ум хондан ва аз ёд кардани осори адабиёти ҷаҳон иштирок намуда сазовори ҷои аввал гардид.

Ҳамчунин дар давраи ҳисоботи маҳфили инфиродии устодони кафедра профессор Олимов М. бо номи «Таҳлили мусоисавии минтақаҳо» фаъолият менамуд, ки айниҳол номи “Маркази таҳқиқотии-таҳлилии муқоисавӣ” гирифтааст. Маҳфили инфиродии дотсент Мамадазимов А. бо номи “Дипломатияи абрешӣ” фаъолият менамуд, ки айниҳол номи “Ҷаҳони тоҷикон”-ро гирифтааст. Мафҳилҳо ва марказҳои таҳқиқотии назди кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар сатҳи байналхалқӣ нуфуз дошта, бо назардошти нақшаҳои пешбинишуда дурнамои хуби омӯзиширо доро мебошанд.

Боиси тазаккур аст, ки маҳфилҳои мазкур фарогири натавонҳои донишҷӯёни фаъол, балки магистрон, унвонҷӯён, аспирантон ва устодони ҷавони факултет буда, бо донишгоҳҳои минақавӣ ва байналхалқӣ ниҳ робитаи илмӣ доранд.

ХУЛОСА

Кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар тӯли паҷсолаи ҳисоботӣ тавонист, ки масъалаҳои ба нақша гирифташудаи илмиро доир ба самти аввали тадқиқ - “Муносибатҳои байналхалқӣ ва масоили мубрами замони муосир”, ки фарогири як масъала **“Нақши Осиёи Марказӣ дар низоми муносибатҳои байналхалқӣ»** ва дар асоси ҷамъ, омӯзиш ва таҳлили адабиёти таърихӣ ва муосир, маводҳои матбуотӣ даврӣ, ҳуҷҷатҳои бойгонӣ ва адабиёти илмӣ-тадқиқотӣ ба анҷом расонида, тавонистанд, ки паҳлуҳои гуногуни мавзӯро дар осорҳои худ инъикос намуда нуктаҳои муҳими онро дар конфронсҳои ҷумҳуриявӣ байналхалқӣ иброз намоянд. Кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар солҳои ҳисоботӣ шумораи хеле зиёди чорабиниҳои илмӣ, аз он ҷумла конференсияҳо (умумидонишгоҳӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ), мизҳои мудаввар, семинарҳои илмӣ ва ғайраҳо ро бо фарогирии доираи васеи мавзӯоти мубрами ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналхалқӣ доир намудааст. Шарҳи мухтасари онҳо аз соли 2015 инҷониб чунин аст:

31 март соли 2015 мизи мудаввари илмию назариявии донишгоҳиро дар мавзӯи **«Масъалаи Кашмир дар равобити минтақавӣ»** баргузор гардид.

Дар кори конференсия муовини ректор оид ба илм Сафармамадов С.М., декани факултети муносибатҳои байналхалқӣ Самиев Х.Д., мушовири раёсати маълумот, ахборот ва банақшагирии таҳлили сиёсати хориҷии ВКХ Ҷумҳурии Тоҷикистон Зардиев Ш.К., Сардори раёсати таҳлил ва ояндабинии сиёсати хориҷии Маркази тадқиқоти стратегияи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, н.и.с., Абдулло Раҳнамо, мудири кафедраи минтақашиносии хориҷӣ факултети мазкур н.и.т., дотсент Шарипов А.Н., мудири кафедраи муносибатҳои байналхалқӣ профессор Нуриддинов Р.Ш., устоди кафедраи минтақашиносии хориҷӣ, н.и.с, дотсент Мамадазимов А., устоди кафедраи муносибатҳои байналхалқӣ, Салимов Ф.Н. ва дигарон бо маърузаҳои хеш баромад намуданд.

Дар мизи муаввар масъалаҳои зерин таҳлилу баррасӣ гардида шуданд:

- Масъалаи Кашмир дар низоми равобити минтақавӣ ва байналхалқӣ;
- Зухури масъалаи Кашмир;
- Мавқеи геополитикии Кашмир дар низоми манфиатҳои Ҳиндустон, Покистон ва Чин;
- Масъалаи ҳастаӣ дар равобити Ҳиндустон ва Покистон;
- Таъсири масъалаи Кашмир ба равобити минтақавӣ.

Санаи 16 майи соли 2015 бо ташаббуси кафедраи миетақашиносии хориҷӣ конфронси илмию назариявӣ донишгоҳиро дар мавзӯи **«Ҳолат ва дурнамои равобити Осиёи Марказӣ бо кишварҳои Аврупо»** баргузор гардид. Дар рафти кори конфронси мазкур аз тарафи баромадкунандагон он мавзӯҳои баррасӣ гардиданд, ки ба ин масъала қорҳои илмию – тадқиқотӣ то имрӯз анҷом додаанд. Дар ин чорабинии илмӣ мазкур устодони кафедра, факултет, аъзоёни Раёсат, Маркази тадқиқоти стратегӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар меҳмонон аз муассисаҳои гуногун, ҳамчунин донишҷӯён, аспирантону магистронӣ факултети муносибатҳои байналхалқӣ иштирок ва баромад намуданд. Аз ҷумла чунин масъалаҳои мавриди баррасии қарор гирифта шуд:

- Ҳузури НАТО дар Афғонистон ва таъсири он ба амният ва сиёсати хориҷии кишварҳои минтақа н.и.с., Абдуллоҳи Раҳнамо
- Иттиҳоди Аврупо ва равандҳои ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ-н.и.т. дотсент Шарипов А.Н.
- Даврабандии ташаккул ва рушди муносибатҳои дучонибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Иттиҳоди Аврупо-н.и.т. дотсент Мамадазимов А.
- Энергетический фактор в центрально-азиатской стратегии ЕС- н.и.с., дотсент Коваленко Г.
- Стратегияи Иттиҳоди Аврупо дар ОМ ва масоили суботи минтақа – м/к Салимов Ф.

- Асосҳои байналхалқӣ-ҳуқуқии ҳамкориҳои Ҷумурии Тоҷикистон бо Иттиҳоди Аврупо. н.и.х,- дотсент Идиев Файзали.

Санаи 16-уми март соли 2016 мизи мудаввари илмию назариявӣ дар мавзӯи **«Равандҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ»** баргузор гардида шуд.

Дар рафти кори мизи гирди мазкур аз тарафи баромадкунандагон он мавзӯҳои баррасӣ гардиданд, ки ба ин масъала корҳои илмию – тадқиқотӣ то имрӯз анҷом додаанд. Дар ин чорабинии илмӣ мазкур устодони кафедра, факултет, аъзоёни Раёсат, Маркази тадқиқоти стратегӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар меҳмонон аз муассисаҳои гуногун, ҳамчунин донишҷӯён, аспирантону магистронӣ факултети муносибатҳои байналхалқӣ иштирок ва баромад намуданд. Аз ҷумла чунин масъалаҳои мавриди баррасии қарор гирифта шуд:

- Заминаҳои таърихӣ ташаккули равандҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ;
- Ҳолати кунунии ҳамкориҳои кишварҳои Осиёи Марказӣ дар замони муосир бо назардошти вазъи геополитикии минтақа;
- Проблемаҳои асосии равандҳои ҳамгирӣ дар минтақа;
- Таъсири ҷаҳонишавӣ ба равандҳои ҳамгирӣ дар минтақа;
- Дурнамои равандҳои ҳамгироии кишварҳои Осиёи Марказӣ бо назардошти вазъи сиёсии Афғонистон.

Санаи 12-уми ноябри соли 2016 бо ташаббуси кафедраи минтақашиносии хориҷӣ конференсияи илмӣ-назариявӣ донишгоҳӣ таҳти унвони «Ҳолат ва дурнамҳои ҳамкориҳои ҚТ ва мамолики араб: афзалият, марҳила ва зарурияти ҳамкориҳо» баргузор гардид.

Дар конфронс масъалаҳои зерин таҳлилу баррасӣ гардида шуданд:

- Ҷаҳони Ислом дар раванди ҷустуҷӯи мавқеи геополитикии ҳеш.
- Баъзе хусусиятҳои сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба мамолики араб.
- Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои кишварҳои араб.

- События в Сирии-новый раунд «Большой игры».
- Саҳми донишмандони тоҷик дар ташаккули фарҳанги исломӣ
- Муносибатҳои фарҳангии ҚТ бо мамлаҳати араб.
- Мавқеи мамлаҳати араб дар сиёсати хориҷии ҚТ.

Санаи 15-уми март соли 2017 кафедраи минтақашиносии хориҷӣ мизи мудаввар дар мавзӯи **«Кишварҳои Осиёи Марказӣ ва ҚМЧ: ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳо»** баргузор намуд. Дар мизи мудаввар мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима ва барраси қарор мегиранд:

- Баъзе хусусиятҳои хоси ҳамкориҳои кишварҳои Осиёи Марказӣ бо ҚМЧ;
- Зарурати ҳамоиши ду ташаббуси муосир.
- Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҚМЧ.
- Моҳияти лоиҳаи Си Чин Пин-“камарбанди иқтисодии роҳи Абрешим”
- Дурнамои ҳамкориҳои ҚТ ва ҚМЧ дар доираи СХШ.

Кафедраи минтақашиносии хориҷӣ санаи 15-уми апрели соли 2017 конфронси илмӣ-назариявӣ ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи **«Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Россия дар шароити нави геополитикӣ»** баргузор намуд, ки дар он масъалаҳои зерин мавриди муҳокима қарор гирифт:

- Бозтоби мавқеи нави геополитикии Осиёи Марказӣ дар матбуоти хориҷӣ
- Современное терроризм в контексте глобализации: стратегия “управляемого хауса”
- Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми манфиатҳои геополитикии Россия.
- Вопросы подключения РТ российскому проекту Евразийский союз и концепции ЭППП.
- Различные геополитические концепции центр азиатского регион.
- Дурнамои Осиёи Марказӣ дар ҳошияи зухурот ва ҷолишҳои навини байналхалқӣ.
- Федератсияи Россия ва масоили таъмини суботи минтақавӣ дар Осиёи Марказӣ.

Кафедраи минтақашиносии хориҷӣ санаи 26-уми октябри соли 2017 конференцияи умумидонишгоҳии илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи «**Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои кишварҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ: марҳила, авлавият ва зарурияти ҳамкориҳо**» баргузор намуд, ки дар он масъалаҳои зерин мавриди муҳокима қарор гирифт:

- Самтҳо ва пешомадҳои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ.
- Омили исломӣ дар раванди бозсозии сиёсӣ ва иқтисодии кишварҳои мусулмонии Осиёи Ҷанубу Шарқӣ.
- Рушди инноватсионии Сингапур ва Малайзия ва тадбиқи баъзе зарфиятҳо он дар шароити Тоҷикистон.
- Региональная интеграция как механизм включения Юго-Восточной Азии в глобального экономику и геополитику.

Бо ташаббуси кафедраи минтақашиносии хориҷӣ 22 майи соли 2017 конфронси илмию назариявии донишгоҳиро дар мавзӯи «**Нақши КАСА-1000 дар таҳкими равобити минтақаҳои Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ**» баргузор гардид. Дар конфронс мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима ва барраси қарор мегиранд:

- Аҳамияти стратегии лоиҳаи КАСА-1000 дар замони муосир;
- Кишварҳои калидии лоиҳаи КАСА-1000;
- Сармоягузори асосии лоиҳа ва роҳҳои тадбиқи он;
- Нақши лоиҳа дар тавсеаи ҳамкориҳои кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ.
- Баъзе мушкилот ва монеаҳо дар амалишавии лоиҳаи КАСА-1000.
- CASA-1000 как соединяющее звено китайского и американского проектов нового Шелкового Пути.
- Нақши CASA-1000 дар таҳкими равобити Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ

Санаи 16 декабри соли 2017 мизи гирд дар мавзӯи мавзӯи «**Бӯҳрони Шарқи Наздик: хусусиятҳо, омилҳо ва дурнамо**» дар назди кафедраи минтақашиносии

хориҷӣ баргузор гардид. Дар мизи гирд мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима ва баррасӣ қарор мегиранд:

- Бӯҳрони Шарқи Наздик: хусусиятҳо, омилҳо ва дурнамо».
- Минтақаи Шарқи Наздик ва сатҳҳои проблемаҳои он дар замони муосир.
- Дар бораи баъзе тағйироти геосиёсӣ дар вазъияти Ховари Миёна ва таъсири он ба Тоҷикистон.

Санаи 7-уми апрели соли 2018 мизи гирди ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ таҳти унвони **«Авлавият ва пешомадҳои тавсеаи ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкориҳои исломӣ»** баргузор менамояд.

Дар мизи гирд масъалаҳои зерин мавриди баррасӣ қарор дода мешаванд:

- Марҳилаҳои ташаккулёбии ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони ҳамкориҳои исломӣ;
- Самтҳо ва соҳаҳои асосии ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони ҳамкориҳои исломӣ дар замони муосир;
- Зарурат ва пешомадҳои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони ҳамкориҳои исломӣ.
- Самтҳо ва пешомадҳои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Созмони ҳамкориҳои исломӣ.
- Ҳамкориҳои Қ.Тоҷикистон ва А.Саудӣ дар доираи Созмони ҳамкориҳои исломӣ.
- Баъзе масоили ҳамкориҳо байни Тоҷикистон ва СҲИ дар соҳаи таҳсилоти динӣ.

Санаи 17 декабри соли 2019 конфронси умумидонишгоҳии илмию амалиро дар мавзӯи **«Марҳилаи нави раванди ҳамгироии минтақаи Осиёи Марказӣ: зарфиятҳо, заруриятҳо ва пешомадҳо»** дар назди кафедраи минатқашиносии хориҷӣ баргузор гардид. *Дар конфронс мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима ва баррасӣ қарор мегиранд:*

- Ҷойгоҳи фазояндаи Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ;

- Зарфиятҳои раванди нави ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ;
- Омилҳои дохилӣ ва берунаи рушди раванди ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ

Санаи 20 майи соли 2019 конфронси илмию назариявӣ ҷумҳуриявиро дар мавзӯи «Нелсон Мандело» баргузор гардид, **ки мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима қарор гирифтанд** иштироки Шуморо дар конфронси мазкур муҳим мешуморем. Дар конфронс мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима ва баррасӣ қарор гирифт:

1. Ҳаёт ва фаъолияти Нелсон Мандело;
2. Нелсон Мандело ва ҳаракати миллӣ-озодихоҳӣ дар Африқои Шимолӣ;
3. Қойдаҳои ҳайти Нелсон Мандело ҳамчун собиқ президенти ҶАҶ

Санаи 17 марти соли 2020 конфронси илмӣ-амалии донишгоҳиро дар мавзӯи «**Таҳлили омили фазояндаи чинӣ дар Осиёи Марказӣ дар асри XXI: зарфиятҳо ва пайомадҳо**» баргузор гардид. Дар конфронс мавзӯҳои зерин мавриди муҳокима ва баррасӣ қарор мегиранд:

- Аҳамияти стратегии Осиёи Марказӣ барои Чин дар асри XXI;
- Созмони ҳамкории Шанхай ҳамчун татбиқкунандаи ҳадафҳои Чин дар Осиёи Марказӣ;
- Дурнамои ҳузури чинӣ дар Осиёи Марказӣ ва рақобатҳои нави геополитикӣ дар минтақа.

Фаъолият ва иштироки устодони кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар доираи лоиҳаҳои хориҷӣ

1. Устодони кафедраи минтақашиносии хориҷӣ бо дастгирии садорати факултети муносибатҳои байналхалқӣ дар давраи фаъолияти омӯзгории худ дар доираи лоиҳаи TACES-и барномаи Эрасмум+ фаъолият намуданданд, ки барои омода сохтани магистрони сатҳи байналхалқӣ кумак расонанд. Дар доираи фаъолияти ин лоиҳа устоди кафедраи минтақашиносии хориҷӣ Шарипов С.С. ба шаҳрҳои Дрездени - Олмон, Олмоутси - Чехия ва Тартуи – Эстония аз як то се моҳ сафарбар карда шуд;

2. Дар доираи Лоиҳаи "GCRF Comprehensive Capacity-building in Eastern Neighbourhood and Central Asia: research integration, impact governance and sustainable communities (COMPASS) - (Комплексное наращивание потенциала в странах Ближнего Востока и Центральной Азии: интеграция исследований, управление воздействием и устойчивые сообщества)» устодони кафедра Пайвандов Х.Б. пайваста фаъолият дорад. Роҳбари лоиҳаи мазкур н.и.ф., устоди кафедраи Дипломатияи ва сиёсати хориҷии ҚТ, Мунира Шаҳидӣ ба уҳда дорад. Дар лоиҳаи мазкур, ки аз ҷониби Ҳукумати Британия Кабир маблағгузорӣ мегардад, ДМТ, Донишгоҳи давлатии Боку, Донишгоҳи иқтисоди ҷаҳонӣ ва дипломатияи ш.Тошкент, Донишгоҳи давлатии Беларусия, Донишгоҳҳои Кент ва Кембриҷи Британияи Кабир шомиланд. Устодони кафедра пайваста бо баромад ва гузоришҳои хеш дар ҷорабиниҳои сатҳи байналхалқӣ, ки дар доираи ин Лоиҳа гузаронида мешавад ҳам дар ҷумҳури ва ҳам берун аз кишвар баромад менамоянд.;

3. Устодони кафедраи минтақашиносии хориҷӣ Мамадазимов А. ва Розиков Ф. имрӯзҳо дар доираи лоиҳаи «Маркази ҷаҳони тоҷикон», ки аз тарафи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Фонди СОРЕС дастгирӣ ва маблағгузорӣ шудааст, фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ низ бурда истодаанд. Бояд қайд кард, ки дар доираи фаъолияти Маркази мазкур сафарҳои

илмӣ-таҳқиқотӣ амалӣ гашта, барои мисол сафари чамъоварии китобҳои нодири ниёғони бурунмарзӣ аз санаи 5-уми январ то 26-уми январи соли 2020 сафари хидматӣ ба шаҳри Деҳлӣ ва Калкутаи Ҳиндустон амалӣ гашт. Мавриди зикр аст, ки анҷоми сафар ба натиҷаи ифтитоҳи “Китобхонаи дастхатҳои ниёғони бурунмарзӣ” дар назди кафедраи минтақашиносии хориҷӣ гардид.

4. Дар чаҳорчӯбаи барномаи Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналхалқии Норвегия, тадқиқоти фарортар аз бурчи Оҷ бо лоиҳаи илмӣ «Шаклгирии симои геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ» дар шаҳрҳои Осло ва Алмато иштирок намудам. Дар таърихи 1-4 декабри соли 2015 дар конфронси сатҳи байналмилалӣ дар ш.Алмато-и Қазоқистон дар мавзӯи “Эҳёи роҳи Абрешим ва Бозии Нави Бузурги” баромад намудам. 14-20 июни соли 2016 марҳилаи чамъбастии лоиҳаи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналхалқии шоҳигарии Норвегия (NUPI), дар мавзӯи “Crystallization of “regional entity” of Central Asia” баромад намудем.

Иштироки устодони кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар курси тақмили ихтисос

1. Дар доира Барномаи Эрасмум+ Шарипов С.С. ассистенти кафедраи минтақашиносии хориҷӣ моҳи июн барои гузаштани курсҳои тақмили ихтисос ба ш.Дрездени Олмон сафарбар карда шуда буд;

2. Шарипов С.С. Курси пурраи таҳсил дар Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ аз рӯи ихтисоси «Муносибатҳои байналхалқӣ ва дипломатия». 17.12.2018-22.01.2019;

3. Пайвандов Х.Б. Курси пурраи таҳсил дар Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ аз рӯи ихтисоси «Муносибатҳои байналхалқӣ ва дипломатия». се сол пай дар ҳам таҳсил намуд: 1).18.04.2016 то 21.05.2016.(№4636); 2).17.12.2018 то 22.01.2019.(№2160); 3). 27.05.2019 то 29.06.2019 (№2957).

Мукофотҳо, ифтихорномаҳо, сипосномаҳо:

1. Розиков Ф.М. Ифтихорномаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба муносибати чашни Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон. 2018;
2. Розиков Ф.М Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- International Symposium on “Turning Brain Drain into Brain Gain in Central Asia” in Dushanbe, Tajikistan. TNU nov.25-27.2019.
3. Пайвандов Х.Б. Сертификати сатҳи байналхалқӣ дар трейнингӣ “Захираҳои инсонӣ ва рушд” дар Институти NILERD (Institute of Labour Economics Research and Development), Ҳиндустон, соли 2015.
4. Яҳёева М. Ифтихорномаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба муносибати чашни Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон. 2018;
5. Диплом- Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. №2162. Ихтисоси *Муносибатҳои байналхалқӣ*. 22.01.2019.
6. Диплом- Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. № 0243. Ихтисоси *Курси низоми кредитӣ*. 20.03.2017.
7. Диплом- Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. № 2958. Ихтисоси *Забономӯзӣ*. 29.06.2019.
8. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- International Symposium on “Turning Brain Drain into Brain Gain in Central Asia” in Dushanbe, Tajikistan. TNU nov.25-27.2019.
9. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- Workshop “German as a foreign language, teaching methods” Technical University of Dresden. / Dresden 08.06.2018.
10. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- Workshop “English: communicative approach training”. Technical University of Dresden. / Dresden 20.09.2018.

РӮЙХАТИ КОРӢОИ АНӢОМДОДАШУДА

ОЛИМОВ М.

Дар бахши фаъолияти илмӣ асарҳои зерин ба нашр расидаанд:

- **Монография коллективӣ:** Brain Drain vs Brain Circulation (Central Asia) (Фирори мағзҳо хилофи гардиши ақлҳо), макони нашр дар ш. Нью Йорки ИМА (Нашрияти “НОВА сайенс паблишерс”), декабри 2020, дар ҳаҷми 344 саҳифа. - Published by NOVA Science Publishers Inc. New York, 2020, ISBN: 978-1-53618-755-7, 344 pp. (Сармуҳаррир бо ҳамкории Юрген Гро́те ва Бехруз Гарлегӣ)

- **Мақолаи илмӣ** *“Проблемаҳои мубодилаи фирори марзҳо ба гардиши ақлҳо дар кишварҳои Осиёи Марказӣ”* дар маҷаллаи “Паёми” Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба забони русӣ // - “Проблемы преобразования “утечки мозгов” в циркуляцию умов в странах Центральной Азии” – в “Вестнике Таджикского национального университета”, 2020, №1, Душанбе, ISSN 2074-1847, стр. 54-63, 309 стр. – www.vestnik-tnu.com

- **Мақолаи илмӣ дар шакли гузориши муфассал:** *“Фирори мағзҳо ва табдили он ба гардиши ақлҳо дар Осиёи Марказӣ”* аз натиҷаи кори Симпозиуми Байналмилалӣ илмӣ дар ДМТ бо ҳамкории Муассисаи илмӣ Гуфтугӯи Тамаддунҳо (кишвари Олмон) 25-27 ноябри с.2019, бо гузориши муфассал ва пешниҳоду тавсияҳо (дар ҳаммуаллифӣ бо д-р Юрген Гунтер ва д-р Бехруз Гарлегӣ) дар 64 саҳ.-// *“Turning braindrain into brain circulation in Central Asia” -2020-Report of proceedings list of participants and policy recommendations-International Symposium organised by Tajik National University and Dialogue of Civilizations Research Institute, Dushanbe 25-27 November 2019, DOC, Berlin, 2020. 64 pp.pdf*

-**Мақолаи илмӣ** *“Трансформатсияи ҳувият дар муҳоҷират: мансубияти этникӣ ва динӣ (дар мисоли муҳоҷирати меҳнатии тоҷикон дар Русия* (дар ҳаммуаллифӣ бо С.К.Олимова) дар маҷаллаи “Паёми ДД Томск, ФР” ба забони русӣ // Трансформация идентичности в миграции: этничность и религия (на

примере таджикской трудовой миграции в России), - // «Вестник Томского государственного университета. История. Научный журнал», №59, Томск, 2019, с. 158-166, 220 стр.

-Мақолаи илмӣ дастаҷамона дар асоси тадқиқоти лоиҳавии байналмилалӣ ба забони англисӣ: - *Методологияи тадқиқот дар давраи гузариши дар байни ҷавонони Кавказ ва Осиёи Марказӣ (Озарбойҷон, Гурҷистон ва Тоҷикистон) (дар захираи интернетӣ)- 98 саҳ. // Methodology of the TEW-CCA Youth Transition Survey in Tajikistan.* - In: M. Gebel, I. Badurashvili, S. Olimova and R. Sattarov (eds.) Methodological report on TEW-CCA Youth Transition Surveys in Azerbaijan, Georgia and Tajikistan, TEW-CCA Working Paper No. 3. Bamberg: University of Bamberg / Germany, 2019, pp. 83-98. 98 pp. <https://www.doi.org/10.13140/RG.2.2.35995.11049>; <http://www.tew-cca.de/academic-publications/working-papers/> (интернет -ресурс)

-Мақолаи илмӣ “Таҳлили тафсирии давраи гузариши ҷавонон дар Тоҷикистон, 70 саҳ. // ”*Descriptive analyses of youth transitions in Tajikistan.* TEW-CCA Working Paper No. 4.3. Bamberg: TEW-CCA Project, University of Bamberg., -70 pp., <http://www.tew-cca.de/academic-publications/working-papers/>

-Мақолаи илмӣ “Таҳлили сифатии давраи гузариши ҷавонон дар Тоҷикистон”, 51 саҳ. // *Qualitative analysis of TEW-CCA semi-structured interviews on youth NEET in Tajikistan.-* TEW-CCA Working Paper No. 6.4. Bamberg: TEW-CCA Project, University of Bamberg. 2019, - 51 pp., <http://www.tew-cca.de/academic-publications/working-papers/>

3. Созмондеҳ ва масъули конференсияи байналмилалӣ: *Симпозиуми байналмилалӣ илмӣ таҳти унвони “Фирори мағзҳо ва табдили он ба гардиши ақлҳо дар Осиёи Марказӣ”* бо ширкати бештар аз 50 нафар олимону коршиносон аз 12 кишварҳои хориҷа (Олмон, Фаронса, Белгия, Португалия, Финландия, Полша, Эрон, Чин, Федератсияи Русия, Қазоқистон, Қирғизистон, Ўзбекистон) дар ДМТ дар ҳамкорӣ бо Муассисаи тадқиқотии “Гуфтугӯи

Тамаддунҳо” ва дастгирии молии Бунёди Фолксвагени Ҷумҳурии Федеративии Олмон 25-27 ноябри с. 2019 доир гардид.

4. Иштирок дар конференсияҳои илмӣ дар хориҷ ва дохили кишвар:

- on line конференсияҳои давраи Ковид -19 дар давоми с. ҷорӣ 2020:

- **Силсила конференсияҳои on line-** и Институти Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ ФР (ИМЭМО РАН) дар бораи масъалаҳои мубрами Русия бо Иттиҳоди Аврупо, ИМА, кишварҳои Шарқи Наздик, Осиёи Ҷанубӣ, Чин ва ғ. – июл-август с. 2020.

- **Силсила конференсияҳои on line-и** Муассисаи тадқиқотии “Гуфтугӯи Тамаддунҳо” (DOC RI) (Олмон) бахшида ба 75 солагии Созмони Милалӣ Муттаҳид. – сентябри с.2020.

- **Баранда дар конференсияи on line-и** яқҷояи ДМТ бо бахши тоҷикистони Донишгоҳи Давлатии Маскав дар мавзӯи масъалаҳои мубрами Тоҷикистон ва ФР 25 сентябри с. 2020.

- **Конференсияи on line-и** Анҷумани байналмилалӣ омӯзиши арзишҳои ҷаҳонӣ /World Values Survey Association\ (WVSA) бахшида ба натиҷагирӣ аз анҷоми мавҷи 7-ӯми тадқиқот. – сентябри 2020.

- **Конференсияи on line-и** Академияи САҶА (OSCE/ ОБСЕ) дар Бишкек яқҷоя бо Анҷумани байналмилалӣ омӯзиши арзишҳои ҷаҳонӣ (WVSA) дар бораи арзишҳо умумибашарӣ дар Осиёи Марказӣ. – 16-17 октябри 2020.

-**ш. Москва (25-30 январ с. 2020),** Семинари илмӣ ва мизи мудаввар дар Институти шарқшиносии АИ ФР: Маркази ҳиндшиносӣ ва Шуъбаи Осиёи Марказӣ ва Кавказ. Муҳокимаи масъалаҳои рушди кишварҳои муосири пасошуравӣ ва робитаҳои онҳо бо давлатҳои ҳамҷувори минтақа .

- **ш. Москва, 16 октябри 2019,** Конференсияи байналмилалӣ илмию амалии “” Осиёи Марказӣ ва Россия: пешорӯи ҳамкориҳои ҳасана”, бо ташаббуси Институти СНГ бр дастгирии Бунёди Горчаков, дар Донишгоҳи нақлиёти

Русия // г. Москва, 16 октябрия, Международной научно-практической конференции «Центральная Азия и Россия: перспективы взаимовыгодного сотрудничества», организатор Институт СНГ при поддержке Фонда Горчакова, в Российском университете транспорта (МИИТ). Тема доклада: «Таджикистан между ЕАЭС и проектом «Пояса и Пути»: выбор ориентиров».

5. Роҳбарӣ ба рисолаҳои докталабони илмӣ:

1. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Шарипов Шавкат – номзади илми таърих, дотсенти Донишгоҳи Давлатии ш. Хучанд дар мавзӯи “Саҳми академик Бобочон Ғафуров дар рушди илми шарқшиносӣ”.
2. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Лукмон Бойматов - номзади илми таърих, коромӯзи мустақил, дар мавзӯи “Таърихи сиёсӣ ва иҷтимоии Осиёи Миёна дар қарнҳои XIII-XIV ”.
3. Роҳбари илмӣ аспиранти Кафедраи таърихи умумии Факултаи таърих Бахтовар Нуралӣ дар мавзӯи “Равобитҳои Тоҷикистону Туркменистон”- рисола октябри с.2019 дар Шӯрои диссертатсионии ДМТ ҳимоя гардид ва дипломи тасдиқи номзади илми таърих аз ҷониби КОА ФР аз феввали с. 2020 содир гардида аст.
4. Мушовири илмӣ докторанти Институти шарқшиносии назди Донишгоҳи Оксфорди Шоҳигарии Британияи Кабир - Ирна Ҳофман (Irna Hofman) дар мавзӯи “Ҷомеашиносии рушди деҳот ва муносибатҳои байналхалқии кишоварзӣ дар Тоҷикистон ”
5. Роҳбари илмӣ унвонҷӯи барномаи PhD Шаҳбоз Раҷабов, факултаи Муносибатҳои байналхалқии ДМТ дар мавзӯи “Омилҳои байналмилалӣ ҷалби сармоягузорӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон”

2. Дар бахши фаъолияти илмӣ асарҳои зерин ба нашр расидаанд:

- **Рисолаи илмӣ “Ҷавонони Осиёи Марказӣ.Тоҷикистон.”** - //(ба забони русӣ: «Молодежь Центральной Азии. Таджикистан». Под науч. руководством проф. Клауса Хурельмана и Пэра Тешендорфа (Германия, Берлин). При

поддержке Фонда имени Фридриха Эберта, Алматы 2017, - 396 стр. ISBN 978-601-80610-6-6 (дар ҳаммуаллифӣ бо Ш.К.Соҳибов);

- **Мақолаи илмӣ:** Давлати дунявӣ хилофи исломи сиёсӣ: аз назари Тоҷикистон / *Säkularer Staat und Islamismus in Tadschikistan/* Светское государство против политического исламизма с точки зрения Таджикистана - ZENTRALASIEN-ANALYSEN NR. 130, 26.10.2018/17 pp. <http://www.laenderanalysen.de/zentralasien/pdf/ZentralasienAnalysen130.pdf>, (на немецком яз.)- в соавторстве с С.К.Олимовой.

- **Мақолаи илмӣ:** Муқобилият ба ифротгароии мазҳабӣ: таҷрибаи Тоҷикистон/ How to counteract religious extremism: experience in Tajikistan. - // in 16th Rhodes Annual Volume 2018 “Making multilateralism work: Dialogue for peace, security, and development. Editors: A.Malashenko, V.Popov, P.Schulze, DOC Rhodes Forum 2018, Dialogue of Civilization Research Institute, Berlin, pp. 227 – 240, 279 pp.

- **Мақолаи илмӣ:** Омилҳои концептуалии муқобилият бар зидди ифротгароии мазҳабӣ: муассисаҳои динӣ ва сомонаҳои иҷтимоӣ дар мутобиқгардии муҳоҷирон / Контекстуальные факторы противодействия религиозному радикализму: религиозных институтов и социальных сетей в адаптации мигрантов, \- в сб.: «Евразийский перекресток». Сборник материалов научно-практических мероприятий, Выпуск девятый, Оренбург – Бишкек, 2018, с. 132-136: Оренбург, ООО ИПК «Университет», 2018. – 378 с.: [40] цв. ил. ISBN 978-5-4417-0745-9

- **Мақолаи илмӣ:** - Тамоюлҳои геополитикии ҷавонони Тоҷикистон: ҷудоигузинӣ vs ҳамгирӣ Геополитические ориентации молодежи Таджикистана: изоляция vs интеграция, - // в журнале “Россия и новые государства Евразии”, № 2 (XXXIX), 2018, НИИ Мировой экономики и международных отношений имени Е.М.Примакова РАН (ИММО РАН),

Москва, - с. 64-79. ISSN 2073-4786 - 216 стр. (в соавторстве С.К.Олимовой)
DOI:10.20542/2073-4786-2018-2-64-79

-Мақолаи илмӣ: - “Экстремизми зӯровар ва муҳоҷират: таъсирпазирӣ ба ифротгароии тоҷикони муҳоҷир дар Русия ”Violent Extremism and Migration: Susceptibilities to Radicalization of Tajik Migrants in Russia, - in Proceedings of International Conference on Migration and Displacement (ICMD 17) November 14-16, 2017, Editors Prof. Dr. Khalid Manzoor Butt, Dr. Ahmad Raza Khan, Published by Department of Political Science Centre of Excellence China Studies GC University, Lahore, 2018, pp.221-231, 334 pp. ISBN: 978-969-9071-08-9

-Мақолаи илмӣ: “Шабакҳои муҳоҷирӣ ва ислом: ҳаёти динии муҳоҷирони меҳнатии тоҷик дар Русия” дар маҷмӯаи мақолаҳои “Кризиси муҳоҷират: ҳамкории байналмилалӣ ва стратегияи миллӣ”(ба забони русӣ). // Миграционные сети и ислам: религиозная жизнь таджикских трудовых мигрантов в России, - в сб.: Миграционный кризис: международное сотрудничество и национальные стратегии. Сб.научных статей/ под. ред. В.С.Малахова и М.Е.Симона. – М.: Издательский дом “Дело”. РАНХиГС, 2017, с.197 – 201, - 232 с. ISBN 978-5-7749-1323-7/ (дар ҳаммуаллифӣ);

-Мақолаи илмӣ: Вазъи динӣ дар Тоҷикистон: таҳдидҳои навин.(Религиозная ситуация в Таджикистане: новые вызовы) // в сб.: “Евразийский Перекресток. Сборник материалов научно - практических мероприятий”. Выпуск седьмой. Оренбург – Худжанд – Актобе, 2017, Оренбург: ООО ИПК “Университет”, 2017, с. 27 – 32., 528 с.: 38 цв.ил., ISBN 978-5-4417-0709-1

- Мақолаи илмӣ “Диндорӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон: раванди тағирот ” (ба забони русӣ: “Религиозность населения Республики Таджикистан: динамика изменений, - // в сборнике: Душанбинский альманах. Взаимодействие религиозных и культурных традиций. Выпуск 2-й –

Душанбинская и Таджикистанская епархия Русской Православной Церкви. – М.: ИПО«У Никитских ворот», 2017. с. 27 -35, – 580 с. ISBN 978-5-00095-4027; **-Мақолаи илмӣ** “Низоҳо дар сарҳадоти водии Фарғона: сабабҳои нав ва иштирокдорони навин”, дар маҷаллаи илмӣ “Русия ва давлатҳои навини Авруосиё”-и Пажӯҳишгоҳи Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ Федератсияи Русия //(ба забони русӣ:“Конфликты на границах в Ферганской долине: новые причины, новые участники”, - // в журнале “Россия и новые государства Евразии”, № I (XXXIV), 2017, НИИ Мировой экономики и международных отношений имени Е.М.Примакова РАН (ИММО РАН), Москва, - с. 21-55. ISSN 2073-4786, - 129 стр. (дар ҳаммуаллифӣ).

- **Фишурдаи мақолаи илмӣ** “Марказҳои тадқиқоти таҳлилӣ (Think Thanks) дар омӯзиши ифротгароӣ ва экстремизм дар фазои кишварҳои СҶШ: ҳамгароӣ ва ҳамкорӣ” дар маҷмӯаи маводҳои Ҷамоиши Байналмилалӣ СҶШ, ки онро Палатаи Ҷамъиятии Федератсияи Русия ва Институти кишварҳои Муштарак ул-манофеъ (СНГ) дар Сочи доир намуд // ба забони русӣ: “Think Thanks в изучении радикализации и экстремизма на пространстве ШОС: взаимодействие и сотрудничество, - \\\ Актуальные проблемы расширения Шанхайской Организации Сотрудничества. Материалы Международной конференции (форума): «На втором треке. Роль гражданского общества и общественной дипломатии в дальнейшем развитии и расширении Шанхайской организации сотрудничества», Общественная Палата Российской Федерации, Институт стран СНГ, Сочи, 2016, (Отпечатано в типографии «ИП Шуруева М.А.), стр.25-27. 351 с.

3. Иштирок дар конференсияҳои илмӣ дар хориҷ ва дохили кишвар:

- **ш. Дехлӣ, Ҳиндустон, 3-4.12.2018**, Конференсияи байналмилалӣ “Ҳиндустон ва Осиёи Марказӣ” ///IC-International Research Division, India International Centre and Institute of Indo Persian Studies, New Delhi International Conference on India

and Central Asia (New Delhi, December 3-4, 2018), the theme: How to counteract religious extremism? Tajikistan: A case study

- **ш. Томск, РФ, 11-13.2018**, Конференсияи илмӣ байналмилалӣ “Ҳамоиши дуҷони антропологии Томск”// г. Томск, РФ, 11-13 октябры 2018 г. Международная научная конференция «Второй Томский антропологический форум», организатор Национальный исследовательский Томский государственный университет. Тема доклада: «Мечеть в движении: мигрантская суннитско-ханафитская община между халифатом и национализмом».

- **чазираи Родос, Юнон, 5 – 6 октябри с. 2018**. Ҳамоиши 16 – ӯми солони Родос бо ташаббуси Пажӯҳишгоҳи тадқиқоти Гуфтугӯи тамаддунҳо (Олмон), мавзӯи суҳанронӣ “Муқобилият ба ифротгарии мазҳабӣ: таҷрибаи Тоҷикистон”/ the 16th Annual Rhodes Forum, organised by the DOC Research Institute, which will take place on 5-6 October 2018 on the Greek island of Rhodes, entitled ‘Making multilateralism work: Enhancing dialogue on peace, security, and development’. Status speaker at PANEL 1 The Middle Eastern Paradigm of Conflict: Only One Solution is Impossible October 5, 2018, with theme How to counteract religious extremism? Experience of Tajikistan.

- **ш. Урумчӣ, ҚМЧ, 30.06. – 04.07.2018**. Сафари омӯзишӣ ба минтақаи шимолу шарқии Синҷону Уйғури ва Урумчӣ, мавзеъҳои аҳолинишини дунганҳо ва уйғурҳо.

- **Иссиқ-кӯл (15-16 июни с. 2018)**, Бунёди Конрад Аденауэри ҚФ Олмон, Конференсияи байналмилалӣ “Осиёи Марказӣ дар арафаи “Бозии бузург”-и навин”. Унвони маърӯза “Давлати дунявӣ дар муқобили исломи сиёсӣ дар Тоҷикистон”. / - Оз.Иссыккуль, пансионат «Окун»(15-16 июня 2018 г.), Фонд Конрад Аденауэр (ФРГ), Международная конференция «Центральная Азия в преддверии новой «Большой игры»?». Вызовы для политики безопасности, энергетической политики и геополитики./ Internationale Tagung “Zentralasien Vor Einem Neuen “Great Game” ?” Herausforderungen Fur Die Sicherheits -,

Energie Und Geopolitik 14.-16. Juni 2018, Issyk-Kul, Kirgistan. Доклад «Светское государство против политического исламизма с точки зрения Таджикистана».

- **ш. Сиан (музофоти Шэнси, ЧМЧ, 09-12.05. 2018).** Ҳамоиши 3-юми Рушд ва Ҳамкорӣ байни ЧМЧ бо кишварҳои роҳи абрешим. // - г. Сиань (провинция Шэньси, КНР, (09-13 мая 2018 г.), Третий Форум Развития и Сотрудничества между КНР и странами вдоль Шелкового пути. Тема выступления: «Влияние ВШК на страны – транзиторы ЦА: опыт РТ». Маршрут: Душанбе-Урумчи – Пекин-Алматы-Душанбе. Сессия была прервана из-за внезапной смерти китайского эксперта Инь Вейгуо – бывшего военного атташе Посольства КНР в Туркменистане и Беларуси, исследователь Китайского фонда международных исследований, Ассоциация исследований Евразийских систем.

- **ш. Сочи, ФР. 17-18 апреля с.2018.** Ҳамоиши 2-юми Ҳамгироии АвруОсиё // г. Сочи. Второй Сочинский Форум Евразийской интеграции «Перспективы развития и укрепления Шанхайской организации сотрудничества» 17–18 апреля 2018 г. Тема доклада: «Миграция и развитие в Евразии (Россия, Таджикистан и Кыргызстан)».

- **ш. Оренбург, ФР, (28.02.2018).** Машварати коршиносии байналмилалӣ “Таҷрибаи мусбии муқобилият алайҳи ифротгароии динӣ: назари коршиносон” //-- г. Оренбург (28.02.18.), Международная экспертная площадка «Позитивные практики противодействия религиозному радикализму: взгляд экспертов. Организаторами встречи выступили АНО «Содружество народов Евразии», Региональное Духовное управление мусульман Оренбургской области и НИИ истории и этнографии Южного Урала ОГУ при поддержке Правительства Оренбургской области. Тема выступления: «Контекстуальные факторы противодействия религиозному радикализму: роль религиозных институтов и социальных сетей в адаптации мигрантов».

- **ш. Астана, Қазоқистон, 22-23.02.2018.** Конференсияи байналмилалӣ “25-солагии равобитҳи ИА –Осиёи Марказӣ: аз гузаша ба оянда” // - г. Астана,

Казахстан г. Астана. International Conference "25 years of EU-Central Asia relations: from the past to the future" Venue: Hilton Astana Hotel, Astana, Kazakhstan, 22-23 February 2018. ЕС в Казахстане. Тема доклада: «Вызовы безопасности в ЦА и ЕС и человеческое измерение: две стороны одной медали».

- **ш. Тарту, Эстония, 15-20.02.** роҳбарии 3 нафар магистрантони ДМТ, ф-ти МО ба Донишгоҳи Тарту. г.Тарту, Эстония, 15-20 февраля 2018 г. сопровождение 3-х магистрантов ф-та МО ТНУ в Тартуский Университет.

5. Роҳбарӣ ба рисолаҳои докталабони илмӣ:

1. Мушовири илмий рисолаи доктории Шарипов Шавкат – номзади илми таърих, дотсенти Донишгоҳи Давлатии ш. Хучанд дар мавзӯи “Саҳми академик Бобочон Гафуров дар рушди илми шарқшиносӣ”.
2. Мушовири илмий рисолаи доктории Лукмон Бойматов - номзади илми таърих, коромӯзи мустақил, дар мавзӯи “Таърихи сиёсӣ ва иҷтимоии Осиёи Миёна дар қарнҳои XIII-XIV ”.
3. Роҳбари илмий аспиранти Кафедраи таърихи умумии Факултаи таърихи ДМТ Бахтовар Нуралӣ дар мавзӯи “Равобитҳои Тоҷикистону Туркманистон”.

2. Дар баҳши фаъолияти илмӣ асарҳои зерин ба нашр расидаанд:

-**Рисолаи илмӣ** “Қавонони Осиёи Марказӣ.Тоҷикистон: дар заминаи назарсанҷии сотсиологӣ”, муаррифии китоб 13 ноябри с.2017 дар ш.Алмаато баргузор гардид. //(ба забони русӣ: «Молодежь Центральной Азии. Таджикистан: на основе социологического опроса». Под науч. руководством проф. Клауса Хурельмана и Пэра Тешендорфа (Германия, Берлин). При поддержке Фонда имени Фридриха Эберта, Алматы 2017, - 396 стр. ISBN 978-601-80610-6-6 (дар ҳаммуаллифӣ);

-**Китоби мусоҳибаҳо:** Хотира аз оташи ҷанги Афғонистон: мусоҳиба бо ҷанговарони интернационалисти ҷанги Афғонистони солҳои 1979 – 1989, Китоби 3-юм. Тоҷикистон, ш. Остона, 2016 \ Память из пламени Афганистана:

Интервью с воинами –интернационалистами Афганской войны 1979 – 1989 годов. Книга 3. Таджикистан. – Астана: 2016 г. 260 с. ISBN 978-601-80641-1-1. (Роҳбари лоиҳа дар Тоҷикистон).

-Мақолаи илмӣ: - “Экстремизми зӯровар ва муҳоҷират:таъсирпазирӣ ба ифротгароии тоҷикони муҳоҷир дар Русия ”Violent Extremism and Migration: Susceptibilities to Radicalization of Tajik Migrants in Russia, - in Proceedings of International Conference on Migration and Displacement (ICMD 17) November 14-16, 2017, Editors Prof. Dr. Khalid Manzoor Butt, Dr. Ahmad Raza Khan, Published by Department of Political Science Centre of Excellence China Studies GC University, Lahore, 2018, pp.221-231, 334 pp. ISBN: 978-969-9071-08-9

-Мақолаи илмӣ: “Шабакаҳои муҳоҷирӣ ва ислом: ҳаёти динии муҳоҷирони меҳнатии тоҷик дар Русия” дар маҷмӯаи мақолаҳои “Кризиси муҳоҷират: ҳамкории байналмилалӣ ва стратегияи миллӣ”(ба забони русӣ). // Миграционные сети и ислам: религиозная жизнь таджикских трудовых мигрантов в России, - в сб.: Миграционный кризис: международное сотрудничество и национальные стратегии. Сб.научных статей/ под. ред. В.С.Малахова и М.Е.Симона. – М.: Издательский дом “Дело”. РАНХиГС, 2017, с.197 – 201, - 232 с. ISBN 978-5-7749-1323-7/ (дар ҳаммуаллифӣ);

-Мақолаи илмӣ: Вазъи динӣ дар Тоҷикистон: таҳдидҳои навин.(Религиозная ситуация в Таджикистане: новые вызовы) // в сб.: “Евразийский Перекресток. Сборник материалов научно - практических мероприятий”. Выпуск седьмой. Оренбург – Худжанд – Актобе, 2017, Оренбург: ООО ИПК “Университет”, 2017, с. 27 – 32., 528 с.: 38 цв.ил., ISBN 978-5-4417-0709-1

-Мақолаи илмӣ “Диндорӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон: раванди тағирот ” (ба забони русӣ: “Религиозность населения Республики Таджикистан: динамика изменений, - // в сборнике: Душанбинский альманах. Взаимодействие религиозных и культурных традиций. Выпуск 2-й –

Душанбинская и Таджикистанская епархия Русской Православной Церкви. – М.: ИПО «У Никитских ворот», 2017, с. 27 -35, – 580 с. ISBN 978-5-00095-402-7;

-Мақолаи илмӣ “Низоҳо дар сарҳадоти водии Фарғона: сабабҳои нав ва иштирокдорони навин”, дар маҷаллаи илмӣ “Русия ва давлатҳои навини Авруосиё”-и Пажӯҳишгоҳи Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ба номи Е.М.Примакови АИ Федератсияи Русия //(ба забони русӣ:“Конфликты на границах в Ферганской долине: новые причины, новые участники”, - // в журнале “Россия и новые государства Евразии”, № I (XXXIV), 2017, НИИ Мировой экономики и международных отношений имени Е.М.Примакова РАН (ИММО РАН), Москва, - с. 21-55. ISSN 2073-4786, - 129 стр. (дар ҳаммуаллифӣ).

- Фишурдаи мақолаи илмӣ “Марказҳои тадқиқоти таҳлилӣ (Think Thanks) дар омӯзиши ифротгароӣ ва экстремизм дар фазои кишварҳои СҶШ: ҳамгароӣ ва ҳамкорӣ” дар маҷмӯаи маводҳои Ҷамоиши Байналмилалӣ СҶШ, ки онро Палатаи Ҷамъиятии Федератсияи Русия ва Институти кишварҳои Муштарак ул-манофеъ (СНГ) дар Сочи доир намуд // ба забони русӣ: “Think Thanks в изучении радикализации и экстремизма на пространстве ШОС: взаимодействие и сотрудничество, - \\\ Актуальные проблемы расширения Шанхайской Организации Сотрудничества. Материалы Международной конференции (форума): «На втором треке. Роль гражданского общества и общественной дипломатии в дальнейшем развитии и расширении Шанхайской организации сотрудничества», Общественная Палата Российской Федерации, Институт стран СНГ, Сочи, 2016, (Отпечатано в типографии «ИП Шуруева М.А.), стр.25-27. 351 с.

- Фишурдаи мақолаи илмӣ “Масҷиди Навгилем дар қавми тасрифҳои зиндагӣ: исломи деҳотӣ дар шаҳр” дар Конфронси байналмилалӣ илмӣ “Антропология дар ҷустуҷӯи забони нави тафсир (Ҷамоиши нахустини

антропологӣ дар Донишгоҳи Томск)”, // ба забони русӣ: “Мечеть Навгилем в поисках парадигмы существования: сельский ислам в городе”, - Международная научная конференция “Антропология в поисках нового языка описания (Первый Томский антропологический форум)”, 15-17 сентября 2016 г., Изд.-во Томского университета, Томск, 2016, с.18 – 19, 172 стр. ISBN 978-5-7511-2440-3

3. Иштирок дар конференсияҳои илмӣ дар хориҷ ва дохили кишвар:

- **ш. Берлин, Олмон, 12-13 декабри 2017. Конференсияи байналмилалӣ Институти тадқиқотии Гуфтугӯи тамаддунҳо “Мухочират дар Аврупо ва АвруОсиё”**// г. Берлин (13 декабр) - Исследовательский институт «Диалог Цивилизаций», конференция «Миграция в Европе и Евразии», в Берлине 12-13 декабря 2017г.\ Dialogue of Civilizations (DOC) Research Institute. Conference “Migration in Europe and Eurasia”, Venue: Berlin, Franzosischer Str., 23, the 5-th floor. Поездка ч-з Москвы (Внуково), 12.12.17 г. Доклад – “Role of religion and religious institutions in the adaptation of the Tajik migrants in Russia”/ «Роль религии и религиозных институтов в адаптации таджикских мигрантов в России”.

- **ш. Лоҳур. Конференсияи Байналмилалӣ “Мухочират ва хичрат”** (14-15 ноябри с.2017) // Lahore (Pakistan) (14 – 15 November 2017)- International Conference on Migration and Displacement Department of Political Science/Centre of Excellence China Studies GC (Government College) University Lahore. Поездка через Дубай. 12 – 21.11.2017. Доклады: Violent extremism and migration: susceptibilities to radicalization of Tajik migrants in Russia \ “Экстремизм и миграция: восприимчивость к радикализации таджикских мигрантов в России”;

- **Конференсияи илмӣ-амалӣ** ба муносибати Раёсати даврии ҚТ дар ИДМ - “Созмонҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ: мушкилот ва дурнамо”, дар Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупо, Маркази

мутолоти Афғонистон ва Минтақа. 31 октябри с.2017. Маъруза: “Назари кишри ҷавонони Тоҷикистон ба лоихаҳои ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ”;

- **Иштирок дар «Мизи гирди»** Байналмилалӣ маҳфили “Чорроҳи АвруОсиё”-и назди Донишгоҳи ш. Оренбург дар мавзӯи “Равандҳои муосир рушди муҳоҷират дар фазои АвруОсиё” доир намуд (ширкати тавассути скайп), Мавзӯи суханронӣ: “Зӯровариҳои тундгаро ва муҳоҷират”. - // Международного круглого стола клуба «Евразийский перекресток» по теме «Современные тенденции развития миграционных процессов на евразийском пространстве», Оренбургский государственный университет (г. Оренбург, 27 октября 2017 г.). Тема доклада: “Насильственный экстремизм и миграция”.

-**Хониши 2-юми Байналмилалӣ таҳти мавзӯи “Насрония ва Ислам”**, ки бо ташаббуси Эпархияи Тоҷикистони православии русӣ яқоя бо Кумитаи оид ба дин ва танзими маросимҳо назди Ҳукумати ҚТ баргузор гардид. Мавзӯи гузориш “Диндорӣ аҳолии ҚТ: ҷараёни тағирот” дар Маркази исмоилия 7-9 июни с.ҷ.; \\\\ ба забони русӣ: II Международные Иоанновские чтения на тему: «Христианство и Ислам», г. Душанбе, 7-9 июня 2017 г., тема доклада «Религиозность населения РТ: динамика изменений»;

- **Сафари омӯзишӣ ба Урумчӣ моҳи июли с.2017.** барои дидани шаҳрҳои Қашқар ва Тошқӯрғони музофоти Синҷон ва Уйғури ҚМЧ

- **Конференсияи байналмилалӣ илмӣ “Чораҳои пешгирии сиёсии тундгарии (ифротгарии) динӣ дар Осиёи Марказӣ**, дар Институти ҳоваршиносии АИ Русия 4-5 апрели с.ҷ. дар ш. Москва; // ба забони русӣ: Международная научная конференция «Меры по политическому предупреждению религиозной радикализации в Центральной Азии» 4-5 апреля 2017 г., Институт востоковедения РАН, г.Москва;

- **Мизи мудаввар дар мавзӯи “Кишварҳои Осиёи Марказӣ ва ҚМЧ: ҳолат ва дурнамои ҳамкорииҳо”**, 15 март 2017, Факултаи Муносибатҳои байналмилалӣ ДМТ;

- **Мизи коршиносони Байналмилалии** “Вазъи динӣ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Русия: мулоҳиза ва таҳлил” бо ташаббуси Донишгоҳи давлатии Оренбург 28 феввали с.ҷ. доир гардидааст; // ба забони русӣ: ”Международная экспертная площадка «Религиозная ситуация в странах Центральной Азии и России: оценка и анализ». г. Оренбург, 28 февраля 2017 г. в конференц-зале Оренбургской областной научной библиотеки им. Н. К. Крупской;

-**Ҳамоиши байналмилалии** “Ҳонишҳои Примаковӣ ва Конференсияи Байналмилалии марказҳои илмӣ-тадқиқотӣ “Бӯҳрони ҷаҳонӣ: ҷавоби ҷомеаи коршиносӣ”, ки бо ташаббуси Институти Иқтисоди ҷаҳонӣ ва муносибатҳои байналмилалии ба номи Е.М.Примакови АИ Русия 28-30 ноябри с.2016 доир гардид; // ба забони русӣ: ”Международный форум «Примаковские чтения» и Международная конференция научно-исследовательских центров «Кризис миропорядка: ответы экспертного сообщества», 28-30 ноября 2016 г., г. Москва, ИМЭМО РАН им Е.М.Примакова;

- **Конференсияи Байналмилалии илмӣ** “Антропология дар ҷустуҷӯи забони нави тафсир (Ҳамоиши нахустини антропологӣ дар Донишгоҳи Томск); // ба забони русӣ: ”Международная научная конференция “Антропология в поисках нового языка описания (Первый Томский антропологический форум)”, г. Томск, 15-17 сентября 2016 г.

5. Роҳбарӣ ба рисолаҳои докталабони илмӣ:

1. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Шарипов Шавкат – номзади илми таърих, дотсенти Донишгоҳи Давлатии ш. Хучанд дар мавзӯи “Саҳми академик Бобочон Ғафуров дар рушди илми шарқшиносӣ”.

2. Мушовири илмӣ рисолаи доктории Лукмон Бойматов - номзади илми таърих, коромӯзи мустақил, дар мавзӯи “Таърихи сиёсӣ ва иҷтимоии Осиёи Миёна дар қарнҳои XIII-XIV ”.

3. Роҳбари илмӣ аспиранти Кафедраи таърихи умумии Факултаи таърихи ДМТ Бахтовар Нуралӣ дар мавзӯи “Равобитҳои Тоҷикистону Туркменистон”.

Дар давоми муддати ҳисоботии солҳои 2017 – 2020, ҳамчунин фаъолиятҳои зерини дигар анҷом ёфтаанд:

- Узви Шӯроҳои диссертатсионии ДМТ дар бахши таърих бо ихтисоси “таърихи умумӣ” ва “методологияи тадқиқоти таърих ва таърихнигорӣ”;
- Узви Шӯрои диссертатсионии Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи Аҳмали Дониши АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Муқарризи қоршиносии рисолаҳои докторӣ ва номзодии унвонҷӯёни ба Комиссияи Олии аттестатсионии Назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои баррасӣ ворид гардида - ба се нафар;
- Муқарризи (оппоненти) рисолаҳои докторӣ ва номзадӣ дар Шӯроҳои диссертатсионӣ – ба 5 нафар;
- Омода намудани тақриз ба рисолаҳои дипломии донишҷӯёни хатмкунандаи бакалаврӣ ва магистрантон - ба 40 нафар;
- Роҳбарӣ барои навиштани рисолаҳои дипломии хатмкунандагони бакалаврӣ ва магистрантон - ба 45 нафар.

ШАРИПОВ А. Н.

а) Яке аз самтҳои асосии фаъолияти илмӣ дар ин сол баррасӣ ва омӯзиши маводҳои марбут ба мавзӯи илмӣ – тадқиқотӣ ба шумор меравад. Ҳамзамон мутобиқи нақша тасдиқи мавзӯи рисолаи докториро таҳти унвони «Таърихи ташаккули ҳамкориҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии халқҳои тоҷику қазоқ дар асрҳои XVI-XX» дар кафедра ва Шӯрои олимони факултет аз 22 майи соли 2015 тасдиқ намудам.

б) Тайи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ бо номҳои “Моделҳои рушди иқтисодии Малайзия ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон” (дар ҳаммуаллифӣ) дар Паёми ДМТ 2016, №3/3(202), ISSN2074-1847, Саҳ. 74-78 ба таърифи расонида, ду мақолаи дигар «Ҳамкориҳои иҷтимоӣ-фарҳангии Тоҷикистону Қазоқистон дар солҳои 1991-1994» ва «Таърихи ҳамкорӣ ва

маскуншавии тоҷикон дар Қазоқистон» дар маҷаллаи Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба чоп супурдам.

в) Самти дигари фаъолияти илмӣ ин корҳои методӣ ва таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ барномаҳои таълимӣ мебошад. Дар ин самт китоби дарсии «Таърихи муносибатҳои байналхалқӣ (давраи қадим ва асрҳои миёна)» ва воситаи таълими «Фарҳанги мухтасари истилоҳоти дипломатӣ» -ро таълиф намудам.

г) Яке аз самтҳои дигари фаъолияти илмӣ роҳбарии корҳои курсӣ ва дипломӣ маҳсуб мегардад. Дар ин ҷода роҳбарии 25 кори курсӣ ва 8 рисолаи дипломиро ба уҳда доштам. Ҳамчунин ба 2 рисолаи дипломӣ аз донишҷӯёни ихтисоси сиёсатшиносӣ, ду рисолаи дипломӣ ва як рисолаи магистрӣ аз хатмкунандагони ихтисоси таърихи умумӣ тақризи илмӣ навиштам.

ғ) Инчунин дар конфронсҳои бахшида ба Ҳолат ва дурнамои ҳамкории ҚТ бо кишварҳои араб – 18 декабри соли 2015 бо маърузаи «Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҷаҳони араб», мизи мудаввари донишгоҳи «Равандҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ» аз 16 марти соли 2016 бо маърузаи «Омилҳои ҳамгирӣ ва зиддиҳамгирӣ дар минтақа», конфронси байналхалқӣ “Эҳёи шоҳроҳи Абрешим ва иштироки кишварҳои минтақа” 21-22 сентябри соли 2016 бо маърузаи «Ҳамкории фарҳангӣ аз рӯи асли «дашт-водӣ» дар фазои Роҳи бузурги абрешим» ва конфронси анъанавии ҳафтаи илм бо маърузаи «Равобити халқҳои тоҷику қазоқ дар аҳди Қуқанд», ки дар доираи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ доир шуда буд, баромад намудам.

д) Дар баробари ин роҳбарии 3 аспирант ва 1 унвонҷӯро ба зима дорам. Мавзӯи рисолаи номзадии аспирант Пайвандов Х. «Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ОҚШ дар даври истиқлолият (дар мисоли Сингапур, Малайзия ва Индонезия)», Шарипов С. “Таҳаввули ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қазоқистон дар оғози асри XXI”, Маҳмараҷаби Насрулло “Ташаккули сиёсати хориҷии Тоҷикистон ва

Қазақистон: аз мавқеъгирӣ ба Россия то бисёрсамтӣ” ва унвонҷӯ Файзов Н. “Ҳамкорихоии илмӣ – фарҳангии ҚТ бо кишварҳои минтақа” тасдиқ гардиданд.

е) Дар ҷаҳорҷӯбаи барномаи Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналхалқии Норвегия Тадқиқоти фарортар аз бурчи Оҷ бо лоиҳаи илмӣ «Шаклгирии симои геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ» дар шаҳрҳои Осло ва Қазақистон иштирок намудам. Дар таърихи 1-4 декабри соли 2015 дар конфронси сатҳи байналмилалӣ дар ш.Алмато-и Қазақистон дар мавзӯи “Эҳёи роҳи Абрешим ва Бозии Нави Бузургӣ” баромад намудам. 14-20 июни соли 2016 марҳилаи ҷамъбастии лоиҳаи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналхалқии шоҳигарии Норвегия (NUPI), дар мавзӯи “Crystallization of “regional entity” of Central Asia” баромад намудем.

ё) Маҳфили инфиродии «Осиёи Марказӣ дар низомии нави муносибатҳои байналхалқӣ» -ро роҳбарӣ менамоям, ки 20 донишҷӯи фаъоли ихтисоси минтақашиносии хориҷиро фаро мегирад.

Маъруза дар мизи мудаввари донишгоҳӣ «Равандҳои ҳамгирӣ дар Осиёи Марказӣ» - Омилҳои ҳамгирӣ ва зиддиҳамгирӣ дар ОМ 12 марти соли 2016

Маъруза дар конфронси апрелӣ – Ҳамкориҳои халқҳои тоҷику қазоқ дар Хониғарии Қуқанд

Маъруза дар конфронси байналхалқӣ «Эҳёи Шоҳроҳи абрешим ва нақши кишварҳои минтақа дар он» 20-21 сентябри соли 2016

Соли 2017

а) Яке аз самтҳои асосии фаъолияти илмӣ дар ин сол баррасӣ ва омӯзиши маводҳои марбут ба мавзӯи илмӣ – тадқиқотӣ ба шумор меравад. Ҳамзамон мутобиқи нақша марҳилаи аввали нақшаи илмиро таҳти унвони Ҳамкорихоии ҳарбӣ-сиёсӣ ва тичоратӣ-иқтисодӣ байни халқҳои тоҷику қазоқ дар асрҳои XVI-XIX мавриди баррасӣ қарор қарор додам.

б) Тайи давраи ҳисоботӣ 4 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои КОА тақризшаванда бо номҳои

1) “Таърихи ҳамкорӣ ва маскуншавии тоҷикон дар Қазоқистон, //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ, Душанбе, Сино, № 3-1. 2017. С. 44-49.”

2) Масъалаи об дар сайёра ва ҷойгоҳи он дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон, //Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Тоҷикистон. Душанбе, Дониш Граф. № 3-1. 2017. С. 73-78,

3) Особенности развития экономических и торговых отношений между Таджикистаном и Казахстаном в начале XXI века. Вестник Таджикского национального университета. Серия гуманитарных наук, Душанбе, Сино № 3/3 2017. С. 105-109. дар ҳаммуалифӣ.

4) Новые угрозы безопасности постсоветских государств ЦА в условиях формирования полицентричного мира. //Новые государства ЦА в условиях формирования полицентричного мира. Материалы международной научной конференции РТСУ и ЦСИ при Президенте РТ от 16 марта 2017 года, Душанбе 2017, 265 с, С.-224-231.

ба таъбъ расонида, як фишурдаи мақолаи дигар бо номи “Таърихи ҳамкорӣ ва маскуншавии тоҷикон дар Қазоқистон” дар маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ бахшида ба «20 –солагии Рӯзи ваҳдати миллӣ ва соли ҷавонон», Ҳафтаи илм, 654 с. С-342-343 таълиф намудам.

Як мақола бо номи «Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҷаҳони араб» дар маҷмуаи Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои араб С. 4-14, (Душанбе, 2017, 108 с, 6,5 ҷ.ҷ) ҷоп намудам.

Зиёда аз он чор мақолаи дигар дар рӯзномаи Ба қуллаҳои дониш бо тартиби зерин нашр намудам:

1) Махсусияти Паёми Пешво.//Ба қуллаҳои дониш, №2 (1408) Панҷшанбе 9 феввали соли 2017. С-9.

- 2) Мушкилоти ҷавонон ва роҳҳои ҳалли он дар ҷомеа.//Ба қуллаҳои дониш, №3 (1409) Панҷшанбе 23 феввали соли 2017. С-7.
- 3) Моҳият, зарурат ва дурнамои сиёсати «дарҳои қушод» -и Тоҷикистон.//Ба қуллаҳои дониш, №4 (1410) Душанбе 13 марти соли 2017. С-14.
- 4) Авлавияти минтақавӣ дар сиёсати хориҷии Тоҷикистон.//Ба қуллаҳои дониш, №8 (1414) Сешанбе 2 майи соли 2017. С-11.
- в) Самти дигари фаъолияти илмӣ ин қорҳои методӣ ва таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ барномаҳои таълимӣ мебошад. Дар ин самт китоби дарсии «Масъалаҳои мурами Шарқи муосир» (176 сах, 11 ҷ.ҷ., Душанбе 2016) -ро таълиф намудам.
- г) Яке аз самтҳои дигари фаъолияти илмӣ роҳбарии қорҳои қурсӣ ва дипломӣ маҳсуб мегардад. Дар ин ҷода роҳбарии 25 қори қурсӣ ва 8 рисолаи дипломиро ба уҳда доштам. Ҳамчунин ба 4 рисолаи дипломӣ аз донишҷӯёни ихтисоси сиёсатшиносӣ, 6 рисолаи дипломӣ ва як рисолаи магистрӣ аз хатмкунандагони ихтисоси таърихи умумӣ тақризи илмӣ навиштам.
- ғ) Инчунин дар қонфронс ва мизи мудавварҳои зерин иштирок ва баромад намудам:
- 1) Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои араб аз 16 ноябри соли 2016 – бо маърузаи «Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии ҷаҳони араб» баромад намудам,
- 2) Мизи мудаввари донишгоҳӣ «Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои кишварҳои минтақа бо Чин» аз 13 марти соли 2017 бо маърузаи «Осиёи Марказӣ дар низоми геополитикии Чин» баромад намудам,
- 3) Дар қонфронси байналхалқии Новые угрозы безопасности постсоветских государств ЦА в условиях формирования полицентричного мира аз 16 марти соли 2017 бо маърузаи «Новые государства ЦА в условиях формирования полицентричного мира» дар ДРТС (РТСУ) баромад намудам.

- 4) Конфронси ҷумҳуриявии “Аҳамияти лоиҳаи CASA 1000 дар таҳкими равобити Осиёи Марказӣ ва Ҷанубӣ» аз 22 майи соли 2017 бо маърузаи «Нақши лоиҳа дар густариши равобити минтақаҳо» баромад намудам.
- 5) Конфронси анъанавии ҳафтаи илм бо маърузаи «Таърихи ҳамкорӣ ва маскуншавии тоҷикон дар Қазоқистон», ки дар доираи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ доир шуда буд, баромад намудам.
- 6) Дар конфронси МТС назди Президенти ҚТ “Вазъи амнияти минтақаи ОМ ва таъсири он ба равобити кишварҳо” аз 14 апрели соли 2017 бо маърузаи “Таҳдидҳои нави ОМ дар шароити муосир” баромад намудам.
- 7) Дар конфронси МТС назди Президенти ҚТ “Сиёсати хориҷии ҚТ” аз 21 сентябри соли 2017 бо маърузаи “Марҳилаҳои ташаккули сиёсати хориҷии ҚТ” баромад намудам.
- 8) Дар конфронси ҷумҳуриявии “Хизмати дипломатӣ дар Тоҷикистон”, ки бо ташаббуси Донишқадаи идоракунӣ ва хизмати давлатӣ дар таърихи 28 сентябри соли 2017 баргузор гардид, бо маърузаи “Моҳияти митақавии сиёсати хориҷии ҚТ” баромад намудам.
- 9) Дар конфронси донишгоҳии “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои ОҚШ” дар таърихи 26 октябри соли 2017 бо маърузаи «Умумият ва тафовут дар раванди ҳамгироии Осиёи Марказӣ ва ОҚШ» баромад намудам.
- д) Дар баробари ин роҳбарии 5 аспирант ва 1 унвонҷӯро ба зимма дорам. Мавзӯи рисолаи номзадии аспирант Пайвандов Х. «Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ОҚШ дар даври истиқлолият (дар мисоли Сингапур, Малайзия ва Индонезия)», Маҳмудов К. “Ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои СҶШ дар таъмини амнияти минтақа”, Шарипов С. “Таҳаввули ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қазоқистон дар оғози асри XXI”, Худойқулова Моҳбону “Моҳият ва ташаккули дипломатияи гуманитарии Тоҷикистон”, Ҳалимова Дилноза “Инъикоси сиёсати хориҷии Тоҷикистон ва

Қазоқистон дар ВАО” ва унвонҷӯ Файзов Н. “Ҳамкориҳои илмӣ – фарҳангии ҚТ бо кишварҳои минтақа” тасдиқ гардиданд.

е) Дар ҷаҳорҷӯбаи барномаи «Иттиҳоди илмҳои иҷтимоӣ-гуманитарии Роҳи Абрешим»-и Донишгоҳи омӯзгории Шанси иштирок намудам. Дар таърихи 1-6 ноябри соли 2017 дар конференси сатҳи байналмилалӣ дар шаҳри Сиани Ҷуумҳурии Мардумии Чин дар мавзӯи “Аҳамияти таърихӣ роҳи Абрешим ва нақши он дар равободити кишварҳои минтақа бо Чин” баромад намудам.

ё) Маҳфили инфиродии «Осиёи Марказӣ дар низоми нави муносибатҳои байналхалқӣ» -ро роҳбарӣ менамоям, ки 20 донишҷӯи фаъоли ихтисоси минтақашиносии хориҷиро фаро мегирад.

2018

I) Монография, китобҳои дарсӣ:

1. Хадамоти дипломатии кишварҳои хориҷӣ. Китоби дарсӣ, Сармад компания, 2018, 416 с

II) мақолаҳо (илмӣ ва публитсистӣ):

1.1.Аз рӯи ихтисос

1. Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии Чин// Аҳбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Тоҷикистон, 2018. № 1 С. 106-111.

2. Инъикоси ҳамкориҳои халқи тоҷик ва қазоқ дар асари «Таърихи Шоҳрухӣ». //Паёми ДМТ,баҳши илмҳои гуманитарӣ, №2, 2018. С.135-138, ISSN 2074-1847

3. Ташаккули хадамоти дипломатӣ дар Тоҷикистон. //Ба қуллаҳои дониш. №15-16 (1443), 4 октябри соли 2018, С-14

4. Осиёи Марказӣ дар низоми манфиатҳои геополитикии Эрон// Аҳбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Тоҷикистон, 2018. № 4 С. 74-80.

1.2.Берун аз ихтисос:

1) Ваҳдати миллӣ омили пешрафт.// Тоҷикистон, №5-6, (1169), 2018, С-2-3

2) Махсусият ва маҳбубияти Пешво. //Ба қуллаҳои дониш. №17 (1443, 31 октябри соли 2018, С-6-7

3) Ташаккули хадамоти дипломатии Тоҷикистон //Ба қуллаҳои дониш, №1 (1441) Панҷшанбе 4 октябри соли 2018

4)III) Васоити методӣ (барномаҳои таълимӣ, силабусҳо, курси лексияҳо ва ғ.)

1) Моделҳои муваффақи Шарқ, Воситаи таълим, Душанбе, Сармад компания, 2017, 156 с.

Силабус оид ба фанҳои:

1) КИД барои курсҳои чоруми ихтисоси МБ, «Афзалият ва самтҳои асосии сиёсати хориҷӣ» гуруҳҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ;

2) «Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси сеюм, гуруҳи тоҷикӣ;

3) «Мукотибаи дипломатӣ» курси чорум, гуруҳи русӣ;

IV) Тақризҳо (ба рисолаҳои докторӣ, номзадӣ, китобҳои дарсӣ ва ғ.)

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ -Негматова Таскина. «Санкции как механизм реализации внешнеполитического курса государства: историко-теоретический аспект». Роҳбари илмӣ: проф.НуриддиновР.Ш.;

2. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ - . Шарифзода Ф.А. «Становление и развитие взаимоотношений Республики Таджикистан и Французской Республики (1991-2016 гг.)» Роҳбари илмӣ: проф.Мирзоев Н.М.;

V) маърузаҳо дар чорабиниҳои илмӣ:

Намуна:

1. Шарипов А.Н.Марҳилаҳои ташаккули сиёсати хориҷии ҚТ// Конференсияи ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Сиёсати хориҷӣ ва истиклолияти ҚТ». Донишкадаи идоракунӣ ва хизмати давлатии назди Президенти ҚТ, Душанбе, 8 сентябри соли 2017

2. Шарипов А.Н. Умумият ва тафовут дар раванди ҳамгироии Осиёи Марказӣ ва ОҚШ // Конференсияи ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои ОҚШ». Душанбе, 26 октябри соли 2017.
3. Шарипов А.Н. Хусусиятҳои Пешво дар раванди эҳё ва ваҳдати миллӣ // Мизи мудаввар бахшида ба Рӯзи президент ва ба қор андохтани ҷарҳаи аввали неругоҳи Роғун». Ҳисор, 9 ноябри соли 2018.
4. Шарипов А.Н. Нақши Пешво дар раванди эҳё ва ваҳдати миллӣ // Мизи мудаввар бахшида ба Рӯзи президент ва ба қор андохтани агрегатии аввали неругоҳи Роғун». Хобгоҳи №6-и ДМТ, 14 ноябри соли 2018.
5. Шарипов А.Н. Моҳият ва марҳилаҳои сиёсати хориҷӣ // Конфронси илмӣ-назариявии донишгоҳӣ, 17 ноябри соли 2018.

2019

Мақолаҳо (илмӣ ва публитсистӣ):

1.1.Аз рӯйи ихтисос

1. Шарипов А.Н. Маҳбубияти Пешво. Тоҷикистон №11-12(1172) 2018. – С.27-29
2. Шарипов А.Н. Дурнамои рушди ҳамгироии минтақаӣ ва таҳдидҳои нави амниятии Осиёи Марказӣ дар шароити муосир.// Ахбори институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Душанбе, 2019, №2, С.204-214. Дар ҳаммуаллифӣ бо Маҳмадов П.Н.
3. Шарипов А.Н. Геополитическое соперничество держав в Центральной Азии. Вестник ТНУ, 2019, №1, С.89-94 в соавторстве с Мирзоевой Ф
4. Шарипов А.Н. Краткая история становления Центральной Азии как геополитического конструкта. Вестник ТНУ, 2019, №2, С.100 -104 в соавторстве с Мирзоевой Ф.
5. Шарипов А.Н. Махсусият ва омилҳои маҳбубият қасбнамудаи Пешво. Паёми ДМТ. №1, 2019, С.292-296

6. Шарипов А.Н. Масъалаҳои ватандӯстии сарбозон ва муқовимат бо хатарҳои муосири ҷаҳонӣ Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №3, 2019, С.20-24. Дар ҳаммуаллифӣ бо Собиров С.Р.
7. Шарипов А.Н. Вазъи сиёсии Осиёи Марказӣ дар асрҳои XVI-XVIII. Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №5, қисми 2, 2019. - С.23-28. ISSN. 2074-1847,
8. Шарипов А.Н. Таҳдидҳои нави амниятии Осиёи Марказӣ дар шароити муосир// Мубориза бо идеологияи терроризм ва экстремизм дар ҷаҳони муосир. Душанбе, 2019. 320 с. С. 306-315 Дар ҳаммуаллифӣ бо Файзов Н.
9. Шарипов А.Н. «Бозии бузург» ва ташаккули манфиатҳои геополитикии Русия ва Англия дар Осиёи Марказӣ.//Тоҷикистон ва ҷаҳони муосир№3(66) 2019. С.177-185
10. Шарипов А.Н. Шарикҳои стратегӣ дар низоми муносибатҳои байнидавлатӣ дар мисоли Тоҷикистон ва Қазоқистон.// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №9, 2019. - С.173-180. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ бо Шарипов С.С.,
11. Шарипов А.Н. Основные этапы формирования внешней политики Республики Таджикистан. //Журнал постсоветские исследования. 2019, Том 2, №7. –С.1503-1510
12. Шарипов А.Н. Марҳалаҳои асосии ташаккули сиёсати хориҷии ҚТ.//Маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ “Самтҳои афзалиятнок ва дурнамои тавсеаи сиёсати бисёрсамтаи Тоҷикистон дар шароити муосир”. ”Душанбе, 11 декабри соли 2019. 256 с. –С.79-88
13. Шарипов А.Н.Инъикоси робитаҳои фарҳангии Тоҷикистон бо Афғонистон ва Эрон дар осори илмӣ. //Маводи конфронси ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ “Самтҳои афзалиятнок ва дурнамои тавсеаи сиёсати бисёрсамтаи Тоҷикистон дар шароити муосир”. ”Душанбе, 11 декабри соли 2019. 256 с. –С.223-233. Дар ҳаммуаллифӣ бо Бутаева Г.

14. Шарипов А.Н. Основные этапы формирования внешней политики Республики Таджикистан. //Материалы международной конференции “Национальные стратегии новых государств Центральной Азии”. Душанбе, 29 марта 2019 года, 256 с., -С.105-115

15. Шарипов А.Н. Нақши Пешвои миллат дар ташакули артиши миллӣ. /// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №10, қисми 2 2019. - С.54-59. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ бо Собиров С.

16. Шарипов А.Н. Дипломатияи фарҳангӣ ва башардӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон: вазъ ва дурнамо.// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №10, қисми 2 2019. - С.28-32. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ бо Шарипов С.С.,

16.1. Берун аз ихтисос:

1) Ваҳдати миллӣ омили пешрафт. Ба қуллаҳои дониш. 16 июни соли 2019

II) Васоити методӣ (барномаҳои таълимӣ, силабусҳо, курси лексияҳо ва ғ.)

I) Воситаи методии - Курсовые работы по «Теории и истории дипломатии» дар ҳаммуаллифӣ бо Салимов Ф.Н. Латифов Ҷ.Л.,

II) Тавсияҳои методӣ барои навиштани рисолаи хатм/ дар ҳаммуаллифӣ бо Салимов Ф.Н. Латифов Ҷ.Л., -2019, 40 с.

Силабус оид ба фанҳои:

1) Таърихи дипломатияи Шарқ. Курси якум магистри ихтисосӣ.

2) Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҶТ», курси дуум, магистри МБ;

3) «Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҶТ», курси чорум ФИТ, гуруҳи тоҷикӣ;

IV) Такризҳо (ба рисолаҳои докторӣ, номзадӣ, китобҳои дарсӣ ва ғ.)

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Такриз ба рисолаи номзадӣ – Ҷаъфаров Сайҳомид. «Самтҳо ва пешомадҳои ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ЮНЕСКО дар соҳаи илм, маориф ва фарҳанг». Роҳбари илмӣ: дотс.Самиев Х.Д.;

2. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Раҳмонзода Азимҷон. «Трансформатсияи низоми муносибатҳои байналхалқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити ҷаҳонишавӣ». Роҳбари илмӣ: проф.Маҳмадҷонова М.;

3. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Темуров Фаррухшо. «Ҳамгироии минтақавӣ дар Осиёи Марказӣ: мушкилот ва дурнамои он (1991-2016)». Роҳбари илмӣ: проф. Холиқназар.;

4. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Дуллоев Муҳаммад. «Взаимоотношения независимого Таджикистана с персоязычными странами». Роҳбари илмӣ: проф. Сайидзода З.Ш.;

5. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Исмадова Назрбӣ. «Становление и эволюция научных и культурных взаимоотношений Республики Таджикистан с государствами Кавказа в период независимости». Роҳбари илмӣ: дотс.Самиев Х.Д.;

6. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Солихочаева Саидахон. «Историография внешней политики РТ (1991-2011)». Роҳбари илмӣ: проф.Давлатов М.;

7. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Бахтовари Нурай. «Политические, экономические и культурные связи Республики Таджикистан и Республики Туркменистан в годы независимости (1991-2016гг.)». Роҳбари илмӣ: проф. Олимов М.;

8. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Ғайратова Фотима. «Специфика и особенности молодежного экстремизма в ЦА (опыт Таджикистана)». Роҳбари илмӣ: дотс.Самиев Х.Д.;

9. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Меъроҷиддини Насриддин «Самтҳои асосии ҳамкориҳои ҳарбӣ-сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Россия дар ҷорҷӯбаи сохторҳои минтақавӣ», Роҳбари илмӣ: дотс Розиков Ф.М.;

10. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Давлатов Раҳмадкарим «Ташаккул ва рушди муносибатҳои Ҷумҳурии Исломии Афғонистон ва Ҷумҳурии Исломии Эрон (1992-2015)», Роҳбари илмӣ: проф Искандаров Қ.;

V) Омода намудани кадрҳои баландихтисоси илмӣ

1. Файзов Н.Н. 22-юми июни соли 2019

2. Мамадазимов А.А. 25-уми сентябри соли 2019

VI) маърузаҳо дар чорабиниҳои илмӣ:

1. Шарипов А.Н. Инъикоси сиёсати минтақавии ҚТ дар Паёмҳои Пешвои миллат. Мизи гирди ҷумҳуриявӣ дар МТС назди Президенти ҚТ. 05 апрели соли 2019

2. Шарипов А.Н. Вазъи сиёсӣ дар ОМ дар асрҳои 16-18. Конфронси донишгоҳӣ бахшида ба ҳафтаи илм, 23 04.2019

3. Шарипов А.Н. Равандҳои ҳамгирой дар Осиёи Марказӣ. Мизи гирди ҷумҳуриявӣ дар МТС назди Президенти ҚТ. 24 майи соли 2019

2020.

II) мақолаҳо (илмӣ ва публитсистӣ):

1.1. Аз рӯйи ихтисос

1. Шарипов А.Н. Вазъи сиёсии Осиёи Марказӣ дар арафа ва рафти истилои Россия// Тоҷикистон ва ҷаҳони муосир №4(67) 2019. С.294-303

2. Шарипов А.Н. Региональный аспект внешней политики РТ // Внешняя политики РТ в контексте современных глобальных угроз и вызовов//Сборник материалов Межвузовской научно-практической конференции в РТСУ (28.02.2020, Душанбе 2020, 262 с. – С.99-109

3. Шарипов А.Н. Алоқаҳои байнифарҳангӣ аз рӯйи асли дашт – водӣ дар Роҳи бузурги абрешим //Суннатҳои Сомониён ва таъсиргузори он дар фарҳангу тамаддуни мардумони Осиёи Марказӣ ва Шарқи Наздик//Маҷмуи мақолаҳои конференсияи ҷумҳуриявии кафедраи таърихи дунёи қадим, асрҳои миёна ва бостоншиносӣ. 14.03.2020. Душанбе, 2020. 266 с. – С103-109

4. Шарипов А.Н. Мафҳум ва моҳияти ҷангҳои иттилоотӣ.// Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Душанбе: Сино, №7, 2020. - С.78-84. ISSN. 2074-1847, Дар ҳаммуаллифӣ

1.2. Берун аз ихтисос:

1) Шарипов А.Н. Пешвои миллат ва ташаккули артиши миллӣ // Ба куллаҳои дониш. №13 (1479), 7 ноябри соли 2020, С.6

2) Шарипов А.Н. Сиёсати хориҷии минтақавии Пешвои миллат // Ба куллаҳои дониш. №14 (1481), 25 ноябри соли 2020, С.3

III) Васоити методӣ (барномаҳои таълимӣ, силабусҳо, курси лексияҳо ва ғ.)

I) Корҳои курсӣ аз Назария ва амлияи дипломатия. Тавсияҳои методӣ / дар ҳаммуаллифӣ бо Салимов Ф.Н. -2020, 31 с.

Силабус оид ба фанҳои:

1) Таърихи дипломатияи Шарқ. Курси якум магистри ихтисосӣ.

2) Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси дуюм, магистри МБ;

3) «Хадамоти дипломатӣ ва консулии ҚТ», курси чорум ФИТ, гуруҳи тоҷикӣ;

IV) Тақризҳо (ба рисолаҳои докторӣ, номзадӣ, китобҳои дарсӣ ва ғ.)

Намуна:

1. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ –Шарипов Ҷ.С Дар мавзӯи «Инъикоси таърихи тамаддун ва давлатдорӣ ориёӣҳо дар осори Э.Раҳмон»

2. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи доктор PhD – Қобилов М. Рамзи фарҳангии Тоҷикистон;

3. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Суфиев Садриддин “Ҳамкории ҚТ бо кишварҳои Осиёи Ҷанубӣ дар соҳаи иқтисод ва фарҳанг дар оғози асри XXI (дар мисоли Ҳиндустон ва Покистон)

4. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Абдуллоев Чамшед Темурович “Таърихи ташаккули ҳамкорихои Тоҷикистон ва Қирғизистон дар солҳои истиқлолият (солҳои 1991-2016)”

5. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи номзадӣ – Курбонов Субҳон Маҳмадраҳимович “Ватандӯстӣ ва хусусиятҳои хосси он дар раванди ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)”

6. Шарипов А.Н. Тақриз ба рисолаи доктор PhD –Амиров Толиб “Военно-политические отношения РТ и РФ в начале XXI века (политический аспект)”

VI) Иштирок ва маърузаҳо дар чорабиниҳои илмӣ:

1. Шарипов А.Н. – иштирок дар мизи гирди донишгоҳӣ дар мавзӯи "Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба муқовимат бо экстремизм ва терроризм барои солҳои 2016-2020: дастовардҳо ва таҳдидҳо" - 24 январи соли 2020

2. Шарипов А.Н. – Пешбарии семинари методии “Усулҳои навиштани рисолаҳои илмӣ” – 22 феввали соли 2020

3. Шарипов А.Н. – иштирок дар конфронси илмӣ байнидонишгоҳӣ дар мавзӯи " Внешняя политика РТ в контексте современных глобальных угроз и вызовов " – дар ДРТС 28 феввали соли 2020

4. Шарипов А.Н. – иштирок дар конфронси ҷумҳуриявӣ кафедраи таърихи дунёи қадим, асрҳои миёна ва бостоншиносӣ дар мавзӯи " Суннатҳои Сомониён ва таъсиргузориҳои он дар фарҳангу тамаддуни мардумони Осиёи Марказӣ ва Шарқи Наздик " – дар ДМТ 14 марти соли 2020

5. Шарипов А.Н. Иштирок дар конфронси донишгоҳӣ бахшида ба ҳафтаи илм - Социально-экономический и политический строй таджиков в XVI- XVIII вв. 24 апрели соли 2020

6. Шарипов А.Н. Омили сайёҳӣ дар рушди дипломатияи фарҳангӣ //мизи мудаввари донишгоҳӣ - Сиёсати хориҷии Тоҷикистон: мушкилот ва дастовардҳо. 12.09.2020.

7. Шарипов А.Н. Таҳаввули бисёрсамтӣ дар сиёсати хориҷии Тоҷикистону Қазоқистон дар радифи лоиҳаи “Як камарбанд – як роҳ” – конфронси донишгоҳии кафедраи МБ: Нақши лоиҳаи “Як камарбанд – як роҳ”-и ҶМЧ дар муносибатҳои байналхалқӣ. 12.10.2020.

8. Шарипов А.Н. Масъалаи амният дар равобити Тоҷикистон бо Қазоқистон. маъруза дар конференсияи байналмиалии илмӣ-амалӣ таҳти унвони “Шарикии стратегӣ дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” Академияи идоракунии давлатии назди Президенти ҶТ. 29.10.2020.

РОЗИҚОВ Ф.М.

1. Российско-таджикское взаимодействие по борьбе с терроризмом в рамках ОДКБ Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2015, № 3/11 С. 28-32. 0,3 ҷ.ч.
2. История складывание и развитие военно-технического сотрудничества Республики Таджикистана и Российской Федерации Сиёсати хориҷӣ, №4 (11), 2014 С. 120-122. 0,25 ҷ.ч
3. Равандҳои ҳамкориҳои Тоҷикистону Русия дар соҳаи илму маориф тайи солҳои истиқлолият //Маводи конфронси донишгоҳӣ С.33-39. 0,25 ҷ.ч.
4. Ҳисор дар сарчашмаҳои таърихӣ //Маводи конфронси Ҷумҳурияви (ш. Ҳисор) Душанбе 2015 С. 20-22. 0,3 ҷ.ч
5. Чакидаҳо аз Ҷанги Бузурги Ватанӣ //Маводи конфронси Ҷумҳурияви (ш. Қургонтеппа) Душанбе 2016 №1 С. 46-47. 0,3 ҷ.ч.
6. Роҳҳои механизми пешгирии густариши ифродгарии ҷавонон Ба қуллаҳои дониш, №3(1389) Душанбе 15 феврал Соли 2016
7. Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи илмҳои №2018 С-215-220. 0,3 ҷ.ч.

8. Ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия дар самти пешгирии хатарҳои муосир дар доираи СААД (Созмони Аҳдномаи амниятӣ дастаҷамъӣ) Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2017. № 3/5 С. 56-58. 0,5ҷ.ч
9. Российско-таджикское взаимодействие по борьбе с терроризмом в рамках ОДКБ Вестник Таджикского национального университета 2017. №3/6 С.88-90. 0,3ҷ.ч
10. Дипломатический этикет и этика служебных отношений Международный центр научного сотрудничества “Наука и просвещение ” 2018 С.188-190. 0,25 ҷ.ч.
11. Созмони Аҳдномаи Амниятӣ Дастаҷамъӣ ҳамкорӣҳои амниятӣ Созмони Аҳдномаи Амниятӣ Дастаҷамъӣ ҳамкорӣҳои амниятӣ соли 2019 С.65-69. 0,3ҷ.ч.
12. Аҳамияти геополитикии минтақаи Шарқи Наздик Аҳамияти геополитикии минтақаи Шарқи Наздик 10/1 Соли 2019 С.83-86. 0,6ҷ.ч.

Мақолаҳои берун аз мавзӯи илми иҷрогардида

1. Санаи 16 декабри соли 2017 мизи гирд дар мавзӯи мавзӯи «Бӯҳрони Шарқи Наздик: хусусиятҳо, омилҳо ва дурнамо» дар назди кафедраи минтақашиносии хориҷӣ, дар мавзӯи Шарқи Наздик дар низоми нави геополитикии кишварҳои абарқудрат баромад намуд.
2. Дар конфронси илмӣ-назариявӣ ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи CASA-1000 дар таҳкими равободии минтақаҳои Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ дар мавзӯи “Мавқеи Федератсияи Русия нисбат ба лоиҳаи CASA-1000” баромад намуд.
3. Санаи 26-уми октябри соли 2017 дар конференсияи умумидонишгоҳии илмӣ-назари бо явӣ дар мавзӯи “Ҳолат ва дурнамои ҳамкорӣҳои кишварҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ: марҳила,

авлавият ва зарурати ҳамкориҳо” дар мавзӯи “Робитаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ” баромад намуд.

4. Санаи 7-уми апрели соли 2018 дар мизи гирди илмию назариявии “Авлавият ва пешомадҳои тавсеаи ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Созмони ҳамкориҳои исломӣ” дар мавзӯи “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Арабистони Саудӣ дар доираи Созмони ҳамкориҳои исломӣ “ баромад намуд.
5. Санаи 15 апрели соли 2017 дар конфронси илмӣ-назариявии байналхалқӣ “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Федератсияи Русия дар шароити нави геополитикӣ” дар мавзӯи “Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Русия дар самти пешгирии хатарҳои муосир дар доираи СААД” баромад намуд.
6. Санаи 18-уми декабри соли 2015 дар конфронси илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ оиди “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо мамолики араб” дар мавзӯи “Ҳамкориҳои ҚТ бо мамолики араб баромад намуд.

ЁРОВ А. Ш.

А) Китобҳо:

1. Ёров А. Ш. Осиёи Марказӣ дар низоми муносибатҳои нави байналхалқӣ (нимаи дуюми асри XIX ва аввали асри XX) (Монография) - Душанбе – 2016, 138с.;
2. Ёров А. Ш. Бухарский эмират на мировом рынке (вторая половина XIX-начало XX вв.) (Монография) - Душанбе – 2017, 158с.;
3. Ёров А. Ш. Сухане чанд оид ба вижагиҳои тичоратӣ ва фарҳангии тоҷикон - Душанбе, 2018 – 100с.;
4. Ёров А. Ш. Саҳифаҳо аз таърихи муносибатҳои тичоратии аморати Бухоро (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX) – Душанбе, 2020 – 70с.;

Б) Мақолаҳои илмӣ тадқиқотӣ

5. Ёров А. Ш. Бедорӣ ёфтани муносибатҳои тичоратии тоҷикон – заминаҳо ва омилҳои пешбарандагии он. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/5 – Душанбе – 2016 – С.37-40;
6. Ёров А. Ш. Баъзе масъалаҳои бозор ва бозоргонӣ аз нигоҳи дирӯз ва имрӯз. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/6 – Душанбе – 2016 – С.31-33;
7. Ёров А. Ш. Муносибатҳои иқтисодӣ ва фарҳангии Осиёи Марказӣ бо Ҳинду Кашмир дар нимаи дуюми асри XIX - аввали асри XX. // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз - №1 - Душанбе 2017 – С.176-181;
8. Ёров А. Ш. Тоҷирон – аввалин паёмрасонҳои воқеаҳои ҷаҳон. // Ахбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - №2 – Душанбе 2017 – С.60-63;
9. Ёров А. Ш. Аз таърихи қорвонсаройҳои аморати Бухоро дар нимаи дуюми садаи XIX– аввали садаи XX. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/7 – Душанбе, 2016 – С.62-64;

10. Ёров А. Ш. Концепсияи дипломатии Русия ва роҳҳои амалӣ намудани он дар Осиёи Марказӣ. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/1 – Душанбе 2017, – С.53-55.
11. Ёров А. Ш. Бозии бузург: Рақобати Русия, Англия ва Чин дар Осиёи Марказӣ. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/2 – Душанбе 2017 – С.81-82;
12. Ёров А. Ш. Роль Бухарского эмирата в социально – экономическом развитии Российской империи. // Ахбори академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон – №3 – Душанбе 2017 – С.116-121;
13. Ёров А. Ш. Осиёи Марказӣ дар арафаи ҷанги якуми ҷаҳон. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №3/7 – Душанбе, 2017 – С.74-76;
14. Ёров А. Ш. Тавсифи муносибатҳои тижоратии аморати Бухоро дар сарчашмаҳои таърихӣ асри XIX – ибтидои асри XX. // Паёми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, - №2 – Душанбе, 2018 – С.232-235;
15. Ёров А. Ш. Олами набототи минтақа: заминаҳои назариявӣ – амалии тиббӣ ва нақши он дар густариши муносибатҳои тижоратии аморати Бухоро бо кишварҳои Аврупо дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX. // «Авҷи Зухал»- и Донишгоҳи тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино - №3 – Душанбе, 2018 – С.106-114;
16. Ёров А. Ш. Роҳҳои тижорати байналхалқии аморати Бухоро дар нимаи дуюми садаи XIX – аввали садаи XX. // Гузоришҳои Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - №3 – Душанбе, 2018 – С.17-23;
17. Ёров А. Ш. Шартномаи Зирабулоқ – ҳамчун санади муҳим дар шинохти муносибатҳои тижоратии аморати Бухоро ва Русия // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №8 – Душанбе, 2018 – С.52–57;

18. Ёров А. Ш. Ҳунарҳои мардумӣ ва нақши он дар густариши муносибатҳои тиҷорати тоҷикон. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон - №6 – Душанбе, 2019 – С.17-21;
19. Ёров А. Ш. «Тоҷирони минтақа тоҷикон буданд»// Гузориши Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон - №1 – Душанбе, 2018 – С.43-46;
20. Ёров А. Ш. «Тоҷир ва сайёҳи номвари тоҷик»// Паёми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ –№3(80) – Душанбе, 2019 – С.247-250;
21. Ёров А. Ш. Аз таърихи муносибатҳои тиҷорати Бухорои Шарқӣ дар нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, – №9 – Душанбе, 2019 – С.92-95;
22. Ёров А. Ш. Сиёсати тиҷорати Русия дар аморати Бухоро давраҳо ва марҳилаҳои он (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX). // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – №10, қ.2– Душанбе, 2019 – С.69-72;
23. Ёров А. Ш. «Муносибатҳои сармоядорӣ ва роҳҳои амалӣ гардидани он дар ҳаёти иқтисодӣ – тиҷорати аморати Бухоро (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX) // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – Душанбе 2020 – № 2 - С.83-90.
24. Ёров А. Ш. «Мақоми аморати Бухоро дар пешрафти тиҷорат ва фарҳанги Аврупо (нимаи дуюми асри XIX – аввали асри XX) // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – Душанбе 2020, ...

В) Мақолаҳои берун аз мавзӯи илми иҷрогардида

25. Ёров А. Ш. Иброҳими Мавсилӣ ва саҳми он дар пешрафти санъати мусиқии араб. // Ҳолат ва дурнамои ҳамкорӣҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои араб (маводҳои конференсияи илмӣ назариявии донишгоҳӣ аз 18-уми ноябри соли 2016) – Душанбе – 2017 С.42-45;

26. Ёров А. Ш. «Корномаи падарон – мероси фарзандон» (бахшида ба 75 солагии ғалаба дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ) // Шаҳриёр №20, (8558) – Ваҳдат, 08-05-2017, – С.5;
27. Ёров А. Ш. Кишваре, ки назаргоҳи орифон аст // Ба қуллаҳои дониш – 15-уми ноябр 2018 – С.14;
Ёров А. Ш. Тоҷикон ва асолати фарҳангпарваронаи онҳо дар нимаи дуҷуми садаи XIX – аввали садаи XX //Ба қуллаҳои дониш – 15-уми апрели соли 2019 – С.8.;

МАМАДАЗИМОВ А.

с.2016.

1. Мамадазимов А.М. Вопросы взаимодействия торговли и соперничества народов и стран в восточной части формирующегося Шелкового пути.// Вестник ТГУПБП, серия общественных наук. – 2015.- № 1 (1). –С.139-143.
2. Мамадазимов А.М. Образование государства Русь и его включения в мировые торговые связи по шелковому пути.// Вестник университета (РТСУ). – 2015.- № 3 . –с.78-87.
3. Самти илмӣ- тайи давраи ҳисоботӣ пешдифои рисолаи доктори «Таърихи ташаккул ва фаъолияти дипломатияи абрешимӣ»дар санаи 10 октябри с. 2015 баргузор шуд ва имрӯзҳо қорҳои тақмили он ба охир расида истодааст.
4. Лоихаи илмӣ бо Институти омӯзиши муносибатҳои байналҳалқии шохигарии Норвегия ба охир расид, ки дар натиҷаи он як мақолаи илмӣ «Кристаллизатсияи «симои минтақаи»и Осиёи Марказӣ» омода шуда ба ҳайати таҳририяи маҷаллаи илмӣ «Полис»и Русия раван карда шуд.

С.2017.

Дар давоми соли анҷомёфта ман дар як силсила конференсияҳои сатҳи байналҳалқӣ ва ҷумҳурӣ ширкат варзида бо мақолаҳои илмӣ баромад намудам:

1. Дар 3-умин ҷаласаи муассисаҳои илмӣ кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Хитой (Пекин, 15-17 январи с. 20017) дар мавзӯи «Зарурати ҳамошии ду

ташаббуси муосир (ташаббуси Пешвои миллат Эмомали Раҳмон ва раиси Хитой Си Тзинпин)» баромад намудам.

2. Дар конференсияи «Зарурати эҳёи Шоҳроҳи Абрешим» дар Институти Осӣи Марказии Донишгоҳи Синтсзян (Урумчи, 25 март с. 2017) дар мавзуи «Ҳамоиши Тоҷикистон ба лоиҳаҳои бунёди шоҳроҳи абрешим» баромад намудам.

3. Дар миззи гирди байналхалқӣ дар Донишгоҳи давлатии Қазоқистон ба номи Ал-Фароби (31 март соли 2017) дар мавзуи «Аз нав дида баромадани таҳқиқотҳои академикӣ» баромад намудам.

4. Дар Донишгоҳи нақлиётҳои шаҳри Сиани Хитой (21-24 июни с. 2017) ман презентатсияи кушод дар мавзуи «Хатсайри «Сингапур-Сиан-Самарқанд-Санкт-Петербург- Стокгоlm» чун сутунмуҳраи лоиҳаи бузурги «камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи Абрешим»» боаромад дорам.

5. Дар конференсияи байналхалқии Донишгоҳи Русии Тоҷикии Славянии (РТСУ) дар мавзуи «Ташаккулёбии симои минтақавии Осӣи Марказӣ» баромад намудам.

6. Ман дар конференсияи апрели умумидонишгоҳи дар ДМТ низ дар мавзуи «омилҳои объективонаи эҳёи Шоҳроҳи абрешим» (25 апрели с. 2017) баромад намудам.

7. Дар конференсияи умумидонишгоҳии ДМТ «Лоиҳаи CASA- 1000» дар мавзуи «Лоиҳаи CASA- 1000 чун пайвандгари лоиҳаҳои хитой ва амрикоӣ оид ба эҳёи Шоҳроҳи абрешим» баромад намудам.

8. Дар конференсияи байналмиллалӣ «Осӣи Марказӣ дар байни Русия ва Чин. Шоҳроҳи абрешими нав ва дигар лоиҳаҳои ҳамоиши дар минтақа» дар ш. Милани Италия (5-8 сентябри с. 2017) дар мавзуи «Хусусияти ҳоси амалишавии сиёсати хориҷии Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон» баромад намудам.

Як силсила мақолаҳои илми, таҳлилиро дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷоп расонидам.

Дар рӯзнамаи «Азия Плюс»:

1. «Как отсечь правую руку международного терроризма?» (23 феввали с. 2017);
2. «Как снять проклятия со страны?» (15 май с. 2017);
3. «В борьбе за светский характер государства есть методы» (25 май с. 2017);
4. «БРИКС ПЛЮС. Исправление исторической ошибки» (15 сентября 2017)
5. «Китае бояться не нужно. За него нужно держаться» (2 ноября 2017)
6. Дар сайти Донишгоҳи Чорч Вашингтон (CAAN) «Появление регионального лица Центральной Азии».

Як маҷаллаи илмӣ на в зери унвони «Дипломатияи абрешимӣ» ро ба роҳ монда якумин нашрияи онро аз ҷоп баровардам ва дар он як мақолаи илмӣ зери унвони «Категория дарения как основа формирования шелковой дипломатии» ҷоп намудам.

С. 2018

9. Баромад дар нахустин конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Берлин (ш. Берлин, Олмон, 21-22 январӣ с. 2018) дар мавзӯи «Механизмҳои коркарди Стратегияи нави Иттиҳоди Аврупо нисбат ба Осиёи Марказӣ».
10. Баромад дар конференсияи байналхалқии Институти муносибатҳои байналхалқии Латвия «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар мавзӯи «Муносибатҳои иҷтимоиву иқтисодии Туркия бо кишварҳои Осиёи Марказӣ».
11. Баромад дар конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзӯи «Хусусияти хоси дипломатияи абрешимӣ» (25 апрели с. 2018).
12. Баромад дар миззи мудаввари ДРТС ва Сафорати Туркменистон «Нақши лоиҳаҳои инфрасохтори байналхалқии Туркменистон дар эҳёи

Шоҳроҳи Абрешим» (27 апрели с. 2018) дар мавзуи «Ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Туркменистон дар раванди эҳёи Шоҳроҳи Абрешим».

13. Баромад дар Форуми Шанхай, ки аз тарафи Донишгоҳи Фудани ш. Шанхай Чин (26-28 май с. 2018) зери унвони «Уҳдадорӣҳои Осиё дар ҷаҳони тағйирёбанда» дар мавзуи «Имконоти ворид кардани «Визаи абрешимӣ» дар байни кишварҳои Осиёи Марказӣ».

14. Баромад дар конференсияи байналхалқии «Чин ва Русия» (29-30 май, ш. Пекин), ки аз тарафи Шурои Русия оид ба муносибатҳои байналхалқӣ (РСМД) ва Академияи илмҳои ҷамиятии Чин.

15. Баромад дар конференсияи умумидонишгоҳӣ «Муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷануби Шарқӣ» дар мавзуи «Лоиҳаи «Сингапур-Сиань-Самарқанд-Санкт-петербург-Стокгольм чун сутунмуҳраи камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи абрешим» (декабри с. 2018).

Як силсила мақолаҳои илмӣ, таҳлилий низ дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷоп расонидаам.

1. Дар маводҳои конференсияи умумидонишгоҳӣ «Муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷануби Шарқӣ» дар мавзуи «Лоиҳаи «Сингапур-Сиань-Самарқанд-Санкт-петербург-Стокгольм чун сутунмуҳраи камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи абрешим» дар ҳаҷми 0.5 ҷ.ҷ.

Дар рӯзномаи «Азия Плюс»:

7. На передовой линии глобальной борьбы: как справляется Таджикистан?» (22 феврал с.2018);

8. «Таджикистан-Узбекистан: перезагрузка в региональной перспективе» (совместно с Фарход Толиповым, 31 март с. 2018)

9. «В успехе саммита ШОС в Циндао есть таджикский след» дар сайти рӯзномаи «Азия Плюс» (16.06.18)

С. 2019.

1. Баромад дар конференсияи байналмиллалии Донишгоҳи давлатии Ҳиндустон ба номи Чавоҳарлаъл Неру «Аз Ганга то Волга» (5 март с.2019,ш. Дехлӣ) дар мавзуи «Сиёсати «гардиши аспӣ» Ҳиндустон нисбат ба Осиёи Марказӣ».
2. Баромад дар конференсияи байналмиллалии Донишгоҳи давлати Ўзбекистон «Дурнамои омӯзиши фанни сиёсатшиносӣ дар Ўзбекистон » (7 март с.2019, ш. Тошканд) дар мавзуи «Дастовард ва дурнамои илми сиёсатшиносӣ дар Тоҷикистон».
3. Баромад дар дуюмин конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши муносибатҳои байналхалқии Латвия (ш. Рига, Латвия, 15 апрели с. 2019) дар мавзуи «Ҳамкориҳои Туркия ва Эрон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ».
4. Баромад дар конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзуи «Зарурати дипломатияи абрешимӣ дар замони муосир» (22 апрели с. 2019) .
5. Баромад дар форуми II ҷаҳонӣ «Як қамарбанд, як роҳ» дар Донишгоҳи Тсзинхуаи Ҷумҳурии Чин (27 апрели с.2019, ш. Пекин) дар мавзуи «Ҳамгироии Ташаббуси ҷинӣ «Як қамарбанд, як роҳ»» бо Стратегияи миллии Рушди Тоҷикистон».
6. Баромад дар конференсияи байналхалқии Академияи туркшиносии Қазоқистон (ш. Нурсултон, 22 июни с. 2019) дар мавзуи «Турон, туроншиносӣ ва туронизм адр таҳқиқотҳои туркшиносӣ».
7. Баромад дар сеюмин конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Белгия (ш. Брюссел, 15 июли с. 2019) дар мавзуи «Ҳамкориҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо».
8. Баромад дар конференсияи байналхалқии ҷамбасти лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ»

дар Институти омӯзиши Аврупои Белгия (ш. Брюссел, 17 ноябри с. 2019) дар мавзуи «Дурнамои ҳамкориҳои Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо».

Як силсила мақолаҳои илми, таҳлилий низ дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷоп расонидаам:

1. 1. Маҷмуи мақолаҳои конференсияи Донишгоҳи давлатии Ҳиндустон ба номи Ҷавоҳарлаъл Неру «Аз Ганга то Волга» дар мавзуи «Сиёсати «гардиши аспӣ» Ҳиндустон нисбат ба Осиёи Марказӣ» (ба забони англ.) дар ҳаҷми 1 ҷузи ҷопӣ.
2. Маҷмуи мақолаҳои конференсияи байналмиллалӣ Донишгоҳи давлати Ўзбекистон «Дурнамои омӯзиши фанни сиёсатшиносӣ дар Ўзбекистон» дар мавзуи «Дастовард ва дурнамои илми сиёсатшиносӣ дар Тоҷикистон» (бо забони русӣ) дар ҳаҷми 0,5 ҷ.ҷ.
3. Мақолаҳои электронии конференсияи байналхалқии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши муносибатҳои байналхалқии Латвия дар мавзуи «Ҳамкориҳои Туркия ва Эрон бо кишварҳои Осиёи Марказӣ» (бо забони англ.) дар ҳаҷми 0.3 ҷ.ҷ.
4. Тезисҳои конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзуи «Зарурати дипломатияи абрешимӣ дар замони муосир» дар ҳаҷми 0.2 ҷ.ҷ.
5. Маъодҳои форуми II ҷаҳонӣ «Як қамарбанд, як роҳ»и Донишгоҳи Тсзинхуаи Ҷумҳурии Чин дар мавзуи «Ҳамгироии Ташаббуси чинӣ «Як қамарбанд, як роҳ»» бо Стратегияи миллии Рушди Тоҷикистон» (бо забони чинӣ) дар ҳаҷми 0.3 ҷ.ҷ.
6. Маҷмуи мақолаҳои конференсияи байналхалқии Академияи туркшиносии Қазоқистон дар мавзуи «Турон, туроншиносӣ ва туронизм адр таҳқиқотҳои туркшиносӣ» (бо забони русӣ) дар ҳаҷми 0.3 ҷ.ҷ..
7. Маъодҳои конференсияи байналхалқии лоиҳаи (электронӣ) Институти омӯзиши Аврупои Белгия дар мавзуи «Ҳамкориҳои иҷтимоӣ иқтисодии Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо» (ба забони англ.) дар ҳаҷми 0.2 ҷ.ҷ.

8. Маводҳои конференсияи байналхалқии ҷамбастии лоиҳаи Иттиҳоди Аврупо «Устувор ва пурзур намудани робитаҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ» дар Институти омӯзиши Аврупои Белгия дар мавзуи «Дурнамои ҳамкориҳои Тоҷикистон ба Иттиҳоди Аврупо» дар ҳаҷми 0.2 ҷ.ҷ.

С. 2020.

1. Баромад дар конференсияи байналхалқии «Амнияти башарӣ» (16 январи 2020) дар Донишгоҳи таҳқиқоти таърихӣ иёлотти Бенгалияи ғарбӣ (ш. Колкатаи Ҳиндустон) дар мавзуи «Вориди Ҳиндустон ба Осиёи Марказӣ».

2. Баромад дар миззи мудавари “Ҷамияти Эронӣ” (21 январи 2020, ш. Колкатаи Ҳиндустон) дар мавзуи “Тоҷикистон ватани Рудақӣ”

3. Баромад дар конференсияи апрелии умумидонишгоҳи низ дар мавзуи «Зарурати дипломатияи абрешимӣ дар замони муосир» (24 апрели с. 2020).

4. Баромад дар конференсияи ҷумҳуриявии ДМТ дар мавзуи «Ҳамгироии Ташаббуси чинӣ «Як қамарбанд, як роҳ»» бо Стратегияи миллии Рушди Тоҷикистон» (12 октябри с. 2020).

Як силсила мақолаҳои илми, таҳлилий низ дар рӯзнома ва маҷаллаҳои гуногун ба ҷоп расонидаам:

1. Мақолаи илмӣ “Indian “Knight move” to Central Asia” дар маҷмуи мақолаҳои Институти омӯзиши сиёси иёлотти Бенгалияи ғарбии Ҳиндустон “Робитаҳои Осёи Ҷанубӣ ва Осиёи Марказӣ” дар ҳаҷми 1.2 ҷ.ҷ.

2. Мақолаи таҳлили дар рӯзноми “Народная газета” (19 сентябри с. 2020) дар мавзуи “Выборный процесс и геополитический пресс”.

Муаллими калон ПАЙВАНДОВ Х.

1. Истиқрори равобити ҚТ бо кишварҳои пешрафтаи ОҚШ дар мисоли Малайзия, Индонезия ва Сингапур(1992-2015с.). Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №2/6 (175), 2015;

2. Амсилаи рушди иқтисодии Сингапур ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №3/4 (170), 2015;
3. Амсилаи рушди иқтисодии Малайзия ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон. Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №3/3 (202), 2016;
4. “Манфиатҳои кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ” дар маҷаллаи ба “Қуллаҳои дониш”-и ДМТ (22.04.2016);
5. Зарурати ба роҳ мондани ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои Араб. Маҷмӯи мақолаҳои конфронси илмию назариявии донишгоҳӣ. 18 ноябри соли 2016;
6. Ҳамокриҳои Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (марҳила, авлавият ва зарурати ҳамкориҳо) Рузномаи “Ба қуллаҳои дониш”-и ДМТ. 01.11.2017.
7. Баромад дар конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо мамлики Араб», дар мавзӯи **«Зарурати ба роҳ мондани ҳамкориҳои ҚТ бо мамлики араб»** Душанбе, 18 декабри соли 2015.;
8. Баромад дар конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Равандҳои ҳамгироӣ дар Осиёи Марказӣ», дар мавзӯи **«Таҳлили қиёсии манфиатҳои кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ»** Душанбе, 16 март соли 2016.;
9. Дар ҷаҳорҷӯбаи барномаи Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналҳалқии Норвегия, тадқиқоти фарортар аз бурчи Оҷ бо лоиҳаи илмӣ «Шаклгирии симои геополитикии минтақаи Осиёи Марказӣ» дар шаҳрҳои Осло ва Алмато иштирок намудам. Дар таърихи 1-4 декабри соли 2015 дар конфронси сатҳи байналмилалӣ дар ш.Алмато-и Қазоқистон дар мавзӯи “Эҳёи роҳи Абрешим ва Бозии Нави Бузурги” баромад намудам. 14-20 июни соли 2016 марҳилаи ҷамъбастии лоиҳаи кафедраи минтақашиносии хориҷӣ дар Пажӯҳишгоҳи муносибатҳои байналҳалқии шохигарии Норвегия

(NUPI), дар мавзуи “Crystallization of “regional entity” of Central Asia” баромад намудем.

10. Дар ҷаҳорҷӯбаи барномаи Ҳамкорихои техникӣ ва иқтисодии Ҳиндустон (ITEC) аз 2 –юми июли то 27-юми августи соли 2015 дар курси трейнингӣ дар мавзӯи “Захираҳои инсонӣ ва рушд” дар Институти NILERD (Institute of Labour Economics Research and Development), Нею-Делӣ, Ҳиндустон ширкат доштам.
11. Баромад дар конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявӣ ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Эҳёи шоҳроҳи Абрешим ва иштироки кишварҳои минтақа», дар радиои Тоҷикистон оиди муҳимияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи Абрешим мусоҳиба додам. Душанбе, 22 сентябри соли 2016.;
12. Баромад дар конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявӣ ҳайати устодону кормандони ДМТ таҳти унвони «Масъалаи Кашмир дар рабобити минтақаӣ», дар мавзӯи “Нақш ва мавқеи созмонҳои байналхалқӣ дар ҳалли проблемаи Кашмир” радиои Тоҷикистон оиди муҳимияти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи Абрешим мусоҳиба додам. Душанбе, 31 март соли 2015.;
13. Мусоҳибаи телевизионӣ оиди иҷлосияи 16-уми Шурои Олии ҚТ ва қадрдонии суботи кишвар дар замони муосири геополитикӣ-06.11.2015(Шабакаи Аввал);
14. Нуқтаҳои асосии Пайёми Пешвои миллат оиди гаровидани ҷавонон ба ҳар гуна ҳаракатҳои тундрави иртиқӣ(04.02.2016) дар радиои Садои Душанбе;
15. Баромади радиои оиди оташбаси саросари Сирия дар радиои Садои Душанбе-25.02.2016;
16. Баромади телевизионӣ оиди сулҳу суботи кишвар дар барномаи Тоҷикистон ва ҷаҳони шабакаи аввал-10.03.2016(Шабакаи Аввал);

17. Баромади телевизионии оиди Лоҳияи CASA-1000 ва ташаббусҳои кишварҳои хориҷи дар тадқиқи он-10.04.2016(Шабакҳои Аввал);
18. Баромади радиои оиди дурномаи вазъи минтақаи Шарқи Наздик дар радиои Садои Душанбе-09.06.2016;
19. Баромади радиои оиди мавқеи ҚТ дар эҳёи шохроҳи Абрешим дар радиои Тоҷикистон-21.09.2016.
20. Иштирок дар барномаи таҳлиلى дар мавзӯи “Аҳамияти таҳлили ҳақонон дар хориҷи кишвар” дар шабакаи телевизионии “Сафина” санаи 24.11.2016.
21. Баромади телевизионӣ оид ба Ваҳдати миллии ва дастовардҳои сиёсати хориҷии ҚТ, ТВ-Тоҷикистон-13.06.2018
22. Баромади радиои оиди вазъи сиёсии бӯҳрони Фаластину Исроил, радиои Садои Душанбе-25.05.2018
23. Баромади радиои оиди вазъи сиёсии бӯҳрони Фаластину Исроил, радиои Садои Душанбе-25.05.2018
24. Баромади телевизионӣ оид ба Ваҳдати миллии ва дастовардҳои сиёсати хориҷии ҚТ, ТВ-Тоҷикистон-13.06.2018
25. Баромад дар барномаи “Тоҷикистон ва ҷаҳон”-и телевизиони Тоҷикистон дар мавзӯи “Бетарафи ниғонаи марг аст”-20.11.2020
26. Ҳолат ва дурномаи ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои пешрафтаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ, маҷаллаи Ахбори ИФСҲ АИ ҚТ (№2, 2018, саҳ.223)
27. Зарурати ба роҳ мондани ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ (дар мисоли Малайзия, Индонезия, Таиланд ва Сингапур). Душанбе, 2018, 113 саҳ. Маҷмуаи мақолаҳои конфронс 26 октябри соли 2017).
28. Истифодаи таҷрибаи Сингапур дар шароити Тоҷикистон. Андешаҳо дар ҳошияи Паёми Пешвои миллат ба Маҷлиси Олӣ АМИТ Ховар: Январ 4, 2018;

- 29.Чумхурият: “Сингапур ва истифодаи таҷрибаи пешқадам дар шароити Тоҷикистон” 4 январи соли 2018, №3, сах.2
- 30.КИТОБ: Самиев Х.,Шарифов А., Пайвандов Х.,Файзуллоев К., Моделҳои муваффақи кишварҳои Шарқ: Душанбе,2018. 156 с.
- 31.КИТОБ: “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҶТ бо кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ: марҳила, авлавият ва зарурати ҳамкориҳо”(маҷмуаи мақолаҳои конференси илмӣ назариявии ҷумҳуриявӣ аз 26 октябри соли 2017). Душанбе, 2018, 144 сах. Масъули таҳия ва таҳрири умумӣ – Пайвандов Х.Б.
- 32.КИТОБИ ДАРСӢ: Ҷанбаҳои минтақавии муносибатҳои байналмилалӣ., Нашриёти матбааи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе-2019, Саҳ.400.
- 33.The European Union and Central Asia: new strategy and new priority directions. GCRF COMPASS UWED National Workshop for Young Researchers Working Report, January 2020. page 66. **(Нашри Донишгоҳи Kent, Британияи Кабир).**
Осиёи Ҷанубу Шарқӣ – минтақаи рушдбанда. Маҷаллаи илмӣ, Паёми ДМТ. №9/1 (202), 2020. С.144-.

б) иҷрои дигар корҳои илмӣ дар бахши илмӣ-таҳқиқотӣ

- 34.Дар давоми ин марҳила як қатор силсилагуфторҳо дар вазоити ахбори омма, шабакаҳои телевизионӣ, радиои Тоҷикистон оид ба сиёсати хориҷии Тоҷикистон, вазъи кунунии минтақа ва ҷаҳон, фаъолияти созмонҳои минтақавӣ, манофеи кишварҳои абарқудрат дар минтақаи Осиёи Марказӣ ва Тоҷикистон, сафарҳои расмӣ ва кории Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба соири кишварҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ ва ҷаҳони ғарб баромад намудам.
- 35.Дар давраи фаъолияти корӣ дар бахши бозомузии касбӣ курси пурраи таҳсил дар Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ аз рӯи ихтисоси «Муносибатҳои

- байналхалқӣ ва дипломатия»:1).18.04.2016 то 21.05.2016.(№4636);
2).17.12.2018 то 22. 01.2019.(№2160); 3). 27.05.2019 то 29.06.2019 (№2957).
- 36.Навитани тақриз ба рисолаи магистрӣ, дипломӣ, хатмӣ магистрон ва донишҷӯёни хатмкунанда дар ин давра 20 адад.
- 37.Роҳбарии донишҷӯён барои омода намудани маърузаҳо барои баромад дар конференсияҳои умумидонишгоҳӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ 40 нафар.
- 38.Роҳбари ба навиштани рисолаҳои дипломӣ ва хатмӣ хатмкунандагон. Дар давраи фаъолияти корӣ роҳбарии зиёда аз 100 адад корҳои курсӣ, 15 адад рисолаҳои хатм ва 30 адад рисолаи дипломиро ба ба ӯҳда доштам.
- 39.Аз соли 2014 то имрӯз дар баҳши илм дар кафедраи минтақашиносии хориҷӣ ба ҳайси котиби конфронсҳои сатҳҳои гуногун фаъолият менамоям.
- 40.Иҷрои вазифаи раиси Шӯрои муҳақиқон ва олимони ҷавони факултет соли 2018 то имрӯз.

ФАЙЗУЛЛОЕВ К. С.

Соли таҳсили 2015-2016

Тайи давраи ҳисоботӣ 4 мақолаи оммавӣ навиштам, ки дутои онҳо дар китобчаи маҷмуаи мақолаҳо ба ҷоп расонида шудааст. Онҳо дар мавзӯҳои “Болоравии нақши минтақаи Осиёи Марказӣ дар замони муосир” ва “Камарбанди иқтисодии Шохроҳи Абрешим” навишта шудаанд. Инчунин ду китоби дигар бо номи “Моделҳои муваффақи кишварҳои Осиё ва таҷрибаи он барои Тоҷикистон” ва “Муқаддимаи Минтақашиносии хориҷӣ” дар муаллифи бо ҳамкорон дар арафаи ҷоп қарор доранд.

Инчунин дар як силсила конфронсҳои илмӣ сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ ширкат варзида, суҳанронӣ кардам.

Соли таҳсили 2016-2017

Тайи давраи ҳисоботӣ 3 мақолаи оммавӣ навиштам. Мақолаи аввалро бо номи “Масоили Кашмир дар равобити Покистон ва Ҳиндустон” (дар ҳаммуаллифӣ) дар рӯзномаи ба Қуллаҳои Дониш ба таъб расонида, ду мақолаи

дигар «Лоихаи камарбанди Иқтисодии Шохроҳи Абрешим ва нафъи он ба кишварҳои ОМ» ва «Равандҳои ҳамгарой дар ҷаҳони араб»-ро дар маҷмуаи мақолаҳо ба ҷоп супурдам.

Соли таҳсили 2017-2018

Тайи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ ва 2 мақолаи оммавӣ навиштам, ки ҳамаи онҳо аз ҷоп баромаданд. Мақолаи илмӣ “Омили энергетикӣ дар сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ном дошта, дар маҷаллаи “Паёми донишгоҳ” таҳти рақами 2/9 соли 2017 аз ҷоп бармад. Мақолаҳои оммавӣ бошанд «Амсилаи рушди иқтисодии Кореяи Ҷанубӣ ва истифодаи он дар шароити Тоҷикистон» ва «Амсилаи рушди иқтисодии Ҳиндустон ва истифодаи он дар шароити Тоҷикистон» ном доранд.

Инчунин дар як силсила конфронсҳои илмӣ сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ ширкат варзида, суҳанронӣ кардам.

Соли таҳсили 2018-2019

Тайи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ бо номи “Дипломатияи энергетикӣ кишварҳо: ҷанбаҳои мафҳумӣ ва концептуалӣ” дар маҷаллаи Паёми Донишгоҳ таҳти рақами 8 соли 2018 ба таърифи расонидам. Инчунин 2 мақолаи оммавиро бо номҳои “Дурнамои ОМ дар ҳошияи зухурот ва ҷолишҳои навини байналхалқӣ” ва “Нақши Созмони Ҳамкории Иқтисодӣ дар мубориза бар зидди хатарҳои ҷаҳонӣ” дар маҷмуаи мақолаҳо ҷоп кардам.

Соли таҳсили 2019-2020

Тайи давраи ҳисоботӣ 1 мақолаи илмӣ ва 2 мақолаи оммавӣ навиштам, ки ҳамаи онҳо аз ҷоп баромаданд. Мақолаҳои илмӣ “Дипломатияи энергетикӣ дар қаринаи сиёсати минтақавӣ ҚТ” ном дошта, дар маҷаллаи “Паёми донишгоҳ” соли 2020 аз ҷоп баромад. Мақолаи оммавии аввал дар маҷмуаи мақолаҳои конфронси байналхалқии лоихаи КОМПАСС бо номи “Тоҷикистон ва дипломатияи фарҳангӣ дар Осиёи Марказӣ ва Авруосиё” (сентябри соли 2019) бо номи “Омили энергетикӣ дар сиёсати хориҷии ҚТ” бо забони англисӣ, 19

декабри соли 2019 дар Донишгоҳи Кенти Британияи Кабир, аз чоп баромад. Мақолаи дуввум бошад бо номи “Вижагиҳои дипломатияи бисёрсамта дар мисоли кишварҳои Осиёи Марказӣ” дар маҷмуаи мақолаҳои конфронси кафедраи дипломатия ва сиёсати хориҷии ҚТ аз чоп баромад.

Инчунин дар як силсила конфронсҳои илмӣ сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ ширкат варзида, суҳанронӣ кардам. Ба вижа метавон конфронси байналхалқии лоиҳаи КОМПАСС ва конфронси илмӣ апрелиро қайд кард, ки дар онҳо баромад кардам.

Соли таҳсили 2015-2016

1. Сентябри соли 2015 – “Истиқлолияти давлатии ҚТ” – шабакаи Сафина
2. Сентябри соли 2015 – “Заҳири табиӣ кишварҳои Шарқи Наздик чун манбаи низоҳо” – барномаи дар ҷаҳони сиёсат, шабакаи Аввал
3. Октябри соли 2015 – “ ИДМ ва Тоҷикистон” – барномаи иттилоотӣ таҳлилии Тоҷикистон, шабакаи Аввал
4. 16 октябри соли 2015 – “Терроризм ва Ховари Миёна” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
5. 13 ноябри соли 2015 – “Парчами милли” –барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
6. Ноябри соли 2015 – “ Вазъи муҳочирони Шарқи Наздик дар Аврупо” – барномаи Ҳамрадифи тамаддун, шабакаи Ҷаҳоннамо
7. 20 ноябри соли 2015 – “Амалҳои террористии Фаронса ва оқибатҳои он” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
8. 27 ноябри соли 2015 – “Сардшавии муносибатҳои Русия ва Туркия баъди тарконидани ҳавопаймои ҳарбии Русия” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
9. Ноябри соли 2015 – “Муносибатҳои Тоҷикистон бо Озорбойҷон” – барномаи Сиёсати муваффақ, шабакаи Аввал

10. 11 декабри соли 2015 – “Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
11. Декабри соли 2015 – “Ҳамкорихои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Иттиҳоди Аврупо” барномаи Тафсир, шабакаи Аввал
12. 7 феввали соли 2016 – “Ҳамкорихои иқтисодиву иҷтимоии ҚТ бо СММ” – барномаи иттилоотӣ таҳлилии Тоҷикистон, шабакаи Аввал
13. 25 феввали соли 2016 – “Оташбас дар Сурия” – барномаи Ҳамсадо, радиои Садои Душанбе
14. Марти соли 2016 - “Масъалаи курдҳо дар Туркия” радиои Тоҷикистон
15. 30 марти соли 2016 – “Мавзӯи махсус дар бораи фаъолияти банда” – барномаи Маърифатафруз, радиои Фарҳанг
16. 13 апрели соли 2016 – “Сиёсати ҷавонон дар ҚТ” – барномаи Субҳ, шабакаи Аввал
17. 14 апрели соли 2016 – “Дастовардҳои 25 соли истиқлолият” – барномаи Субҳ, шабакаи Аввал
18. Августи соли 2016 – “Истифодаи самараноки захираҳои обӣ” шабакаи Ҷаҳоннамо

Соли таҳсили 2016-2017

1. 20 сентябри соли 2016 - “Аҳамияти Шоҳроҳи Бузурги Абрешим барои Тоҷикистон” барномаи Хабар, шабакаи Ҷаҳоннамо
2. 20 сентябри соли 2016 – “Ташаббуси ҚМЧ оиди Камарбанди иқтисодии Шоҳроҳи Абрешим ва нақши он барои рушди иқтисоди ҚТ” радиои Тоҷикистон
3. 10 ноябри соли 2016 – “Ҳамкорихои дипломатии Тоҷикистон бо Фаронса” барномаи Ҷаҳони Иртибот, шабакаи Ҷаҳоннамо
4. 5 январи соли 2017 – “Музокирот оиди қазияи Сурия дар Остона” барномаи Набзи руз, Шабакаи Аввал

5. 8 январи соли 2017 – “Ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Эстония” барномаи Ҷаҳони Иртибот, шабакаи Ҷаҳоннамо
6. 8 январи соли 2017 – “Ҳамкориҳои Тоҷикистон ва Британияи Кабир, бахшида ба 25-мин солгарди барқарорёбии равобити дипломатии ду кишвар” барномаи Сиёсати Муваффақ, Шабакаи Аввал
7. 3 феввали соли 2017 – “Ҳолат ва дурнамои вазъи геополитикии ОМ” барномаи Меҳвари Сиёсат, Шабакаи Аввал
8. 6 феввали соли 2017 – “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо давлати Қатар” барномаи Сиёсати Муваффақ, Шабакаи Аввал
9. 9 апрели соли 2017 – “Нақши ҷавонон дар пешрафти кишвар” барномаи Меҳвари Сиёсат, телевизиони Тоҷикистон

Соли таҳсили 2017-2018

1. 10 октябри соли 2017 – “Энергияи сабз ва истифодаи самараноки он” барномаи Мавқеъ, телевизиони Тоҷикистон
2. Апрели соли 2018 – “Терроризми байналхалқӣ ва саҳми Тоҷикистон дар мубориза бо он”, телевизиони Тоҷикистон
3. Майи соли 2018 – “Тоҷикистон ва ИДМ”, телевизиони Тоҷикистон
4. Майи соли 2018 - “Эътирози фаластиниҳо бар зидди Исроил”, радиои Тоҷикистон

Соли таҳсили 2018 – 2019

1. Марти 2019 Амнияти иттилоотӣ – телевизиони Тоҷикистон
2. Марти соли 2019 – масъалаи терроризм ва хатари он, телевизиони Тоҷикистон
3. 16 апрели соли 2019 – “Интизориҳо аз сафари расмӣи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Федератсияи Россия”, телевизиони Тоҷикистон.

Соли таҳсили 2019-2020

1. Ноябри соли 2019 – Ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Конфедератсияи Швейтсария, телевизиони Тоҷикистон

2. Апрели соли 2020 – Энергия сабз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, телевизиони Тоҷикистон.

ШАРИПОВ С. С.

1. Sharipov S. S. New international Decade for action, “Water for sustainable development”, and the significance of the international initiatives of Tajikistan in the field of water.

http://www.mts.tj/en/index.php?option=com_content&view=article&id=753%3Anew-international-decade-for-action-water-for-sustainable-development-and-the-significance-of-the-international-initiatives-of-tajikistan-in-the-field-of-water.

2. Шарипов С. Паёми Пешвои миллат ва таҳлили воқеияти ҷаҳони муосир. Декабрь 26, 2017. <http://khovar.tj/2017/12/payomi-peshvoi-millat-va-ta-lili-vo-eiyati-a-oni-muosir>.

3. Шарипов С.С Индонезия Ҳамчун кишвари нави саноатӣ ва сатҳу раванди ҳамкориҳои Тоҷикистон бо он. “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои ҚТ бо кишварҳои ОҚШ (маҷмӯи мақолаҳо). Душанбе, 2018, 144 саҳ.

4. Шарипов С.С, (Торгово-экономическое и культурное сотрудничество Таджикистана с Казахстаном в рамках международных организаций) Ҳамкориҳои тичоратӣ-иқтисодӣ ва фарҳангии Тоҷикистон ва Қазоқистон дар доираи созмонҳои байналхалқӣ. Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷалаи илмӣ), 2017. №3/6. Саҳ 120-125.

5. Шарипов С.С, Таджикско-казахские взаимоотношения в начале XXI века. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2017. №3/1. С. 26-29.

6. Шарипов С.С, Шарипов А.Н. (Стратегическое партнерство в системе межгосударственных отношений на примере Таджикистана и Казахстана) Шарикии стратегӣ дар низоми муносибатҳои байнидавлатӣ дар мисоли Тоҷикистон ва Қазоқистон. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2019. № 9. С.173-180.

7. Шарипов С.С, Шарипов А.Н. Дипломатияи фарҳангӣ ва башардӯстонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон: вазъ ва дурнамо. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2019. № 10 Часть II. С. 28-32.
8. Шарипов С.С, Шарипов А.Н. Особенности развития торгово-экономических отношений между Таджикистаном и Казахстаном в начале XXI века. Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), 2017. №3/3. С. 105-109.
9. Шарипов С.С. (Военно-политическое сотрудничество между Таджикистаном и Казахстаном в рамках международных и региональных организаций в области безопасности) Ҳамкориҳои ҳарбӣ-сиёсӣи Тоҷикистон ва Қазоқистон дар доираи созмонҳои байналхалқӣ ва минтақавӣ дар самти таъмини амният. Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. УДК: 327(575.3) (574) – 2018. – № 1. – 309 с.-стр 109-115.
10. Шарипов С.С. Аҳамияти кишварҳои Осиёи Марказӣ барои Ҷумҳурии Мардумии Чин. Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. 2020. №6. С.36-43.
11. Шарипов С.С. Хусусиятҳои ҳоси ислоҳоти АМА ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити ҚТ. С.С. Шарипов, Шарипов А.Н.// Моделҳои муваффақи Шарқ. Душанбе, 2017, 156 с. С.141-147,
12. Шарипов С.С. Хусусиятҳои ҳоси ислоҳоти АМА ва истифодаи таҷрибаи он дар шароити Тоҷикистон. “Ҳолат ва дурнамои ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои Араб” (маҷмӯи мақолаҳо). Душанбе,- 2017, 108 саҳ.
13. Диплом- Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. №2162. Ихтисоси *Муносибатҳои байналхалқӣ*. 22.01.2019.
14. Диплом- Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. № 0243. Ихтисоси *Курси низомӣ кредитӣ*. 20.03.2017.
15. Диплом- Донишқадаи тақмили ихтисоси омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии назди ДМТ. № 2958. Ихтисоси *Забон омӯзӣ*. 29.06.2019.

16. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- International Symposium on “Turning Brain Drain into Brain Gain in Central Asia” in Dushanbe, Tajikistan. TNU nov.25-27.2019.
17. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- Workshop “German as a foreign language, teaching methods” Technical University of Dresden. / Dresden 08.06.2018.
18. Сертификати дараҷаи байналхалқӣ- Workshop “English: communicative approach training”. Technical University of Dresden. / Dresden 20.09.2018.